लेखापरीक्षण प्रतिवेदन

माछापुछ्रे गाउँपालिका, कास्की

आर्थिक वर्ष २०८१/८२

महालेखापरीक्षकको कार्यालय

काठमाडौं, नेपाल

लेखापरीक्षण प्रतिवेदन

माछापुच्छ्रे गाउँपालिका, कास्की

आर्थिक वर्ष २०८१/८२

महालेखापरीक्षकको कार्यालय

काठमाडौं, नेपाल

दूरदृष्टि (VISION)

जवाफदेहिता, पारदर्शिता र निष्ठा प्रवर्धन गर्ने विश्वसनीय सार्वजनिक संस्था

(Be a Credible Public Institution in Promoting Accountability, Transparency and Integrity)

गन्तव्य (MISSION)

स्वतन्त्र एवम् गुणस्तरीय लेखापरीक्षण सेवा प्रदान गर्ने

(Provide Independent and Quality Audit Service)

मूल्य मान्यता (Core Values)

स्वतन्त्रता	*(Independence)*
निष्ठा	*(Integrity)*
पारदर्शिता	*(Transparency)*
जवाफदेहिता	*(Accountability)*
व्यावसायिकता	*(Professionalism)*

महालेखापरीक्षकको भनाइ

नेपालको संविधानको धारा २४१ मा सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय तहको लेखा कानुन बमोजिम नियमितता, मितव्ययिता, कार्यदक्षता, प्रभावकारिता र औचित्यसमेतको विचार गरी महालेखापरीक्षकबाट लेखापरीक्षण हुने व्यवस्था छ। लेखापरीक्षण ऐन, २०७५ को दफा २० को उपदफा २ मा महालेखापरीक्षकले प्रत्येक स्थानीय तहको लेखापरीक्षण सम्पन्न गरी अलग अलग लेखापरीक्षण प्रतिवेदन जारी गर्न सक्ने व्यवस्था छ। लेखापरीक्षण गर्दा लेखापरीक्षण ऐन, २०७५, नेपाल सरकारी लेखापरीक्षणमान, लेखापरीक्षण मार्गदर्शन, स्थानीय तह लेखापरीक्षण निर्देशिका, महालेखापरीक्षकको वार्षिक लेखापरीक्षण योजना र स्थानीय तहसँग सम्बन्धित ऐन, नियमलाई आधार लिइएको छ। सोहीबमोजिम स्थानीय तहको २०८१।८२ को लेखापरीक्षण सम्पन्न गर्दा देखिएका बेहोरा उल्लेख गरी प्रारम्भिक प्रतिवेदन जारी गरिएकोमा सो उपर प्राप्त प्रतिक्रियासमेत सम्बोधन गरी राय सहितको प्रतिवेदन जारी गरिएको छ।

वित्तीय विवरणको शुद्धता, प्रचलित कानुनको परिपालना, राजस्व प्रक्षेपण तथा बजेट निर्माण, योजना तर्जुमा एवं कार्यक्रम कार्यान्वयन, खरिद व्यवस्थापन तथा विकास निर्माण, सार्वजनिक सेवा प्रवाह, आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली, आन्तरिक आय परिचालन, जनशक्ति व्यवस्थापन, जिम्मेवारी एवं जवाफदेहितालगायतका विषयहरूको अध्ययन, विश्लेषण तथा मूल्याङ्कन गर्नुका साथै स्रोत साधनको प्राप्ति, उपयोग एवं परिचालन सन्दर्भमा मितव्ययिता, कार्यदक्षता र प्रभावकारिता समेतलाई दृष्टिगत गर्दै कार्यान्वयनयोग्य सुझाव प्रदान गरी सुशासन कायम गर्न सहयोग गर्नु लेखापरीक्षणको उद्देश्य रहेको छ।

सबै स्थानीय तहको स्थलगतरूपमा लेखापरीक्षण सम्पन्न गरी लेखापरीक्षणको क्रममा देखिएका बेहोरा उपर स्थानीय तहका पदाधिकारी तथा जिम्मेवार कर्मचारीहरूसँग छलफलसमेत गरिएको छ।

यस वर्ष सामान्यतया स्थानीय तहमा कार्यसम्पादनका लागि आवश्यक कानुन निर्माण पूर्ण रूपमा नभएको, विद्यमान कानुनको पूर्ण परिपालना हुन नसकेको, बजेट अनुशासन कमजोर रहेको, आन्तरिक आय न्यून रहेको, करदाताको अभिलेख व्यवस्थित नभएको, आन्तरिक आयलाई व्यवस्थित गर्न नसकिएको, प्रशासनिक खर्चमा वृद्धि हुँदै गएको, योजनालाई खण्डीकृत गरी कार्य गर्ने गरेको, वर्षान्तको खर्च उच्च रहेको, आयोजनाको प्राथमिकीकरण गरेर बजेट विनियोजन नभएको, निर्माणको सुनिश्चितता नभएका आयोजनाहरूको समेत विस्तृत आयोजना प्रतिवेदन तयार गरिएको, जटिल प्रकृतिका कार्यहरूसमेत उपभोक्ता समितिबाट गराएको, जनशक्ति व्यवस्थापन हुन नसक्दा सेवा प्रवाह प्रभावकारी हुन नसकेको, स्वीकृत दरबन्दी बेगरका कर्मचारीसमेत करारमा नियुक्ति गरेको, सार्वजनिक सम्पत्तिको अभिलेख तथा संरक्षण र उपयोग प्रभावकारी रूपमा हुन नसकेकोले आन्तरिक नियन्त्रण र लेखाङ्कन तथा प्रतिवेदन एवं बेरुजु फस्यौंटमा सुधार गर्नुपर्ने लगायतका बेहोरा देखिएका छन्।

लेखापरीक्षणबाट उल्लेख गरेका बेहोराको समयमा नै फस्यौंट तथा सुझावहरूको कार्यान्वयनबाट वित्तीय अनुशासनमा अपेक्षित सुधार गरेर स्थानीयतहबाट हुने विकास निर्माण तथा समग्र कार्यसम्पादन र सेवा प्रवाहलाई प्रभावकारी बनाउनुपर्दछ।

अन्तमा, स्थानीय तहको लेखापरीक्षणमा सहयोग पुऱ्याउने पदाधिकारी तथा कर्मचारी लगायत सबै सरोकारवाला प्रति आभार व्यक्त गर्दछु। साथै लेखापरीक्षण कार्यमा संलग्न कर्मचारीहरूमा समेत विशेष धन्यवाद व्यक्त गर्दछु।

(तोयम राया)

२०८३ वैशाख **महालेखापरीक्षक**

प.सं.:2082/83 मिति : २०८३-१-२९
च.न :APPROVED/FAR/2081-82/LOC/405

श्रीमान् अध्यक्षज्यू,

माछापुच्छ्रे गाउँपालिका,

गाउँकार्यपालिकाको कार्यालय, कास्की ।

विषय - लेखापरीक्षण प्रतिवेदन ।

लेखापरीक्षण ऐन, २०७५ को दफा २० को उपदफा (२) बमोजिम त्यस पालिकाको आर्थिक वर्ष २०८१/०८२ को लेखापरीक्षण सम्पन्न गरी तयार गरिएको लेखापरीक्षण प्रतिवेदन यसैसाथ संलग्न गरी पठाइएको व्यहोरा जानकारीका लागि अनुरोध छ।

(श्याम प्रसाद भण्डारी)
नायब महालेखापरीक्षक

महालेखापरीक्षकको कार्यालय
Office of the Auditor General
प्रादेशिक लेखापरीक्षण महानिर्देशनालय, गण्डकी प्रदेश
काठमाडौं

प.सं.:2082/83 मिति : २०८३-१-२९
च.न :APPROVED/FAR/2081-82/LOC/405

श्रीमान् अध्यक्षज्यू,

माछापुच्छ्रे गाउँपालिका,

गाउँकार्यपालिकाको कार्यालय, कास्की ।

विषयः लेखापरीक्षण प्रतिवेदन।

१. कैफियत सहितको राय

हामीले त्यस पालिकाको आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को प्राप्ति र भुक्तानीको एकीकृत वार्षिक प्रतिवेदन, बजेट तुलनात्मक विवरण, स्थानीय संचित कोषको वार्षिक आर्थिक विवरण र त्यससँग सम्बन्धित लेखानीति तथा टिप्पणीहरू समावेश भएको एकीकृत वित्तीय विवरणको लेखापरीक्षण गरी रायसहितको प्रतिवेदन पेस गरेका छौं।

हाम्रो रायमा, यस प्रतिवेदनको कैफियत सहितको राय व्यक्त गर्ने आधार खण्डमा उल्लेख भएका विषयले पार्ने असर बाहेक, पेस भएको २०८२ आषाढ ३२ मा समाप्त भएको आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को प्राप्ति र भुक्तानीको एकीकृत एवं वार्षिक प्रतिवेदन, बजेटको तुलनात्मक विवरण, स्थानीय सञ्चित कोषको वार्षिक आर्थिक विवरण त्यससँग सम्बन्धित लेखानीति तथा टिप्पणीहरूसमावेश भएको स्थानीय तहको एकीकृत वित्तीय विवरणले नेपाल सार्वजनिक क्षेत्र लेखामान (नगदमा आधारित) र आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व ऐन तथा प्रचलित कानुनबमोजिम सारभूत रूपमा सही र यथार्थ अवस्था चित्रण गर्दछ।

२. कैफियत सहितको राय व्यक्त गर्ने आधार

२.१. महालेखापरीक्षकबाट स्वीकृत नेपाल सार्वजनिक क्षेत्रलेखामानको ढाँचामा वित्तीय विवरण तयार गर्नुपर्नेमा यस पालिकाले तयार गरेको वित्तीय विवरणमाअन्तरसरकारी अख्तियारी, आन्तरिक आय, विविध कोष लगायतका कारोबार समावेश गरेको छैन।

२.२. पालिकाको रु.१ अर्ब ४३ करोड ३ लाख ९४ हजारको लेखापरीक्षण गरिएकोमा रु.२ करोड २९ लाख ३४ हजार (१.६० प्रतिशत) बेरुजु देखिएको छ । सो सम्बन्धमा रु.५ लाख १८ हजारको प्रतिक्रियाबाट फस्यौंट भई बाँकी बेरुजुमा असुल गर्नुपर्ने रु.३२ लाख १९ हजार, नियमित गर्नुपर्ने रु.१ करोड १५ लाख ७६ हजार, प्रमाण कागजात पेस गर्नुपर्ने रु.६८ लाख ८५ हजार र पेस्की बाँकी रु.७ लाख ३५ हजार रहेको छ। गत वर्षसम्म रु.८ करोड ३२ लाख २२ हजार बेरुजु बाँकी रहेकोमा हालसम्मको अद्यावधिक बेरुजु रु.१० करोड ५६ लाख ३७ हजार रहेको छ। बेरुजु वर्गीकरण, अद्यावधिक बेरुजु स्थिति र बेरुजु सम्परीक्षणको बेहोरा यसैसाथ संलग्न छ ।

२.३. आम्दानी तथा खर्चको स्रेस्ता नगदमा आधारित लेखा प्रणाली अवलम्बन गरेकोले पालिकाको पेस्की बाहेक सम्पत्ति तथा दायित्व यकिन हुने कुनै जानकारी खुलाएको छैन। हाम्रो लेखापरीक्षण कार्य नेपालको संविधान, लेखापरीक्षण ऐन तथा महालेखापरीक्षकको कार्यालयले अवलम्बन गरेका सरकारी लेखापरीक्षण मानदण्ड,मार्गदर्शन तथा लेखापरीक्षणसँग सम्बन्धित अन्य प्रचलित कानुनबमोजिम गरिएको छ। वित्तीय विवरण तयार गर्ने स्थानीय तहसँग हामी स्वतन्त्र छौं। त्यसैगरी स्वीकृत आचारसंहिताको पालना गरी कार्यसम्पादन गरेका छौं। लेखापरीक्षणको क्रममा प्राप्त गरेका लेखापरीक्षण प्रमाणहरू हाम्रो राय व्यक्त गर्ने आधारका लागि पर्याप्त र उपयुक्त छन् भन्ने कुरामा कार्यालय विश्वस्त छ।

३. अन्य बेहोरा- लेखापरीक्षणबाट ऐन नियमको परिपालना, आन्तरिक नियन्त्रण व्यवस्था, स्थानीय वित्त व्यवस्थापन,सम्पत्तिको संरक्षण, स्रोत साधनको प्राप्ति र उपयोग, शासकीय प्रवन्ध, स्रोत सुनिश्चितता र बजेट व्यवस्थापन र विकास प्रशासन र सोको कार्यान्वयन, अनुदान वितरण तथा अनुगमन, सेवा प्रवाह, स्थानीय प्रशासन, जवाफदेहिता र सुशासन लगायतका विषयमा सुधार गर्नुपर्ने देखिन्छ।

४. वित्तीय विवरण उपर व्यवस्थापन र लेखा उत्तरदायी अधिकृतको जिम्मेवारी

नेपाल सार्वजनिक क्षेत्र लेखामानबमोजिम सही र यथार्थ हुने गरी वित्तीय प्रतिवेदन तयार गर्ने तथा जालसाजी वा अन्य गल्तीका कारण वित्तीय प्रतिवेदन सारभूतरूपमा गलत आँकडारहित स्वरूपमा बन्ने गरी आवश्यक आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली लागू गर्ने जिम्मेवारी स्थानीय सरकारमा रहेको छ। गाउँकार्यपालिकाका अध्यक्ष र प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत पालिकाको वित्तीय प्रतिवेदन प्रक्रियाको अनुगमनका लागि जिम्मेवार रहेका छन्।

५. वित्तीय विवरणको लेखापरीक्षणउपर लेखापरीक्षकको जिम्मेवारी

वित्तीय प्रतिवेदन समग्रमा जालसाजी वा त्रुटिका कारण सारभूत रूपमा गलत आकडा रहित रहेको छ भनी यथोचित आश्वस्तता प्राप्त गरी राय सहितको लेखापरीक्षण प्रतिवेदन जारी गर्नु लेखापरीक्षणको उद्देश्य हो। लेखापरीक्षणमा यथोचित आश्वस्तताले उच्च स्तरको आश्वस्तता प्रदान गरेको हुन्छ। लेखापरीक्षण ऐन तथा महालेखापरीक्षकको कार्यालयले अवलम्बन गरेको नेपाल सरकारी लेखापरीक्षण मान, मार्गदर्शन तथा लेखापरीक्षणसँग सम्बन्धित अन्य प्रचलित कानुन बमोजिम लेखापरीक्षण कार्य सम्पादन गरिएको छ। यसरी लेखापरीक्षण गरिएको अवस्थामा समेत आन्तरिक नियन्त्रण र वित्तीय प्रतिवेदनको प्रकृति, लेखापरीक्षणका विधि तथा लेखापरीक्षण सम्पन्न गर्न लागेको समय जस्ता लेखापरीक्षणका अन्तर्निहित सीमाहरूका कारण वित्तीय विवरण वा आर्थिक कारोबारमा भएका सबै प्रकारका जालसाजी वा त्रुटि पत्ता लाग्न सक्ने निश्चितता हुदैन। वित्तीय विवरणका उपयोगकर्ताले सामान्यतया गर्ने आर्थिक निर्णयमा फरक पार्ने अवस्था देखिएका जालसाजी वा त्रुटिका एक वा समग्र सूचनालाई सारभूत रूपमा गलत आकडा मानिएको छ।

(श्याम प्रसाद भण्डारी)
नायब महालेखापरीक्षक

बेरुजु वर्गीकरण

चालु वर्षको बेरुजु

प्रारम्भिक बेरुजु			प्रतिक्रियाबाट सम्परीक्षण			प्रतिक्रियाबाट थप बेरुजु रकम	बाँकी बेरुजु			बेरुजु						
दफा संख्या		रकम	दफा संख्या		रकम		दफा संख्या		रकम	असुल गर्नु पर्ने	नियमित गर्नुपर्ने					पेस्की
सैद्धान्तिक	लगती		सैद्धान्तिक	लगती			सैद्धान्तिक	लगती		असुल गर्नु पर्ने	अनियमित भएको	प्रमाण कागजात पेश नभएको	जिम्मेवारी नसारेको	सोधभर्ना नलिएको	जम्मा	पेस्की
७२	१०२	२,२९,३३,८५८	०	१८	५,१८,२७४	०	७२	८४	२,२४,१५,५८४	३२,१८,७७७	१,१५,७६,२३९	६८,८५,२६८	०	०	१,८४,६१,५०७	७,३५,३००

अद्यावधिक बेरुजू स्थिति

जिल्ला	गत वर्ष सम्मको बाँकी	समायोजन	यो वर्ष फस्यौट	बाँकी बेरुजु	यो वर्ष सम्परीक्षणबाट कायम बेरुजु	यो वर्षको बेरुजु	कुल बेरुजु बाँकी
कास्की	८,३२,२१,५२१	०	०	८,३२,२१,५२१	०	२,२४,१५,५८४	१०,५६,३७,१०५

बेरुजु सम्परीक्षणको विवरण

क.सं	आर्थिक वर्ष	बेरुजुको व्यहोरा	सम्परीक्षण भएको रकम
१	२०८१/८२	सामुदायिक सिकाई केन्द्रमा सामाग्री उत्पादन तथा वितरण कार्यक्रम संचालन	३,६७,७५२
२	२०८१/८२	बढी छात्रवृत्ति निकासा	४१,०००
३	२०८१/८२	निशुल्क पाठ्यपुस्तक	१,०९,५२२
		यस वर्षको जम्मा	**५,१८,२७४**
		गत विगतको जम्मा	**०**
कुल जम्मा			**५,१८,२७४**

माछापुच्छ्रे गाउँपालिका, कास्की

(८०४३९५०२३००)

माछापुच्छ्रे गाउँपालिका , कास्की

परिचय

१ **परिचय**

(क) कार्यालय परिचय :- स्थानीय शासन पद्धति सुदृढ गरी विधायिकी, कार्यकारिणी र न्यायिक अभ्यास संस्थागत गर्दै स्थानीय सरकार सञ्चालन गर्न यस पालिकाको स्थापना भएको हो । स्थानीय सरकारले सञ्चालन गर्ने कार्यमा सहकारिता, सह–अस्तित्व र समन्वय प्रवर्द्धन गर्नु र स्थानीय सरकारका काममा जनसहभागिता, उत्तरदायित्व, पारदर्शिता सुनिश्चित गरी नागरिकलाई गुणस्तरीय सेवा प्रदान गर्नु पालिकाको उद्देश्य रहेको छ । यस पालिकामा ९ वडा रहेको छ भने क्षेत्रफल ५४४ वर्ग किलोमिटर तथा जनसंख्या २५७२२ रहेको छ ।

(ख) लेखापरीक्षणको उद्देश्य :- लेखापरीक्षण गरिने निकायको वित्तीय विवरण तथा कारोबारको परीक्षण गरी उचित आश्वस्तता (Reasonable Assurance) प्रदान गर्नु वित्तीय लेखापरीक्षणको उद्देश्य हो । यस कार्यालयको आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को सबै प्रकारका आर्थिक कारोबारको परीक्षण एवं प्रचलित कानुनको परिपालनाको मूल्याङ्कन गरी प्रतिवेदन गर्नु लेखापरीक्षणको उद्देश्य रहेको छ ।

(ग) लेखापरीक्षणको क्षेत्र र अवधि :- यस कार्यालयको विनियोजन, राजस्व, धरौटी, कोष तथा अन्य आय-व्यय, मौज्दात हिसाब, वित्तीय व्यवस्थापन, कार्यक्रम सञ्चालन, जिन्सी व्यवस्थापन, जनशक्ति व्यवस्थापन तथा सेवा प्रवाह लगायत आर्थिक वर्ष २०८१/८२ मा सञ्चालित क्रियाकलापलाई लेखापरीक्षण क्षेत्रमा समावेश गरिएको छ । स्थलगत लेखापरीक्षणको अवधि २०८२/१०/२१ देखि २०८२/१०/२४ सम्म रहेको छ ।

(घ) लेखापरीक्षण विधि :- लेखापरीक्षण ऐन, २०७५ र नेपाल सरकारी लेखापरीक्षण मानदण्ड तथा मार्गदर्शनमा नमुना छनौट गरी लेखापरीक्षण सम्पन्न गर्न सकिने आधार तथा कार्यालयले स्वीकृत गरेको जोखिममा आधारित लेखापरीक्षण योजनाका आधारमा निकायको आन्तरिक नियन्त्रणको परीक्षण तथा विश्लेषणात्मक र विस्तृत परीक्षण विधि अवलम्वनबाट लेखापरीक्षण सम्पन्न गरी प्रतिवेदन जारी गरिएको छ । लेखापरीक्षण गर्दा देखिएका व्यहोरा सम्बन्धमा कार्यालय प्रमुख तथा लेखा प्रमुख लगायतका पदाधिकारीहरूसँग छलफल सम्पन्न गरी कायम भएका व्यहोराहरू यस प्रतिवेदनमा समावेश गरिएको छ ।

(ङ) लेखापरीक्षणको सीमा :- लेखापरीक्षण ऐन, २०७५ र नेपाल सरकारी लेखापरीक्षण मानदण्ड, २०७७ तथा मार्गदर्शनमा नमुना छनौट गरी लेखापरीक्षण सम्पन्न गर्न सकिने आधार तथा महालेखापरीक्षकको कार्यालयले नेपाल लेखापरीक्षण व्यवस्थापन प्रणाली (NAMS) अवलम्बन गरी स्वीकृत भएको जोखिममा आधारित लेखापरीक्षण योजना, लेखापरीक्षण गरिएको निकायबाट पेश भएका लेखा एवं सोसँग सम्बन्धित कागजात, विवरण, लिखित प्रतिनिधित्व पत्र, लेखापरीक्षण अनुबन्ध पत्र समेतको आधारमा लेखापरीक्षण सम्पन्न गरी प्रतिवेदन जारी गरिएको छ । आम्दानी तथा खर्चलाई नतिजासँग तुलना गरी विश्लेषण गर्नका लागि पर्याप्त भौतिक एवं स्थलगत अवलोकन गर्न भौगोलिक कठिनाइ, समय सीमा, स्रोतको उपलब्धता, प्रमाणको प्रकृति तथा पहुँच जस्ता अन्तर्निहित जोखिमहरु सीमाको रुपमा रहेका छन् । सारभूत रूपमा उल्लेखनीय नदेखिएका व्यहोरालाई प्रतिवेदनमा समावेश गरिएको छैन ।

(च) आर्थिक कारोबारको स्थिति :- पालिकाको आय-व्ययतर्फ रु.१ अर्ब ४३ करोड ३ लाख ९४ हजारको लेखापरीक्षण सम्पन्न गरिएको छ । सो को विस्तृत विवरण अनुसूची -१ मा संलग्न छ ।

(छ) लेखापरीक्षणमा परीक्षण गरिएका मुख्य विषयहरु :- लेखापरीक्षण योजना अनुसार परीक्षण गरिएका विषयहरु अनुसूची – २ मा

संलग्न छ ।

(ज) लेखापरीक्षणको क्रममा असुली :- लेखापरीक्षणको क्रममा निम्नानुसारको रु.५१८९४०/- असुल भइ दाखिला प्रमाण पेश भएको छ ।

सि.नं	बिवरण	रकम रु.
१	पेश्की फिर्ता दाखिला	३९९०००
२	लगत कट्टा भई सकेका लाभग्राहीको नाममा बैंकमा बाँकी रहेको रकम	११९९४०
	जम्मा	५१८९४०

लेखापरीक्षणबाट देखिएका व्यहोराहरु

२ **आर्थिक कारोबारको वित्तीय विवरण**

आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व ऐन, २०७६ को दफा ४ बमोजिम स्थानीय तहले आफ्नो अधिकार क्षेत्र भित्रका कार्यालयलाई नेपाल सरकार र प्रदेश सरकारबाट प्राप्त भएको अनुदान, राजस्व बाँडफाँट अन्तर्गत प्राप्त रकम, आन्तरिक आय, ऋण तथा अनुदान र व्ययको विवरण देखिने गरी महालेखापरीक्षकले तोकेको ढाँचामा एकीकृत विवरण तयार गरी सम्बन्धित प्रदेश लेखा नियन्त्रक कार्यालय र कोष तथा लेखा नियन्त्रक कार्यालयमा पठाउनुपर्ने व्यवस्था छ। पालिकाले तयार गरेको आर्थिक वर्ष २०८१।८२ को आर्थिक कारोबारको एकीकृत वित्तीय विवरण तपशिल बमोजिम रहेको छ ।

प्राप्ति		भुक्तानी	
विवरण	रकम	विवरण	रकम
सुरु मौज्दात		**चालु खर्च**	
१.संचित कोष	५०७८८८९१	१. पालिका तर्फ	१२३४७५७१९
२.धरौटी	१२५१२६६६	२.संघीय सशर्त	२३६९५२८०८
३.कार्यसञ्चालन कोष	१५१३०३८८	३.संघीय विशेष	०
४. अन्य कोष	०	४.प्रदेश सशर्त	०
यस वर्षको आय	०	५.प्रदेश विशेष	०
१.आन्तरिक आय	१४८७१९२६	**पुँजीगत खर्च**	०
२. वित्तीय हस्तान्तरण (संघ)	०	१.पालिका तर्फ	११५६७५८३९
क) समानीकरण अनुदान	८७५३९०४०	२.संघीय सशर्त	१३६६३४४९
ख) राजस्व बाँडफाँट	१०११६०५००	३.संघीय विशेष	०
ग) सशर्त अनुदान	२४८४०१९१०	४.संघीय समपुरक	१६८५९६२५
घ) समपुरक अनुदान	१६८५९६२५	५.प्रदेश सशर्त	०
ङ) विशेष अनुदान	०	६.प्रदेश विशेष	२४६६८००
च) रोयल्टी	०	७.प्रदेश समपुरक	४३३७५३६
छ) अन्य	०	**अन्तर सरकारीअख्तियारी (संघ)**	०
३. वित्तीय हस्तान्तरण (प्रदेश)	०	क) सामाजिक सुरक्षा	१७८४५६००५
क) समानीकरण अनुदान	११९४००००	ख) स्वास्थक्षेत्रसुधार कार्यक्रम	२७०००००
ख) राजस्व बाँडफाँट	८८४७५४४	ग) स्वास्थक्षेत्रसुधार कार्यक्रम	१३४८७८५
ग) सशर्त अनुदान	०	**अन्तर सरकारीअख्तियारी (प्रदेश)**	०
घ) समपुरक अनुदान	४४२२१६८	**ऋण फिर्ता(साँवा)**	०
ङ) विशेष अनुदान	२४६६८००	**ऋणको ब्याज भुक्तानी**	०
च) रोयल्टी	०	**धरौटी फिर्ता तथासदरस्याहा**	३५४७५७५
छ) अन्य	०	**कार्यसञ्चालनकोषबाटभएको खर्च**	९२७३२४२
४.अन्तरसरकारीअख्तियारी (संघ)	०	**अन्य कोषबाट भएको खर्च**	०
क) सामाजिक सुरक्षा	१७८४५६००५	**गैरसरकारीसंस्थाबाटसञ्चालित योजना**	०

ख) स्वास्थ क्षेत्र सुधार कार्यक्रम	२७०००००	**अन्य सहयोगमासञ्चालितयोजना**	०
ग) स्वास्थ क्षेत्र सुधार कार्यक्रम	१३४८७८५	**अन्य खर्च भएमा**	०
	०		०
	०		०
५. अन्तर सरकारी अख्तियारी (प्रदेश)	०	**अनुदान फिर्ता**	०
६. ऋण/वित्तीयव्यवस्था	०	१.संघ तर्फ	०
७. धरौटी आय	२५९३२७३	क) सशर्त अनुदान	११४४९१०१
८.कार्यसञ्चालनकोषआय	१५२८२२७४	ख) विशेष अनुदान	०
९. अन्य कोषको आय	०	ग) समपुरक अनुदान	०
१०. गैरसरकारीसंस्थाबाटसञ्चालित योजना	०	२.प्रदेश तर्फ	०
११. अन्यसहयोगमाप्राप्त सञ्चालित योजना	०	क) सशर्त अनुदान	०
१२. बाडफाडबाटप्राप्तहुने आय स्थानीय	१३२१३५९२	ख) विशेष अनुदान	०
	०	ग) समपुरक अनुदान	८४६३२
	०	**अन्तिम मौज्दात**	०
	०	१. संचित कोषको मौज्दात	५०६७६८७३
	०	२. धरौटी	११५५८३६४
	०	३. कार्यसञ्चालनकोष	६००९०३२
	०	४. अन्यकोष	०
जम्मा	**७८८५३५३८५**	**जम्मा**	**७८८५३५३८५**

स्थानीय सञ्चित कोष व्यवस्थापन प्रणाली (SUTRA) बाट तयार भएको प्राप्ति र भुक्तानीको एकीकृत वार्षिक प्रतिवेदन (म.ले.प.फा.नं. २७०) यस दफासँग सम्बन्धित अनुसूचीमा संलग्न गरिएको छ।

(विस्तृत विवरण बेरूजु दफा २ सँग सम्बन्धित अनुसूचीमा संलग्न छ ।)

३ वित्तीय बिवरणमा समावेश नभएको कारोवार

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ६९ मा प्रत्येक गाउँपालिका तथा नगरपालिकाको आफ्नो एउटा स्थानीय सञ्चित कोष रहने र संघ तथा प्रदेशबाट प्राप्त रकम र स्थानीय तहको आफ्नो आम्दानी उक्त सञ्चित कोषमामा समावेश गर्नुपर्ने ब्यबस्था छ । नेपाल सरकार मन्त्रिपरिषदको मिति २०७६/०१/१६ को निर्णय अनुसार स्वीकृत भै प्रत्येक स्थानीय तहले स्थानीय सञ्चित कोष व्यवस्थापन प्रणाली (सुत्र) मार्फत नैं आर्थिक कारोबारको लेखाङ्कन तथा प्रतिवेदन गर्नुपर्ने ब्यबस्था गरे अनुसार यस पालिकाको आर्थिक कारोबारको लेखाङ्कन तथा प्रतिवेदन गर्न स्थानीय सञ्चित कोष व्यवस्थापन प्रणाली (सुत्र) प्रयोगमा रहेको छ । यस पालिकामा देहाय अनुसारका ४ वटा शीर्षकहरुमा यो वर्ष संघीय सरकारबाट रु.१८१२५८३०००/- बजेट प्राप्त भै रु.१८२५०४७८९/- खर्च भएकोमा

सो कारोबार सूत्र प्रमाणलीमा समावेश हुने ब्यबस्था नभएका कारण संघीय सरकारी कार्यालयलहरुले आर्थिक कारोबारको लेखाङ्कन तथा प्रतिवेदन गर्ने सरकारी लेखा प्रणाली (सिग्यास) मा नैं लेखाङ्कन तथा प्रतिवेदन गर्ने गरेको छ ।

क्र.सं.	खर्च शीर्षक	बजेट	निकासा खर्च
१	सामाजिक सुरक्षा	१८०५४१४०००	१७८४५६००४
२	स्वास्थ्य क्षेत्र सुधार कार्यक्रम	३३९८०००	२७०००००
३	स्वास्थ्य क्षेत्र सुधार कार्यक्रम	३३८६०००	१३४८७८५
४	विद्यालय शिक्षा क्षेत्र योजना केन्द्र स्तर	३८५०००	३८५०००
	जम्मा	**१८१२५८३०००**	**१८२५०४७८९**

यसरी एउटै स्थानीय तहले संघीय सरकारबाट प्राप्त हुने बजेटको सिग्यास प्रणाली र अन्य कारोबारको सुत्र प्रणाली मार्फत लेखाङ्कन तथा प्रतिवेदन गर्दा सबै कारोबाको एकिकृत वित्तीय प्रतिबेदन तयार नहुने र म्यान्युअल रुपमा छुट्टै एकिकृत वित्तीय विवरण तयार गर्नुपर्ने अबस्था छ । अत: स्थानीय तहले संघीय सरकार तथा प्रदेश सरकारबाट प्राप्त रकम र स्थानीय तहको सबै आर्थिक कारोबारलाई एउटै प्रणालीमा समाबेश गरी एकिकृत बित्तीय विवरण तयार हुने ब्यबस्था गर्नुपर्दछ ।

४ वित्तीय विवरण

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को नियम ७२(२) मा नेपाल सरकारले निर्धारण गरेको आय र व्ययको वर्गीकरण तथा खर्च शीर्षक सम्बन्धी व्यवस्था अवलम्बन गर्नुपर्ने तथा नियम ७६(२) मा महालेखा परीक्षकबाट स्वीकृत भएको ढाँचामा लेखा राख्नुपर्ने व्यवस्था गरेकोमा यस पालिकाले २०७६/०२/१९ मा महालेखापरीक्षकबाट स्वीकृत भएको NEPSAS based ढाँचामा लेखाङ्कन तथा प्रतिवेदन गर्नुपर्दछ । पालिकाले उपलव्ध गराएको वित्तीय विवरण सम्बन्धमा देखिएका व्यहोराहरु देहाय अनुसार रहेका छन्:

- देखाएको बैंक तथा नगद बाँकी रु.६८२४४२६८.४८ मध्ये सञ्चित कोष खातामा रु.५०६७६८७२.७५ मौज्दात रहेको छ ।
- स्थानीय कोषको सञ्चालन, व्यवस्थापन र प्रतिवेदन प्रणालीमा एकरुपता र शुद्धता कायम गर्न महालेखा नियन्त्रक कार्यालयले उपलब्ध गराएको स्थानीय संचित कोष व्यवस्थापन प्रणाली (सुत्र) को प्रयोग गरेको भएतापनि सवै कारोवार सुत्रमा समावेश नभएकोले आम्दानी तथा खर्च भिडान भएको पाईएन ।

५ आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ७८ वमोजिम आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली तयार गरी लागू गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । पालिकाले त्यस्तो तयार गरेको र लागू गरेको छैन । पालिकाको आन्तरिक नियन्त्रण ब्यबस्था सम्बन्धमा देखिएका केही व्यहोराहरु देहायबमोजिम रहेका छन् :

बजेट व्यवस्थापन तर्फ:

- स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ११ अनुसार आफ्नो क्षेत्र भित्रको आधारभुत तथ्याङ्क संकलन, अभिलेखाङ्कन र व्यवस्थापन नगरेको,स्थानीय तहले एक आर्थिक वर्ष भित्र भएको आर्थिक कारोवारको अनुसुची ११ बमोजिमको ढाँचामा वार्षिक प्रतिवेदन तयार गरेको पाईएन ।
- अन्तरसरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को दफा १७ बमोजिम मध्यकालिन खर्च संरचना तयार गर्नुपर्नेमा स्थानीय तहले सो बमोजिमको मध्यमकालिन खर्चको संरचना तयार गरेको छैन ।

- दीगो विकास लक्ष्य पुरा गर्न वातावरण संरक्षण लगायत आन्तरिकिकरणको लागि एकीकृत दीर्घकालिन योजना तयार गरेको छैन ।
- स्थानीय तहले सञ्चालन गर्ने कार्यक्रमहरु जस्तैः बैठक, तालिम, गोष्ठी, अभिमुखिकरण आदी लाई व्यवस्थापन गर्न कार्य सञ्चालन निर्देशिका स्वीकृति गरी सोको कार्यान्वयन गरेको छैन ।
- स्थानीय तहबाट यस वर्ष सञ्चालन कार्यक्रम तथा योजनाको कार्यान्यवयन र सेवा प्रवाह समेतको वार्षिक कार्यक्रम अनुसारको प्रगती तयार गरेको छैन ।

भ्रमण खर्च व्यवस्थापन तर्फः

- भ्रमण खर्च नियमावली, २०६४ अनुसार कार्यालयले भ्रमण काजमा खटाउँदा सबै प्रकारका भ्रमणको भ्रमण अभिलेख राख्ने गरेको छैन ।
- नियमावलीमा उल्लेख भएबमोजिम भ्रमण पश्चात् सबै खालका भ्रमणको प्रतिवेदन लिने गरेको छैन ।

खरिद व्यवस्थापन तर्फः

- सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ९७ अनुसार यस वर्ष कार्यसम्पन्न भएका आयोजना तथा कार्यक्रमहरु उपभोक्ता समितिलाई हस्तान्तरण गरेको विवरण पेश गरेको छैन ।
- स्थानीय तहले निर्माण व्यवसायी तथा उपभोक्ता समिति मार्फत कार्य गराएकोमा निर्माण कार्यमा प्रयोग हुने सामानको गुणस्तर परीक्षण गरेको छैन ।
- स्थानीय तहले विगतमा परामर्शदाताबाट विस्तृत परियोजना प्रतिवेदन तयार गरेकोमा सोको कार्यान्वयन र अभिलेख राख्ने गरेको पाईएन ।

शिक्षातर्फः

- स्थानीय तहले स्थानीय तह भित्रका विद्यालय अनुगमन गर्न अनुगमन मापदण्ड तयार गरेको तथा अनुगमन गरेको प्रतिवेदन पेश गरेको छैन ।
- शिक्षा नियमावली, २०५९ को परिच्छेद ३ नियम १६ (झ) मा शिक्षा सेवा आयोगबाट नियुक्ति वा बढ्वाको लागी सिफारिस भई आएका शिक्षकलाई नियुक्त गर्ने, सामुदायिक तथा सरकारी विद्यालयमा कार्यरत शिक्षकको नोकरी तथा अन्य विवरण अभिलेख अद्याबधिक गरी राख्नुपर्नेमा नियमावलीको व्यवस्था अनुसारका उक्त अभिलेखहरु तयार गरेको छैन ।

विविधतर्फ :

- कार्यालयले उद्देश्य प्राप्तिमा आइपर्ने सम्भावित जोखिमहरु पहिचान गरी निराकरणको प्रयास गरेको अभिलेख राखेको छैन । पुर्वाधार निर्माण योजनाहरुमा प्रयोग भएको सामाग्रीको प्रयोगशाला परीक्षणको प्रावधान रहेतापनि कतिपय योजनाहरुमा परीक्षणको भुक्तानी नहुने र प्रतिवेदन पेश नहुने गरेकोले प्रयोग हुने सामाग्रीको गुणस्तर कायम भएको सम्बन्धमा कार्यालय आश्वस्त हुनु पर्दछ ।
- कार्यालयको आधिकारिक वेबसाईटमा कतिपय सूचना, जानकारी, तथ्याङ्क तथा फोटोहरु पुरानै रहेको र अद्यावधिक गरि राखेको छैन ।
- कार्यालयले कार्यक्रम सञ्चालन गर्दा सम्बन्धित कार्यक्रमको बजेटबाट खाना खाजा लगायत विविध खर्च गर्ने कार्यमा नियन्त्रण गर्नुपर्दछ ।
- कुनै रकम भुक्तानी दिँदा रित पुगे वा नपुगेको जाँच गरी रसिद विल भर्पाइहरुमा सिलसिलेवार नम्वर राखि कार्यालय प्रमुखले तोकेको कर्मचारीले भुक्तानी भएको जनाउने छाप समेत लगाई दस्तखत गरी प्रमाणित गर्ने गरेको छैन ।
- खरिद गरेका अधिकांश सामाग्रीहरुको ब्राण्ड, मोडल, स्पेसिफिकेशन खुलाउने गरेको छैन ।

- मन्त्रालयको मिति २०७३/१२/२५ को आर्थिक कारोबार तथा खाता सञ्चालन सम्बन्धमा थप स्पष्ट पारिएको परिपत्रको दफा १७ बमोजिम यस स्थानीय तह तथा स्थानीय तहमा समाहित भएका साविक गाउँविकास समितिको नाममा रहेको पेश्की तथा बेरुजु अभिलेख समायोजन भएको स्थानीय तहमा कायमगरी नियमानुसार पेश्की फर्स्यौट तथा बेरुजु सम्परीक्षण कार्य गर्नुपर्नेमा सो अनुसार गर्ने गरेको पाईएन।
- पुर्वाधार निर्माणका अधिकांश कार्यको लागत अनुमान, नापी किताव, नापी बिल, तथा कार्यसम्पन्न प्रतिवेदनमा त्यस्तो विवरण तथा प्रतिवेदन तयार गर्ने तथा स्वीकृत गर्ने कर्मचारी तथा पदाधिकारीको नाम र पद खुलाउने गरेको छैन।
- मूल्य अभिबृद्धि कर लाग्ने जिन्सी सामाग्री खरिद गरेकोमा अधिकांशको मूल्य अभिबृद्धि कर बाहेकको मूल्यमा जिन्सी प्रविष्टि गर्दा जिन्सी सामाग्रीको वास्तविक खरिद मूल्य नदेखिने गरेको छ ।

  अत: पालिकाले आन्तरिक नियन्त्रण प्रणालीलाई तोकिए बमोजिम प्रभावकारी र विश्वशनीय बनाइ सेवा प्रवाह सुदृढ बनाउने तर्फ ध्यान दिनुपर्ने देखिन्छ ।

६ **बजेट पेश, पारित र अख्तियारी**

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ७१ मा स्थानीय तहले आगामी आर्थिक वर्षको राजश्व र व्ययको अनुमान कार्यपालिकाबाट स्वीकृत गराई असार १० गते भित्र पेश गर्ने र यसरी पेश भएको बजेट छलफल गरी असार मसान्तभित्र सभाबाट पारित गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । सोही ऐनको दफा ७३ मा सभाबाट बजेट स्वीकृत भएको ७ दिनभित्र स्थानीय तहका प्रमुखले प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतलाई बजेट खर्च गर्ने अख्तियारी प्रदान गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । यस स्थानीय तहमा उपाध्यक्ष श्री सीता अधिकारी ले मिति २०८१/०३/१० गते रु.६५ करोड ६५ लाख २५ हजार ५ सयको बजेट सभा समक्ष पेश गरेकोमा मिति २०८१/०३/१० मा पारित भएको छ । यसैगरी स्थानीय तहका प्रमुखले २०८२/०५/२७ मा प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतलाई बजेट खर्च गर्ने अख्तियारी प्रदान गरेको देखिन्छ ।

७ **बजेट विनियोजन**

आर्थिक वर्ष २०८१/०८२ को पालिकाको कुल बजेट मध्ये चालु र पूँजीगत बजेट देहाय बमोजिम विनियोजन गरेको छ:

कुल बजेट	चालु बजेट रु.	प्रतिशत	पूँजीगत बजेट रु.	प्रतिशत
६५८३०७५००	४४४१६३५००	६७.४७	२१४१४४०००	३२.५२

उक्त विवरण अनुसार पालिकाको यस आर्थिक वर्षमा कुल रु.६५८३०७५००/- बजेट विनियोजन भएकोमा चालु तर्फ रु.४४४१६३५००/- अर्थात ६७.४७ प्रतिशत र पूँजीगत तर्फ रु.२१४१४४०००/- अर्थात ३२.५२ प्रतिशत विनियोजन भएको छ । पालिकाले विकास निर्माण कार्यलाई प्राथमिकतामा राखेर कुल बजेट मध्ये चालु प्रकृतिको खर्चमा भन्दा पुँजीगत प्रकृतिको खर्चको हिस्सामा बढि बजेट विनियोजन गर्नुपर्दछ ।

८ **बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा**

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ६७(१) मा ४ सदस्यीय बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा समिति गठन गरी आगामी वर्षको नीति तथा कार्यक्रम, बजेट तथा कार्यक्रम, कार्यक्रमको प्राथमिकीकरण, विषय क्षेत्रगत कार्यक्रम, योजना तथा कार्यक्रममा दोहोरोपना हुन नदिई आपसी तादाम्यता तथा परिपूरकता कायम गर्नुपर्ने ब्यवस्था अनुसार आगामी आर्थिक वर्षको नीति तथा कार्यक्रम, कार्यक्रमको प्राथमिकीकरण, कार्यक्रमबीच परिपुरकता कायम गरेको समेत नदेखिएकाले बजेट तर्जुमा गर्दा ऐनमा भएको ब्यवस्थाको परिपालनामा ध्यान दिनुपर्दछ।

९ **बजेट तथा पूँजीगत खर्च**

गाउँपालिकाको यस आर्थिक वर्षको बजेट र पूँजीगत खर्चको अवस्था देहाय बमोजिम रहेको छ:

क्र.सं.	आर्थिक वर्ष	बजेट	पूँजीगत खर्च	बजेटको तुलनामा पूँजीगत खर्चको प्रतिशत
१	२०८१/०८२	६५८३०७५००	१५३०८७८८१	२३.२५

पालिकाको यस वर्ष बजेट रु.६५८३०७५००/- विनियोजन गरेकोमा पूँजिगत रु.१५३०८७८८१/- खर्च गरेको छ जुन कुल बजेटको २३.२५ प्रतिशत मात्र हुन आउँछ । पालिकाले विकास निर्माण कार्यलाई प्राथमिकतामा राखेर चालु प्रकृतिको खर्चमा भन्दा पुँजीगत प्रकृतिको खर्चको हिस्सामा बृद्धि गर्नुपर्दछ ।

१० बजेट तथा चालु खर्च

गाउँपालिकाको यस आर्थिक वर्षको बजेट र चालु खर्चको अवस्था देहाय बमोजिम रहेको छ:

क्र.सं.	आर्थिक वर्ष	बजेट	चालु खर्च	बजेटको तुलनामा चालु खर्चको प्रतिशत
१	२०८१/०८२	६५८३०७५००	३७५२७५९७९	५७

पालिकाले यो वर्ष रु.६५८३०७५००/- बजेट विनियोजन गरेकोमा चालु तर्फ रु.३७५२७५९७९/- खर्च गरेको छ । जुन कुल बजेटको तुलनामा ५७ प्रतिशत हुन आउँछ । पालिकाले विकास निर्माण कार्यलाई प्राथमिकतामा राखेर कुल बजेट मध्ये पुँजीगत खर्चको हिस्सामा बृद्धि गरी अनिबार्य प्रकृतिका बाहेक अन्य चालु खर्चहरुमा न्यूनीकरण गर्नुपर्दछ ।

११ क्षेत्रगत बजेट र खर्चको स्थिती

स्थानीय तहहरुले एकीकृत, समानुपातिक र दिगो विकासका क्षेत्रगत रुपमा समानुपातिक बजेट विनियोजन गरी खर्च गर्नुपर्ने हुन्छ । यस पालिकाको २०८१/०८२ को क्षेत्रगत बजेट र खर्चको स्थिति देहायअनुसार रहेको देखिन्छ:

क्र.सं.	क्षेत्र/ उपक्षेत्र	विनियोजन	खर्च	प्रतिशत
१	आर्थिकविकास	३८९४३	२८५६७	४.३४
२	सामाजिकविकास	३२०६८९	२९४८२६	४४.७९
३	पूर्वाधारविकास	१७००४५	१२१५६५	१८.४७
४	सुशासन तथाअन्तरसम्बन्धित क्षेत्र	२११३०	८८१३	१.३४
५	कार्यालयसञ्चालन तथा प्रशासनिक	१०७५००	७४५९२	११.३३
	जम्मा	**६५८३०७**	**५२८३६३**	

उपर्युक्त विवरण अनुसार सभाले विनियोजन गरेको बजेट मध्ये सामाजिक विकासमा सबैभन्दा बढी ४४.७९ प्रतिशत र सुशासन तथा अन्तरसम्बन्धित क्षेत्रमा सबै भन्दा घटी १.३४ प्रतिशत खर्च भएकोले न्यून खर्च र बढी खर्च क्षेत्रबीच ४३.४५ प्रतिशतको फरक देखिन्छ । अत: पालिकाले प्रत्येक क्षेत्रमा आनुपातिक ढङ्गले खर्च हुने व्यवस्था गर्नुपर्दछ ।

१२ त्रैमासिक पूँजीगत खर्च

आर्थिक कार्यविधि तथा बित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७ को नियम ३५ मा बजेट तथा कार्यक्रम कार्यान्वियन गर्ने प्रत्येक कार्यालयले अनुसूची-२ बमोजिमको ढाँचामा त्रैमासिक प्रगती विवरण पेश गर्नुपर्ने र नियम ३६ मा केन्द्रीय निकायले त्यसको भौतिक र बित्तीय पक्षको कार्यालयगत र केन्द्रीय निकायगत समिक्षा गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । यसरी समिक्षा गर्दा प्रगती कम भएको देखिएमा सोको कारण पहिचान गरी सुधारको लागि चाल्नुपर्ने कदम समेत उल्लेख गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । कार्यालयले उपलव्ध गराएको विवरण अनुसार त्रैमासिक पुँजीगत खर्चको स्थिति बिश्लेषण गर्दा चौथो त्रैमासिकमा मात्र ६९.६२ प्रतिशत र आषाढमा मात्र ३८.८७ प्रतिशत खर्च गरेको देखिन्छ । अन्तिम त्रैमासिक तथा वर्षान्तमा हतारमा काम गराउँदा कामको गुणस्तरमा असर पर्ने देखिएकोले नियममा भएको व्यवस्था

अनुरुप चौथो त्रैमासिक र आषाढमा बढी खर्च गर्ने परिपाटीमा नियन्त्रण गरेर प्रत्येक त्रैमासिकमा समानुपातिक ढङ्गले खर्च गर्न पहल गर्नुपर्दछ ।

रकम (रु.हजारमा)						
शीर्षक	**कुल जम्मा**	**प्रथम**	**दोस्रो**	**तेस्रो**	**चौथो**	**आषाढ**
गाउँपालिकापूजीगत	११५६७६	११५२	१०१४२	२९८०५	७४५७७	४१६२४
संघीयससर्त	३०५२३	०	१११५	३८१३	२५५९५	१५५५२
प्रदेशससर्त	६८८९	०	३८	४४०	६४११	२३२७
जम्मा	**१५३०८८**	**११५२**	**११२९५**	**३४०५८**	**१०६५८३**	**५९५०३**
प्रतिशत		**०.७५**	**७.३८**	**२२.२५**	**६९.६२**	**३८.८७**

१३ **योजना छनौट र कार्यान्वयन**

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा २४ मा स्थानीय तहले योजना बनाउँदा सहभागितमूलक, उत्पादनमूलक र प्रतिफल प्राप्त हुने योजना छनौट गरी प्राथमिकिकरण गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । साथै योजना बनाउँदा मध्यम तथा दीर्घकालीन प्रकृतिका आयोजनाहरूको सूची समेत तयार गरी कार्यान्वयनमा ल्याउनु पर्ने व्यवस्था छ । कार्यालयले योजना छनौट गर्दा ऐनमा भएको व्यवस्था अनुरुप दीर्घकालीन प्रकृतिका ठूला योजनाहरु छनौट नगरी साना-साना र टुक्रे योजनामा ठूलो मात्रामा बजेट छुट्याएको अवस्था छ । साना तथा टुक्रे योजनामा वजेट विनियोजन गर्दा दीर्घकालीन उपलव्धी नहुने कारण यस्ता कार्यमा नियन्त्रण गरी ठूला योजना छनौटलाई प्राथमिकतामा राखिनुपर्दछ । यस वर्ष भएका कामका योजनाहरू देहायअनुसार रहेका छन्:

क्र.सं.	विवरण	योजनासंख्या	रकम (रु. हजारमा)
१	रु.१ लाखभन्दा कमका योजना	७	३५०
२	रू.१ लाख देखि रू.३ लाख सम्मका योजना	१३७	२२९७५
३	रू.३ लाख देखि माथि रू.५ लाख सम्मका योजना	७७	२९५५०
४	रु.५ लाखभन्दा माथिको योजनाहरु	५८	१५४७८८

१४ **शीर्षक फरक पारेर खर्च लेखेको**

गण्डकी प्रदेश आर्थिक कार्यबिधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७९ को नियम ३६ मा कार्यालय प्रमुखले सरकारी रकम खर्च गर्दा बजेट तथा कार्यक्रमको सिमाभित्र रही खर्च गर्नुपर्ने र कार्यालयले चालु आर्थिक वर्षको विनियोजित बजेटले नखाम्ने र बढी खर्च हुने गरी दायित्व सिर्जना गर्नु हुँदैन भन्ने व्यवस्था रहेको छ । कार्यालयले यो वर्ष देहाय अनुसारको खर्च शीर्षकमा विनियोजन भएको बजेटबाट शीर्षक फरक पारी फरक शीर्षकमा रु.१४२०००/- खर्च लेखेको छ । यसरी एक शीर्षकमा विनियोजन भएको रकम अर्को शीर्षकमा खर्च गर्दा लक्ष्य अनुसारको कार्यक्रम सम्पादन हुन सक्दैन भने कम रकम बिनियोजन भएको र बजेट बिनियोजन नैं नभएको शीर्षकबाट खर्च गर्दा थप र बढी दायित्व सिर्जना भएको देखिन्छ । जुन शीर्षकमा बजेट बिनियोजन भएको हो बजेट खर्च गर्न बाँकी भएमा सोही शिर्षकबाट मात्र खर्च गर्नुपर्दछ । अत: बिनियोजित बजेटको रकम फरक शीर्षकबाट खर्च लेखेको रु.२८५९००/- अनियमित देखिएको रु.

गोभौ नं. र मिति	बजेट बिनियोजन भएको खर्च शीर्षक	खर्च भएको कार्यक्रम	खर्च रकम
५२०-२०८२/०३/२५	वडाभित्रका सिचाई कुलो मर्मत (80439502204)	वडा नं ४ को वडा समितिको वैठकको भत्ता रकम भुक्तानी	८०००
५२०-२०८२/०३/२५	वडा कार्यालयमर्मत तथा व्यवस्थापन (80439502204)	वडा नं ४ को वडा समितिको वैठकको भत्ता रकम भुक्तानी	२०००
५२०-२०८२/०३/२५	पोल्टीफर्मदेखी तल गैचौर कुलो मर्मत (80439502204)	वडा नं ४ को वडा समितिको वैठकको भत्ता रकम भुक्तानी	८०००
५२०-२०८२/०३/२५	जनै मन्तर्नीट्रष्ट निर्माण (80439502204)	वडा नं ४ को वडा समितिको वैठकको भत्ता रकम भुक्तानी	७०००
५२०-२०८२/०३/२५	वडा कार्यालयदेखी साहुँथर समाजघर सम्म बाटो तथा नाला निर्माण (80439502204)	वडा नं ४ को वडा समितिको वैठकको भत्ता रकम भुक्तानी	१५५००
५२०-२०८२/०३/२५	तिनघरे भित्रीबाटो मर्मत (80439502204)	वडा नं ४ को वडा समितिको वैठकको भत्ता रकम भुक्तानी	१००००
५२०-२०८२/०३/२५	सिर्जना चोकदेखि मगरचोकसम्म पक्की सडक निर्माण (80439502101)	वडा नं ४ को वडा समितिको वैठकको भत्ता रकम भुक्तानी	९१५००
५२०-२०८२/०३/२५	काउरेलाम्पाटा नाला निर्माण (80439502205)	वडा नं ५ को वडासमितिको वैठक वापतको भत्ता रकम भुक्तानी	८०००
५२०-२०८२/०३/२५	रिभान ग्रामिण सडक स्तरोन्नती (80439502101)	वडा नं ५ को वडासमितिको वैठक वापतको भत्ता रकम भुक्तानी	१३५९००
	जम्मा		**२८५९००**

अनियमित भएको	२,८५,९००

१५ ठेक्का व्यवस्था

सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ को दफा ९ मा खुला रुपमा वोलपत्र आह्वान गरी खरिद गर्ने सम्वन्धी व्यवस्था छ । पालिकाले वोलपत्र मार्फत प्रतिस्पर्धी आपूर्तिकर्ता छनौट गरी वार्षिक कार्यक्रम अनुसारका सडक निर्माणका योजना कार्यान्वियन गर्दै आएको छ । यस्ता योजना लागत अनुमान भन्दा २ देखि ३५ प्रतिशतसम्म घटीमा गर्ने गरी कबोल भए अनुसार कार्यान्वियन गराएको पाइयो । स्विकृत नम्सका आधारमा तयार भएको लागत अनुमान भन्दा धेरै घटीमा सोही गुणस्तरको कार्य गर्न कबोल गरी अधिकांश योजना निर्माण सम्पन्न गरी भुक्तानी फरफारक गरेको पाइयो । यस्ता योजनाहरुको न्यून लागतमा तोकिएको गुणस्तरको कार्य भएको नभएको सम्वन्धमा नम्समा नै अधिक मूल्याङ्कन भएको हो वा गुणस्तरमा संझौता गरी भुक्तानी फरफारक भएको हो सो सम्वन्धमा पालिकाले ध्यान दिनुपर्ने देखिन्छ । साथै निर्धारित गुणस्तरमा कार्य भएको प्रमाणित गरी भुक्तानी गरेका कार्य निर्धारित अवधि सम्म टिकाउ भए नभएको एकिन गर्न संयन्त्र तयार गरी न्यून मूल्यमानै गुणस्तरीय कार्य हुने भएमा नर्म्स समेत सम्वन्धित निकायले पुनरावलोकन गर्नुपर्ने देखिन्छ । यस्ता केही योजनाको विवरण देहायमा उल्लेख छ । लागत अनुमानको तुलनामा उल्लेख्य प्रतिशत घटीमा योजना सञ्चालन गर्ने गरी कबोल तथा संझौता भएका केही योजनाको विवरण देहायमा उल्लेख छ ।

क.सं.	योजनाको विवरण	ठेक्का नं	बोलपत्रदाता	लागत अनुमान	सम्झौता रकम	घटी प्रतिशत
१	सिर्जना चोक देखि मगरचोक सम्म पक्की सडक निर्माण,श्रेष्ठ चोक देखि वडा कार्यालय जाने सडक बाटो स्तरोन्नति	MRM/NCB/W/RD/081-82/01	SIDDHI BINAYAK CONSULTANCY AND BUILDERS, Pokhara-17, Kaski	६७६२८७७	४७१५२४४	३०
२	रिभान ग्रामीण सडक स्तरोन्नती	MRM/NCB/W/RD/081-82/02	Samaira Construction and Suppliers, Bhimeshwor-6, Dolakha	३३८११५५	२३६५९५२	३०
३	भुर्जुङ्गखोला-खादर्जुगं-खेमराङ्ग-घलेखर्क सडक स्तरोन्नति र लुम्रे-कुइवाङ-सैतीघट्ट-सिधिङ-कालिमाटी-घलेल हुँदै लुम्रे सडक योजना	MRM/NCB/W/RD/081-82/03	Samaira Construction and Suppliers, Bhimeshwor-6, Dolakha	११५९२३१८	७७६७३७३	३३
४	लुम्रे तिल्ची कोलेली हुँदै ल्वाङ सडक	MRM/NCB/W/RD/081-82/04	Jayalaxmi Nirman Sewa	२८९८१३७८	२२७८१२१७	२१
५	कोलचोक- रातोपानीपुल -भलावोट - पानपातेचौतारा- गाउँपालिका केन्द्र(लाहाचोक) - जोगिचौर -पातिखोला - भिडाबारी(एन्फा टेक्निकल सेन्टर) -गैरागाउँ - धिताल - धम्पुस देउराली सडक	MRM/NCB/W/RD/081-82/05	Yug Builders and Suppliers Pvt. Ltd	२८९७७२०३	२०३७३३९७	३०
६	टुसे देखि सरीपाखा मोटरबाटो स्तरोन्नती,रुम्जा मोटरवाटो स्तरउन्नती	MRM/NCB/W/RD/081-82/06	BINARY SPACE SOLUTION PVT LTD, Pokhara-9, Kaski	३८६४५६३	२७०४४५९	३०
७	खारपानी धिप्राङ मो.बा. स्तरोन्नती (एकिकृत शहरी पुर्वाधार निर्माण)	MRM/NCB/W/RD/081-82/07	Sunapati Hiledevi Construction Pvt. Ltd., Suryabinayak-5, Bhaktapur	४८२४४५७	३३०२६७४	३२
८	समिबगर पार्क निर्माण	MRM/NCB/W/RD/081-82/08	BINARY SPACE SOLUTION PVT LTD, Pokhara-9, Kaski	६७६२९१६	५०५०५५८	२५
९	सैतिघट्ट स्वास्थ्य चैकी निर्माण	MRM/NCB/W/BDG/081-82/09	Rajbandu Nirman Sewa Pvt. Ltd,	३८६३५०९	२७३३६८३	२९
१०	ल्वाङ खोरामुख खानेपानी योजना	MRM/NCB/W/WS/081-82/10	Sunder Pokhara Nirman Sewa, Pokhara	३८६४२८७	२५२१५८७	३५
११	बुचुने खोला गैरागाँउ धिताल हरिकला मार्ग स्तरोन्नती	MRM/SQ/W/RD/081-82/04	Samaira Construction and Suppliers, Bhimeshwor-6, Dolakha	१९३२५६८	१५०६३७३	२२

१२	ब्राह भैरव मन्दिर संरक्षण माछापुच्छ्रे गापा -०४	MRM/SQ/W/BDG/081-82/05	Anish and Asish Construction Pokhara-5 Kaski	१७३९३१६	१३७८६०९	२१
१३	स्वास्थ्य ईकाई निर्माण वडा नं ०१	MRM/NCB/W/BDG/081-82/11	DLS Construction	३८७७८३०	२७५३१७५	२९
१४	सिर्जना चोक देखि मगरचोक सम्म पक्की सडक निर्माण,श्रेष्ठ चोक देखि वडा कार्यालय जाने सडक बाटो स्तरोन्नति(थप काम)	MRM/SQ/W/RD/081-82/06	SIDDHIBINAYAK ONSULTANCY AND BUILDERS, Pokhara-17, Kaski	१९३६४९४	१८९२०३१	२

१६ **जिन्सी दाखिला र हस्तान्तरण:**

गण्डकी प्रदेश आर्थिक कार्यबिधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७९ को नियम ८३ (१) मा कार्यालय प्रमुखले आफ्नो कार्यालयमा रहेको र खरिद गरी वा नगरी कुनै प्रकारले हस्तान्तरण भई वा वस्तुगत सहायता वा अन्य कुनै प्रकारबाट प्राप्त हुन आएको सम्पत्ति तथा जिन्सी सामानको विवरण र मूल्य समेत खुलाई सम्पत्ति तथा जिन्सी किताबमा ७ दिन भित्र आम्दानी बाँधी लगत अद्याबधिक गर्नु गराउनुपर्नेछ भन्ने ब्यबस्था रहेको छ । सोही नियमावलीको नियम ९२ मा कुनै नगद, जिन्सी वा सरकारी कागजात हस्तान्तरण गर्दा कार्यालय प्रमुख वा निजले तोकेको अधिकारीको लिखित आदेश भएपछि महालेखापरीक्षकबाट स्वीकृत ढाँचाको हस्तान्तरण फारम भरेरमात्र हस्तान्तरण गर्नुपर्ने र हस्तान्तरण पश्चात लगत कट्टा गर्नुपर्ने ब्यबस्था रहेको छ । यस पालिकाले देहाय अनुसारका सामाग्री खरिद गरि रु.११३२८८४/- भुक्तानी गरेकोमा उक्त सामाग्रीहरु पालिकाको जिन्सी खातामा दाखिला नगरेकोले पालिकाको सरकारी सम्पत्ती ब्यबस्थापन प्रणालीमा दाखिला गरेको प्रमाण पेश गर्नुपर्ने रु..

गो.भौ.नं. र मिति	आपूर्तीकर्ता/ परामर्शदाता	खरिद/कामको विवरण	परिमाण/ थान	रकम	कैफियत
१११-२०८१/१०/१५	Power Alternative, Pokhara (304761003)	६ प्रकारका सडक बत्ती जडान सम्बन्धी सामाग्रीहरु	६	४०००००	समितिको जिन्सी रजिष्टरमा दाखिला गरेको प्रमाण पेश गर्नुपर्ने ।
विभिन्न	Binaya Space Solutions (610452181)	Incline Bench, Decline Bench, Gym Rod, Dumbell, Weight Plate, Bicep Oval Rod Stand लगायत २७ प्रकारका ५०९ थान ब्यायम सामाग्रीहरु	५०९	७३२८८४	समिबगर पार्क ब्यबस्थापन समितिको जिन्सी रजिष्टरमा दाखिला गरेको प्रमाण पेश गर्नुपर्ने ।
			जम्मा	**११३२८८४**	

प्रमाण पेश नगरेको	११,३२,८८४

१७ **फरक दाखिला**

गण्डकी प्रदेश आर्थिक कार्यबिधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७९ को नियम ८३ (१) मा कार्यालय प्रमुखले आफ्नो कार्यालयमा रहेको र खरिद गरी वा नगरी कुनै प्रकारले हस्तान्तरण भई वा वस्तुगत सहायता वा अन्य कुनै प्रकारबाट प्राप्त हुन आएको सम्पत्ति तथा जिन्सी सामानको विवरण र मूल्य समेत खुलाई सम्पत्ति तथा जिन्सी किताबमा ७ दिन भित्र आम्दानी बाँधी लगत अद्याबधिक गर्नु गराउनुपर्नेछ भन्ने ब्यबस्था रहेको छ । यस पालिकाले गाउँपालिका पुँजीगत अन्तर्गत खरिद गरेका रु.१९९९४५/- मूल्यका देहाय अनुसारका खर्च भएर नजाने जिन्सी सामाग्री तथा सम्पतीहरु खर्च भएर जाने वर्गमा राखेर सार्वजनिक सम्पती ब्यबस्थापन प्रणाली (PAMS) मा दाखिला गरेको प्रमाण पेश गरेको छ । यसरी खरिद भएका जिन्सी सामाग्री तथा सम्पतीहरु एक वर्ष भित्रमा खर्च भएर नजाने र लामो समयसम्म टिक्ने गरी १ वर्ष भन्दा बढी आयु भएका सम्पती भएको हुनाले देहाय अनुसारका रु.१९९९४५/- मूल्यका जिन्सी सामाग्रीहरुलाई खर्च भएर नजाने जिन्सी वर्गमा दाखिला गरेको प्रमाण पेश गर्नुपर्ने रु.

गो.भो.नं./ मिति	जिन्सी सामाग्री/सम्पतीको विवरण	परिमाण	मूल्य	आपूर्तीकर्ता	कैफियत
२१३-२०८१/१२/१४	अफिसचेयर-३, अफिस चेयर(नर्मल)-२०, हेभिदराज-१	२४	१९९९४५	सिटिजनफर्निचर(१३००५९७४७)	सार्वजनिक सम्पती व्यवस्थापन प्रणाली(PAMS) मा खर्च भएर नजाने वर्गमा दाखिला गरेको प्रमाण पेश गर्नुपर्ने ।

प्रमाण पेश नगरेको	१,९९,९४५

१८ **सम्पत्ति हस्तान्तरण**

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ९७, ९८ र १०४ अनुसार विषयगत कार्यालयको चल-अचल सम्पत्ति, दायित्व तथा अभिलेख उक्त कार्यालयहरु समाहित भएका पालिकामा स्वतः हस्तान्तरण हुने व्यवस्था छ । यसरी हस्तान्तरण हुने सम्पूर्ण सम्पत्तिको अभिलेख तथा जिन्सी लगत खाता २०७५ असार मसान्त भित्र स्थानीय तहले तयार गरी प्रतिबेदन तयार गर्नुपर्ने व्यवस्था गरेकोमा यस पालिकाले सम्पत्तिको अभिलेख तथा जिन्सी लगत तयार नगरेको, कम्प्युटर, ल्यापटप, प्रिन्टर र अन्य फर्निचर जस्ता मूल्यवान समानहरु जिम्मेवारी सारेको पाईएन । यसरी जिन्सी मालसामानको आम्दानी नजनाउँदा जिन्सी मालसामानहरु हराउने र हिनामिना हुन सक्ने हुँदा खरिद गरिएका मालसामानहरुको प्रकृति अनुसार सम्बन्धित जिन्सी खातामा आम्दानी जनाई जिन्सी खाता अद्यावधिक गर्नुपर्दछ ।

१९ **पेश्की बाँकी**

आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली २०७७ को नियम ४७ मा पेश्की लिने व्यक्ति वा संस्थाले काम सम्पन्न भएको मितिले १५ दिनभित्र खर्च प्रमाणित गर्न आवस्यक बील भरपाई र कागजात सहितको प्रतिवेदन कार्यालयमा पेश गर्ने र कार्यालयले प्राप्त भएको सातदिनभित्र पेश्की फछ्र्यौट गर्नुपर्ने उल्लेख छ । साथै सोही नियमावलीको नियम ५२ मा पेश्की रकमको विवरण तयार गरी म्याद नाघेको र म्याद ननाघेको छुट्टाछुट्टै अभिलेख राखी एकीकृत लगत तयार गर्नु पर्ने व्यवस्था छ ।पालिकाको स्थानीय संचित कोष व्यवस्थापन प्रणाली (SUTRA) बाट सिर्जित म. ले.प.फा.नं. २११ अनुसार गत वर्षसम्मको पेश्की रु.४६२९२७२/- बाँकी देखिएको छ भने यस वर्षको म्याद नाघेको पेश्की रु.७३५३००/- समेत कुल पेश्की रु.५३६४५७२/- बाँकी देखिएको छ । म्याद नाघेको र ननाघेको पेश्कीको एकीकृत अभिलेख व्यवस्थित गरी यस वर्ष म्याद नाघेको पेश्की रु.७३५३००/- नियमानुसार फछ्र्यौट गर्नुपर्ने रु..

क्र.सं.	पेश्की लिनेकोनाम	चालु आ.व.कोपेश्की	गत आ.व.कोपेश्की	जम्मा पेश्की
१	जनस्वास्थ्य निरीक्षक भेश्मा पुन	२०३००	०	२०३००
२	अ.न.मी.संगिता गुरुङ	२६१००	०	२६१००
३	सि.अ.न.मी.सन्त माया बराम	२०३००	०	२०३००
४	अधिकृतछैठौं सुनिता अधिकारी	७२५००	०	७२५००
५	सहायक सुमनकुवर	३०००००	०	३०००००
६	सहायक यज्ञभानु पुन मगर	७५०००	०	७५०००
७	हेल्थअसिस्टेन्ट आनन्द घिमिरे	१३५०००	०	१३५०००
८	श्री उदयमा. वि.	०	३६०००००	३६०००००
९	सामुदायिकग्रामिण महिला विकास समाज	०	२८८०००	२८८०००
१०	घाचोकस्वास्थय चौकि	२६१००	०	२६१००
११	इदिखोलापुलदेखि पाँचमुरे पोखराको गैह्रा ग्रामीण सडक	०	९५०४०	९५०४०
१२	खुमैपदमार्ग रेलिङ निर्माण	०	१७१०७२	१७१०७२
१३	घलेलसामुदायिक होमस्टे	०	१०००००	१०००००
१४	मूल गैरीडाढा निवारे खानेपानी आयोजना	०	११५०००	११५०००
१५	यान्चेभुनखोला कल्भर्ट निर्माण	०	२६०१६०	२६०१६०
१६	बयर डाँडागोरेटो बाटो नि.उ.स.	६००००		६००००
	जम्मा	**७३५३००**	**४६२९२७२**	**५३६४५७२**

पेश्की	७,३५,३००

२० **ठेक्का बन्दोवस्त**

पालिकाले उपलब्ध गराएको विवरण अनुसार कार्यालयबाट भएको खरिद व्यवस्थापन सम्बन्धि संक्षिप्त विवरण देहाय अनुसार रहेको छ:

कार्यक्रम/ शीर्षक	खरिद सम्झौता								यस बर्ष सम्पन्न	
	कुल जम्मा		प्रथम चौमासिक		दोस्रो चौमासिक		तेस्रो चौमासिक			
	संख्या	रकम	संख्या	रकम	संख्या	रकम	संख्या	रकम	संख्या	रकम
बोलपत्रबाट	०	०	०	०	१२	७७२०११२६	२	४६४५२०६	१४	६८००३५७२

उल्लेखित विवरण अनुसार यो वर्ष कार्यालयले विभिन्न कार्यको लागी रू.६८००३५७२/- को १४ ठेक्का वन्दोवस्त गरेकोमा रु.७७२०११२५/- का १२ ठेक्काको भुक्तानी दोस्रो चौमासिकमा र रु.४६४५२०६/- का २ ठेक्काको भुक्तानी तेस्रो चौमासिकमा भएको देखिन्छ ।

२१ **न्यायिक समिति**

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ को दफा ४६ देखि ५३ सम्म अधिकार क्षेत्र तथा न्याय सम्पादन प्रक्रियाको व्यवस्था गरेको छ । समितिमा परेको उजुरीमध्ये मेलमिलाप प्रकृतिका आधारमा विवाद दर्ता भएको ३ महिनाभित्र टुङ्गो लगाउने व्यवस्था छ । लेखापरीक्षणको क्रममा प्राप्त विवरण अनुसार मुद्दा दर्ता र फछ्र्यौट कारवाही देहाय बमोजिम रहेको छ:

गत वर्षबाट सरेका विवाद संख्या	यस वर्ष दर्ता भएका विवाद संख्या	जम्मा विवाद संख्या	फछ्र्यौट/ कारवाही भएका विवाद	फछ्र्यौट/ कारवाही हुन बाँकी विवाद
७	३१	३८	२८	१०

उपरोक्तानुसार पालिकामा गत वर्षबाट ७ मुद्धा सरेर आएको र यो वर्ष ३१ मुद्धा दर्ता भएकोमा २८ मुद्धाको निरुपण भई १० मुद्धाको जिम्मेबारी सरेको पाईयो । आर्थिक वर्ष २०८१/०८२ को अन्तमा बाँकी रहेका मुद्धाको समयमै न्यायिक निरुपण हुने व्यवस्था गर्नुपर्दछ ।

२२ सेवाप्रवाहको स्थिति

पालिकाले आर्थिक वर्ष २०८१/०८२ मा निम्न विषयमा ११३६ जना सेवाग्राहीलाई देहाय बमोजिम पञ्जिकरण सेवा प्रदान गरेको छ:

विवरण	सेवा संख्या
जन्म दर्ता	४९९
मृत्यु दर्ता	२३६
बसाईसराई दर्ता	६४
विवाह दर्ता	२७७
सम्बन्ध विच्छेद दर्ता	६०
जम्मा	**११३६**

उपरोक्तानुसार पालिकाको वार्षिक सेवा प्रवाह अवस्था विश्लेषण गर्दा वार्षिक के कति सेवाग्राहीले सेवा प्राप्तिको लागि निवेदन दिएका थिए र के कतिले प्राप्त गर्न सकेनन् । सेवा प्राप्त हुन नसक्नुको कारणको व्यवस्थित रेकर्ड नराखेकोले एकिन गर्न सकिएन । पालिकाले गुनासो सुनुवाई प्रभावकारी बनाई सेवाग्राही सन्तुष्टी सर्वेक्षण गरेर सेवा प्रवाहको अवस्थाको मुल्याङ्कन गर्दा सेवा प्रवाह थप प्रभावकारी हुने देखिन्छ ।

२३ राजश्व व्यवस्थापन

पालिकाको आन्तरिक आय तर्फ देखिएका प्रमुख व्यहोराहरु देहाय बमोजिम रहेका छन्:

२३.१ **कर तथा शुल्क असुली :** स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन,२०७४ को दफा ५५, ५७, ५८ र ५९ मा एकीकृत सम्पत्ति कर र घरजग्गा कर घरजग्गा वहाल कर व्यवसाय कर र वहाल विटौरी शुल्क उठाउने व्यवस्था रहेको छ । ती आय शीर्षकमा आय अनुमान र असुली स्थिति निम्नानुसार रहेको देखिन्छः

आय शीर्षक	प्रस्तावित आय	वास्तविक आय	प्रस्तावित आय
अन्तरिक श्रोत	८५६७९०००.००	६४३८६२८६.४८	७५.१५
सम्पती कर	१४५०००.००	२६६२७०.०९	१८३.६३
भुमिकर/ मालपोत	३५००००.००	८२७२६८.८६	२३६.३६
वहाल कर	१५००००.००	५६२४७५.५०	३७४.९८
अन्य कर	१५००००.००	३७७१४३२.२९	२५१४.२९
विद्युत सेवा शुल्क	५०००.००	०.००	०.००
अन्य सेवा शुल्क तथा बिक्री	१२४८३०००.००	८६४०.००	०.०७
न्यायिक दस्तूर	२०००.००	१९४०.००	९७.००
अन्य प्रशासनिक सेवा शुल्क	२०००००.००	८६४१४५.००	४३२.०७
नक्सापास दस्तुर	३५०००००.००	७३३४४.००	२.१०
सिफारिश दस्तुर	३००००००.००	२६९५७६३.९६	८९.८६
व्यक्तिगत घटना दर्ता दस्तुर	६१५०००.००	८०१४२०.००	१३०.३१
नाता प्रमाणित दस्तुर	२५००००.००	३१९९००.००	१२७.९६
अन्य दस्तुर	५०००००.००	२८४३९७०.८४	५६८.७९
व्यावसाय रजिष्ट्रेशन दस्तुर	८००००००.००	३०००.००	०.०४
प्रशासनिक दण्ड, जरिवाना र जफत	५००००.००	२६०००.००	५२.००
अन्य राजस्व	१०००००.००	३५७८६४.२५	३५७.८६
बेरूजू	५०००००.००	१७३९६१.००	३४.७९
जनसहभागिता	१५०००००.००	०.००	०.००
अन्य संस्थागत आन्तरिक अनुदान	१५०००००.००	०.००	०.००
जम्मा	**११८६७९०००.००**	**७७९८३६८२.२७**	**६५.७१**

पालिका भित्र रहेका करदाताहरुको अभिलेख व्यवस्थित हुन नसक्दा असुली यथार्थ मान्न सक्ने अवस्था देखिएन । तसर्थ पालिकाले आफ्नो क्षेत्रभित्रका करदाताहरुको पहिचान गरेर अभिलेख अद्यावधिक गरी करको दायरामा ल्याउनु पर्दछ ।

२३.२ **कर संकलन** : स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ५५ ५७ ५८ र ५९ मा गाउँपालिका तथा गाउँपालिकाले एकीकृत सम्पत्ति कर र घरजग्गा कर घरजग्गा वहाल कर व्यवसाय कर र वहाल विरौटी शुल्क उठाउने व्यवस्था रहेको छ । पालिकाको यस वर्षको आन्तरिक आयको अनुमान र असुली स्थिति निम्नानुसार रहेको देखिन्छ:

आय शीर्षक	अनुमान	असुली	असुली प्रतिशत
आन्तरिक आय	११८६७९०००	७७९८३६८२	६५.७१

उपरोक्त विवरण अनुसार पालिकाले आन्तरिक आयको अनुमान रु.११८६७९०००/- गरेकोमा अनुमानको तुलनामा ६५.७१ प्रतिशत अर्थात रु.७७९८३६८२/-आन्तरिक आय संकलन गरेको देखिन्छ । अतः पालिकाले आम्दानीका सम्भावित क्षेत्रहरु पहिचान गरी आन्तरिक आयको अनुमानलाई यथार्थपरक र अध्यावधिक बनाई सोही अनुसार राजस्व संकलन गरेर संघीय र प्रदेश सरकार प्रतिको निर्भरता घटाउन आन्तरिक आय बृद्धि गर्ने तर्फ ध्यान दिनुपर्दछ ।

२३.३ **आन्तरिक आय र खर्चको विश्लेषण** : पालिकाको यस आर्थिक वर्षको आन्तरिक आय र खर्चको विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ।

क्र.सं.	आर्थिक वर्ष	आन्तरिक आय	पालिकाको जम्मा खर्च	आयको तुलनामा खर्चको प्रतिशत
१	२०८१/०८२	७७९८३६८२	५२८३६३८६०	६७७.५३

पालिकाको यस आर्थिक वर्षको जम्मा खर्च रु.५२८३६३८६०/- रहेको छ भने आन्तरिक आय रु.७७९८३६८२/- गरेको छ । पालिकाको कुल खर्च आन्तरिक आयको ६७७.५३ प्रतिशत बढी हुन आउँछ जुन खर्चको तुलनामा आन्तरिक आय ज्यादै न्यून रहेको देखिन्छ । अत: पालिकाले खर्चको तुलनामा आन्तरिक आय बृद्धि गर्दै प्रदेश तथा संघीय अनुदानको निर्भरता कम गर्नु पर्दछ ।

२४ गत वर्षको खर्चको यो वर्ष भुक्तानी

आर्थिक कार्यबिधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७ को नियम ३८ (२.क) मा अधिकार प्राप्त अधिकारीले स्वीकृत वार्षिक बजेट तथा कार्यक्रम र सम्बन्धित खर्च शिर्षकमा परेको र खर्च गर्न बाँकी रहेको अबस्थामा मात्र बजेट खर्च गर्न वा बजेट निकासा दिनु पर्ने व्यवस्था रहेको छ । यस पालिकाले गत वर्षको योजना/कार्यक्रमहरुको भुक्तानी दिन बाँकी रहेको जनाई भुक्तानी दिन बाँकीको विवरण पालिकाको निर्णय र आलेपबाट प्रमाणित गराई राखेर यो वर्ष २ योजनाको रु.१७४००००/- भुक्तानी दिएको छ । यसरी यस वर्षको वजेटबाट विगत वर्षको भुक्तानी गर्दा चालु वर्षको कार्यक्रम सञ्चालनमा बजेट अभाव हुने र नियमित कार्य सञ्चालनमा समेत असर पर्ने देखिन्छ । कार्यालयले चालु वर्षमैं सम्पादन हुने र चालु वर्षको बजेटबाट भुक्तानी दिन सकिने योजना तथा कार्यक्रम मात्र तयार गर्नुपर्दछ साथै चालु वर्षका योजना तथा कार्यक्रमको खर्च चालु वर्षको बजेट बाटै भुक्तानी गरेर आगामी वर्षको बजेटमा व्ययभार पर्नेगरी दायित्व सिर्जना गर्ने परिपाटीमा नियन्त्रण गर्नुपर्दछ ।

२५ सहकारी तर्फ

यस सम्बन्धमा देखिएका व्यहोरा निम्नानुसार छन्:

२५.१ **सहकारी संस्थाको विवरण:** यस पालिका अन्तर्गतका सहकारी संस्थाको विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ।

सहकारी संस्थाको किसिम	सहकारी संख्या	सदस्य संख्या	शेयर पूँजी रु	बचत रु	ऋण लगानी रु	जगेडा कोष
वचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	१२	३२५०	१३२१३९८००	४९९६०२८९९	५४५६४११५४	४००९२५८८
बहुउदेश्यीय सहकारी संस्था लि.	४	९२७	४२४७८९००	३४२६३३३५	७०३५९७८७	१२१४५७२
कृषि सहकारी संस्था लि.	१५	१९२१	७२०३१३८७	१८५०१२४२३	३४९५२७७०१	२८४३०५५१
अन्य	**१३**	**११६१**	**१५५००००**	**८७५०००**	**२०३८०००**	**३७५७००**
जम्मा	**४४**	**७२५९**	**२४८२०००८७**	**७१९७५३६५७**	**९६७५६६६४२**	**७०११३४११**

यस पालिकाको कार्यक्षेत्रमा ४४ सहकारी भएको विवरण प्राप्त भएकोमा सहकारीको पूर्ण विवरण प्राप्त भएको छैन । पालिकामा संस्थागत रुपमा सहकारी शाखाको व्यवस्था भएतापनि ऐनमा तोकिए बमोजिम सहकारी संस्थाहरुको नियमित सघन अनुगमन गरेको छैन । पालिकाले सहकारी सदस्यहरुको हित र बचत रकमको सुरक्षा हुनेगरी कानूनी व्यवस्था अनुरुप त्यस्ता संस्थाहरुको नियमित र सघन अनुगमन गरी ऐनको व्यवस्था अनुसार कानूनी दायरामा ल्याउनुपर्दछ।

२५.२ **सहकारी नियमन:** सहकारी ऐन, २०७४ को दफा ७३ अनुसार सहकारी संस्थाले कारोबारको चौमासिक र वार्षिक प्रतिवेदन तथा लेखापरीक्षण प्रतिवेदन बुझाउनु पर्ने व्यवस्था छ भने सहकारी नियमावली, २०७५ को नियम २८(४) मा सहकारी संस्थाले आफ्नो संस्थागत तथा व्यवसायिक कारोबारको विवरण व्यवस्थापन सूचना प्रणालीमा प्रविष्ट गर्नुपर्ने तथा सहकारी संस्थाहरुको सुपरीवेक्षण निरीक्षण तथा अनुगमन निर्देशिका, २०७८ को दफा ३ मा मासिक प्रतिवेदन प्रत्येक महिना ७ गते भित्र एकीकृत सूचना व्यवस्थापन प्रणाली (COPOMIS) मा दाखिला गर्नु पर्ने व्यवस्था छ । पालिकाले उपलव्ध गराएको विवरणअनुसार पालिका भित्र ४४ वटा सहकारी संस्था रहेका छन् । पालिका भित्रका सहकारी संस्थाहरुले एकिकृत सूचना व्यवस्थापन प्रणाली (COPOMIS) मा सबै विवरण अद्याबधिक गर्न बाँकि देखियो । त्यसैगरी पालिकाबाट अनुगमन निरीक्षण गरी तयार गरिएको प्रतिवेदन समेत लेखापरीक्षणका क्रममा पेश भएन । जसले गर्दा सहकारीको सञ्चालन अवस्था बारे अध्ययन गर्न सकिएन । तसर्थ ऐन नियमावली र निर्देशिका अनुसार प्रणालीमा विवरण दाखिला गर्न लगाई सोको प्रभावकारी अनुगमन गर्नु पर्दछ ।

२५.३ **सहकारी संस्थाको अनुगमनः** पालिकाले उपलब्ध गराएको विवरण अनुसार पालिका भित्र सञ्चालनमा रहेका सहकारी संस्थाको पालिकाले अनुगमन गरेको विवरण देहाय बमोजिम रहेको छः

पालिकामा दर्ता भएका सहकारी संस्थाको संख्या	अनुगमन गरेका सहकारी संस्थाको संख्या	अनुगमन प्रतिवेदन
४४	३४	पेश नभएको

पालिकामा संस्थागत रुपमा सहकारी शाखाको व्यवस्था भएता पनि तोकिए बमोजिम सहकारी संस्थाहरुको नियमित अनुगमन गरेको छैन । सहकारी सदस्यहरुको हित र बचत रकमको उचित परिचालनका लागि प्रचलित कानूनी व्यवस्था अनुरुप त्यस्ता संस्थाहरुको नियमित र सघन अनुगमन गर्ने कार्यमा ध्यान दिनुपर्दछ ।

२६ कृषि तथा पशु तर्फको अनुदान

२६.१ **अनुदान व्यवस्थापन:** पालिकाबाट प्राप्त विवरण अनुसार यस वर्ष कृषि तथा पशु लगायतका क्षेत्रमा देहाय बमोजिम अनुदान वितरण गरेको छः

क्र.सं.	अनुदानको क्षेत्र	अनुदान रकम	अनुदानको विवरण
१	कृषि तर्फ	३५०००००	आलुको बिउ, तरकारीको विउ, टनेलको प्लाष्टिक सिट, मसला प्रवर्धन गोला सहितको मौरीको घार, भर्मि कम्पोट बेड निर्माण, जीवित गड्यौला वितरण, मिनि टिलर, धान कुटने मेसिन, थ्रेसर स्पेयरमा ५०/५० प्रतिशत अनुदान
२	पशु तर्फ	४५२५००	दुध ढुवानिको लागि क्यान तथा घाँसको विउमा अनुदान
	जम्मा	**३९५२५००**	

उपरोक्त विवरण अनुसार यस पालिकाले यो वर्ष कृषि पशु लगायतका क्षेत्रमा रु.३९५२५००/- अनुदान वितरण गरेको छ । अनुदान वितरण पश्चात प्रभावकारी रुपमा अनुगमन गरी उपलब्धी मापन गरेको नदेखिएकोले अनुदानको सदुपयोग भएको सम्बन्धमा आस्वस्त हुन सकिएन । अतः अनुदान वितरणसंगै अनुगमन संयन्त्र बलियो बनाई अनुदानको अपेक्षित रुपमा सदुपयोग भए नभएको एकिन गर्नु पर्दछ ।

२६.२ कृषि तथा पशुमा अनुदान: कृषिसँग सम्बन्धित सहकारी तथा संघ संस्थाहरुलाई कृषि विकासका लागी प्रदान गरिने अनुदान कार्यक्रम कार्यान्वयन निर्देशिका २०७३ को बुँदा नम्बर ७ मा अनुदान दिने सार्बजनिक निकायको जिम्मेबारी सम्बन्धी ब्यबस्था गरेको छ । निर्देशिकाको बुँदा नम्बर ७.२ मा अनुदानको कार्यान्वयन गर्न गराउन नियमित रुपमा सुपरीबेक्षण अनुगमन तथा गुणस्तर नियन्त्रण गरी वा गराई निर्धारित समयमा कार्य सम्पन्न हुने सुनिश्चितता गर्नु सम्बन्धित सार्बजनिक निकायको प्रमुखको कर्तब्य हुने उल्लेख छ । पालिकाले उपलब्ध गराएको सरकारी अनुदान रकमको वितरण सही एवं समुचित तरिकाले गरी खर्चको सार्वजनिकिरण एवं अनुगमन हुनु पर्दछ र सो को प्रभावकारीता मापन गर्ने संयन्त्र विकास गरी पूँजी निर्माण गर्ने उत्पादन तथा उत्पादकत्वमा बृद्धि भए नभएको सम्बन्धमा प्रतिवेदन तयरा गरी पेश गर्नुपर्दछ । यस वर्ष कृषि तथा पशु कार्यक्रम अन्तर्गत सञ्चालित केही कार्यक्रमहरु देहाय अनुसार रहेका छन्।

अनुदान दिएको संस्थाको नाम र ठेगाना	अनुदान विषय (कृषिपशुलगायत)	अनुदान रकम
यस पालिका भित्रका व्यवासायिक कृषकहरु	घाँसको विउ	४२७५००
माछापुच्छ्रे कृषक समुह मा.गा.पा-1	दुध बोक्ने क्यान	२५०००
लाहाचोक साना किसान सहकारी मार्फत (५०प्रतिशत अनुदान)	२ थान स्प्रेयर, २ थान ठेलागाढा	८०००००
धिताल साना किसान सहकारी	१ थान थ्रेसर	
लोटस एकिकृत कृषि तथा पशुपन्छी फार्म	१थान चापकटर, १ थान ठेलागाढा	
हाम्रोघर अर्गिनिक कृषि तथा पशुपन्छी फार्म	५ थान प्लास्टिक, १ थान	
गल्फ रिटायर्स कृषि फार्म	प्लाष्टिक थोपा सिँचाई नर्सरी ट्रे	
गोमा कृषि फार्म	प्लाष्टिक थोपा सिँचाई नर्सरी ट्रे	
समिर सदिक्षा कृषि फर्म	प्लाष्टिक २ थान नर्सरी ट्रे ५	
लम्साल कृषि फर्म	प्लाष्टिक ३ थान	
शान्ती कृषि फर्म	प्लाष्टिक २ थान नर्सरी ट्रे १० थान	
माछापुच्छ्रे तिन एकिकृत कृषि फर्म	प्लाष्टिक नर्सरी ट्रे	
आर एन कृषि फार्म	प्लाष्टिक २ थान नर्सरी ट्रे ५ थान	
ममता हमाल कृषि फार्म	प्लाष्टिक नर्सरी ट्रे २ थान	
माछापुच्छ्रे एग्रीकल्चर रिसर्च फार्म	प्लाष्टिक २ थान नर्सरी ५ थान	
लाहाचोक साना किसान कृक्षि सहकारी संस्था	५ प्लाष्टिक थान थोपा सिचाई २ नर्सरी ट्रे ३० थान	

पालिकाले अनुदान वितरण पश्चातको उपलव्धी मापन गरेको छैन । अनुदानट प्राप्त लाभको विश्लेषण गरी आगामी दिनमा अनुदानको कार्यक्रम सञ्चालन गर्नुपर्ने देखिन्छ । अनुदान रकम विभिन्न तरिकावाट साना-साना कार्यक्रम बनाई वितरण गर्दा अपेक्षित प्रतिफल प्राप्त नहुने र यसले उत्पादकत्वमा समेत बृद्धि नगर्ने हुँदा ठूला अनुदानका कार्यक्रम सञ्चालन गरी कृषि पेशालाई आकर्षित बनाउनु पर्दछ । पालिकाले कृषि क्षेत्र तथा पशु क्षेत्रमा विभिन्न अनुदान दिएकोमा अनिवार्य वीमा गरेर मात्र अनुदान दिने नीति तय गरेको देखिएन । एक सरकारले ल्याएको नीतिलाई अर्को सरकारले सहयोग गर्ने गरी कार्यक्रम कार्यान्वियन गर्नुपर्दछ । साथै कृषि तथा पशु सम्बन्धी केही कार्यक्रमहरु बिनालागत सहभागीतामा सञ्चालन भएमा अनिवार्य लागत सहभागिता गराएर कृषकको स्वामित्व कायम गराई अनुदानको प्रभावकारी उपयोग गराउने तर्फ पालिकाले ध्यान दिनुपर्दछ ।

२७ **तलवी प्रतिवेदन**

निजामती सेवा ऐन २०४९ स्वास्थ्य सेवा ऐन २०५३ तथा स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ मा तलवी प्रतिवेदन पारित गराएर मात्र तलब खर्च लेख्नु पर्ने उल्लेख छ । पालिकाले यो वर्ष तलवी प्रतिवेदन पारित नगराई स्वास्थ्य तर्फका कर्मचारीहारुको रु.३३५३२०००/- र पालिका तर्फका कर्मचारीको रु.१३५१०८११/- गरी रु.४७०४२८११/- तलव खर्च लेखेको छ । तलबी प्रतिवेदन पारित नगरी खर्च लेख्दा लेख्न पाउने भन्दा बढी तलब भत्ता ग्रेड भुक्तानी हुन सक्ने तथा लेखापरीक्षणको क्रममा भुक्तानीको तुलना गर्न नसकिने भएकोले तलबी प्रतिवेदन पारित गराएर मात्र तलब भत्ता भुक्तानी गर्नुपर्दछ ।

२८ **आर्थिक सहायता**

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ मा स्थानीय तहको रकमबाट आर्थिक सहायता चन्दा पुरस्कार एवं संस्थागत अनुदान वितरण गर्न पाउने व्यवस्था रहेको देखिंदैन । पालिकाले यो वर्ष विभिन्न व्यक्ति तथा निकायहरुलाई सहयोग गरी रु.९६८७९४/- आर्थिक सहायता वितरण गरेको छ । पालिकाले विभिन्न व्यक्ति तथा निकायहरुलाई गर्ने सहयोग शिर्षकमा आर्थिक सहयता वितरण गर्ने कार्यलाई नियन्त्रण गर्नुपर्दछ । आर्थिक सहायताको रकमलाई सार्बजनिकीकरण गर्नुपर्दछ ।

२९ **सरकारी तथा सार्वजनिक जग्गा संरक्षण उपयोग तथा हक हस्तान्तरण**

स्थानीय सरकार सञ्चाल ऐन, २०७४ को दफा ९७ मा गाउँपालिका तथा नगरपालिकाले आफ्नो क्षेत्रभित्रको सरकारी सामुदायिक तथा सार्वजनिक सम्पत्तिको रेखदेख, मर्मत सम्भार र संरक्षण गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । पालिकाले आफ्नो क्षेत्रभित्रको सार्वजनिक सम्पत्तिको मर्मत सम्भार एवं संरक्षण गरेको/अभिलेख राखेको पाइएन । पालिकाले आफ्नो क्षेत्रभित्रको सम्पत्तिको रेखदेख मर्मत सम्भार एवं संरक्षण गर्नुपर्दछ ।

३० **धरौटी खाता**

आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व सम्बन्धी नियमावली, २०७७ को नियम ६४ ले प्राप्त धरौटी रकमको गोश्वारा भौचर उठाई आम्दानी बाँध्नुपर्ने र आर्थिक वर्षको अन्त्यमा मौज्दात रहेको धरौटी रकमको नामनामेसी विवरण उल्लेख गरी व्यक्तिगत धरौटी खाता राख्नुपर्ने व्यवस्था गरेको छ । यस पालिकाको यस आर्थिक वर्षको धरौटीको अबस्था देहाय अनुसार रहेको छ ।

गत वर्षको मौज्दात	यो वर्षको आम्दानी	जम्मा धरौटी आम्दानी	यो वर्षको धरौटी खर्च	धरौटीको अन्तिम मौज्दात
१०४१२६२५.७७	१४३०१०८	११८४२७३३.७७	२८४३७०	११५५८३६३.७७

गाउँपालिकामा व्यक्तिगत धरौटी खाता नराखेको हुँदा विगतमा कहिले देखि कुन ब्यक्ति वा संस्थाको नाममा धरौटी रकम के बापत राखेको हो यकिन गर्न सकिएन । उक्त नियमावलीमा भएको व्यबस्थालाई कार्यान्वियनमा ल्याई पालिकाले तोकिएका विवरण र खाताहरू अद्याबधिक गरी राख्नुपर्दछ।

३१ **नगद भुक्तानी**

आर्थिक वर्ष २०७४/०७५ को बजेट वक्तव्यको नं.१८३ वाट राज्यकोषवाट हुने तलव भत्ता लगायतका सबै भुक्तानी सम्वन्धित व्यक्ति तथा संस्थाको वैंक खाता मार्फत हुने व्यवस्था गरिएको अर्थ मन्त्रालयको प.सं. २०७४/०७५ मार्गदर्शन च.नं. १०९६ मिति

२०७४/०२/१६ को पत्रको प्रकरण ४४ मा सामाजिक सुरक्षा भत्ता प्राप्त गर्ने लाभग्राहीको अनिवार्य रुपमा बैंक खाता खोल्ने व्यवस्था मिलाई सो वापतको रकम बैंक खातामा जम्मा गरी भुक्तानी दिन निर्दिष्ट गरिएको तथा श्रमिकले पाउने पारिश्रमिक रोजगारदाता कम्पनीले अनिर्वाय बैंक खाताबाट भुक्तानी गर्नुपर्ने । नेपाल सरकार प्रदेश तथा स्थानीय तह विश्वविद्यालय नेपाल सरकारको पूर्ण वा आंशिक स्वामित्व भएका संस्थान समिति परियोजना प्रतिष्ठान र मातहतका निकायमा काम गर्ने सबै श्रमिक तथा कर्मचारीको पारिश्रमिक एवं वित्तीय सुविधा २०७५ श्रावण १ बाट बैंकिङ्ग च्यानल बाट भुक्तानी गर्नु पर्ने ब्यवस्था भएकोमा पालिकाले उपभोक्ता समिति मार्फत भएको कामको भुक्तानी दिंदा दैनिक ज्यालादारी रकम भुक्तानी गर्दा समेत बैंकिक खाता मार्फत भुक्तानी भएको नदेखिएकोले यसमा सुधार गर्नु पर्दछ।

३२ **ठेक्का अभिलेख**

सार्वजनिक निर्माण कार्य गर्ने हरेक निकायले ठेक्का अभिलेख म.ले.प.फा.न. ५०७ को ढाँचामा अद्यावधिक गरी राख्नुपर्ने व्यवस्था छ । निर्माण कार्यको विस्तृत अभिलेखांकनको लागि प्रयोग गरिने ठेक्का सम्बन्धी अभिलेखले कूल गर्नुपर्ने कार्य हाल सम्म भएको कामको परिमाण मूल्य कार्य सम्पादन जमानत पेश्की ग्यारेन्टीको अवस्था काम सम्पन्न गर्नुपर्ने मिति भेरिएशन लगायतको जानकारी उपलब्ध हुन्छ । तर यस कार्यालयले उक्त विवरण देखिने गरी अभिलेख राखेको देखिएन।अतः कार्यालयले स्वीकृत ढाँचा अनुसार सवै विवरण खुल्ने गरी ठेक्का अभिलेख अद्यावधिक गरी राख्नुपर्दछ।

३३ **समपुरक अनुपात**

समपुरक अनुदान कार्यविधि, २०८१ को बुँदा नम्बर ९ मा योजना आयोगबाट छनोट भएको आयोजना वा कार्यक्रम कार्यान्वयनको लागि त्यस्तो आयोजनाको कुल लागत, प्रकृति, कार्यान्वयन गर्नु पर्ने आवश्यकता, प्राथमिकता, कार्यान्वयनबाट हुन सक्ने उपलब्धि तथा आर्थिक, सामाजिक तथा पूर्वाधार विकास अवस्था र राजस्व क्षमता समेतको आधारमा नेपाल सरकार तथा प्रदेशले स्थानीय तहलाई समपूरक अनुदान प्रदान गर्न सक्ने व्यवस्था रहेको छ । यसरी छनौटमा परेका देहाय अनुसारका योजनाहरुमा नेपाल सरकार, गण्डकी प्रदेश सरकार र माछापुच्छ्रे गाउँपालिकाले ५० प्रतिशत साझेदारीमा सञ्चालन गरिने देहाय अनुसारका योजनाहरुमा नेपाल सरकार र प्रदेश सरकार संचित कोषबाट रु.२१७१४८८/- बढी र स्थानीय तहबाट घटी भुक्तानी भएकोले स्थानीय संचित कोषबाट संघीय तथा प्रदेश संचित कोषमा फिर्ता गरेको प्रमाण पेश गर्नुपर्ने रु..

योजनाको नाम	संघ	प्रदेश	स्थानीय तह	जम्मा	साझेदारी रकम	घटी भुक्तानी
भुर्जुङ खोला घलेल हुँदै डुम्रे सडक (03/2081/082)						
५-२०८२/०१/१०	०	३००००००	०	३००००००		
२७२-२०८२/०१/१२	०	०	५३६४१३	५३६४१३		
४६५-२०८२/०३/२३	०	०	२४६८२६८	२४६८२६८		
१६-२०८२/०३/२३	०	१५०६८००	०	१५०६८००		
जम्मा	**०**	**४५०६८००**	**३००४६८१**	**७५११४८१**	**३७५५७४१**	**७५१०६०**
लुम्ले तिल्ची कोलेली हुँदै ल्वाङ सडक (04/2081/082)						
२९२-२०८२/०१/१४	०	०	७५७३३९८	७५७३३९८		
२०-२०८२/०३/०२	४२७१८८९	०	०	४२७१८८९		
२४-२०८२/०३/०४	३३२०५९३	०	०	३३२०५९३		
३८-२०८२/०३/२४	३२६३५१८	०	०	३२६३५१८		
४७७-२०८२/०३/२४	०	०	४४१७४७	४४१७४७		
जम्मा	**१०८५६०००**	**०**	**८०१५१४५**	**१८८७११४५**	**९४३५५७३**	**१४२०४२८**
कुल जम्मा	**१०८५६०००**	**४५०६८००**	**११०१९८२६**	**२६३८२६२६**	**१३१९१३१४**	**२१७१४८८**

प्रमाण पेश नगरेको	२१,७१,४८८

३४ गोरुबाटो घुम्तीको थुम्को कटान

आर्थिक कार्यबिधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७ को नियम ४१ (छ) मा अधिकार प्राप्त अधिकारीले उपलब्ध श्रोत साधन तथा सम्पत्तिको समुचित उपयोग भएको र सम्पत्ति हानी नोक्सानी नहुने गरी सम्भार तथा संरक्षणको उचित व्यवस्था गरेको सुनिश्चित भएर मात्र खर्च लेख्नु पर्ने व्यवस्था रहेको छ । पालिकाले यो वर्ष लागत अनुमान रु.५२८१९२/- रहेको गोरुबाटो घुम्तिमा रहेको थुम्को कटान उपभोक्ता समितिलाई कार्यसम्पन्न पेश भए अनुसार पालिकाले ब्यहोर्ने रकम रु.४९९०००/- भुक्तानी गरेकोमा उपभोक्ता समितिले पेश गरेका बिल भर्पाई तथा कागजात परीक्षण गर्दा उक्त कार्य गर्न तपश्वी डेभलपर्स प्रा.ली. (६०९५३३८३१) को स्काभेटर/डोजरबाट कटान गरेको रु.२४९९९९/- को बिजक, रु.२०५०००/- को ईन्धन प्रयोगको बिजक, रु.१००००/- को कटान सामाग्रीको ढुवानी लगायतका बिल भर्पाई पेश भएको छ । यसरी थुम्को कटान गर्दा ढुङ्गा गिटी बालुवा लगायत निर्माण कार्यमा प्रयोग हुने सामाग्री समेत निस्कन सक्ने र सो को विक्रीबाट पालिकालाई राजश्व प्रात हुनेमा उत्खननबाट के कति निर्माण सामाग्री निस्केको र के कस्तो अबस्थामा रहेको सो को व्यहोरा खुल्ने कागजात पेश गरेको छैन भने उत्खननबाट निस्केको निर्माण सामाग्री बिक्री बाट प्राप्त हुने राजश्व वा रोयल्टी पालिकामा आम्दानी देखाएको छैन । यसरी थुम्को कटान गर्दा निस्कने ढुङ्गा गिटी बालुवा लगायत निर्माण सामाग्रीको पालिकाले परिमाण एकिन गरी माछापुच्छ्रे गाउँपालिकाले निर्धारण गरेको निर्माण सामाग्रीको प्रति घनमिटर रु.१९३५.५३ को दर अनुसारको राजश्व पालिकामा दाखिला गर्ने ब्यबस्था गर्नुपर्दछ ।

३५ उपभोक्ता समितिको पेश्की

गण्डकी प्रदेश आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७९ को नियम ४५ (१) मा सरकारी रकम पेश्की लिने सरकारी कर्मचारी वा अन्य जुनसुकै व्यक्तिले यस नियमावलीमा तोकिएको म्यादभित्र पेश्की फछ्र्यौटको लागि आवश्यक कागजात पेश नगरेमा त्यस्तो रकममा म्याद नाघेको मितिले वार्षिक दश प्रतिशतका दरले व्याज समेत लगाई असुल गरिने व्यवस्था रहेको छ र ४५

(३) मा पेश्की फस्र्यौट नगरेमा कार्यालयले पेश्की फस्यौट नगर्ने व्यक्ति, फर्म, संस्था वा कम्पनीको नाम सार्वजनिक गरी व्याजसहित सरकारी बाँकी सरह असुल गर्न सम्बन्धित निकायमा लेखी पठाउनु पर्ने व्यवस्था रहेको छ । यस पालिकाले देहाय अनुसारका उपभोक्ता समिति मार्फत योजना सञ्चालन गर्दा लागत अनुमान बनाई सम्झौता गरेर देहाय अनुसारको पेश्की सम्झौतामा तोकिएको म्याद समाप्त भैसक्दा पनि फस्र्यौट हुन बाँकी रहेको छ । उपभोक्ता समिति मार्फत सञ्चालित योजनाको पेश्की भुक्तानी गर्दा कुनै धरौटी तथा बैंक ग्यारेन्टी राख्नुपर्ने अनिबार्य नभएका कारण कुनै सुरक्षण बेगर दिएको पेश्की सम्झौतामा तोकिएको म्याद समाप्त भैसक्दा पनि हालसम्म फस्र्यौट नभएकोले सम्बन्धित योजनाको कार्यसम्पन्नका आधारमा पेश्की फस्र्यौट लगायतका प्रमाण कागजात भएमा सो पेस गर्ने अन्यथा रु.११५२२५२/- पेश्की उपभोक्ता समितिबाट १० प्रतिशत ब्याज सहित असुल गर्नुपर्ने रु.

गो.भौ.नं. र मिति	योजना/उपभोक्ता समितिको नाम	सम्झौता मिति	कार्यसम्पन्न गर्नुपर्ने मिति	पेश्की भुक्तानी	पेश्की फस्र्यौट	पेश्की बाँकी
३९४-२०८०/०२/०३	घलेल केशबाङ्ग घुम्ती मोटरबाटो उपभोक्ता समिति	०१/ १९/ २०८१	०३/ १०/ २०८१	३७५०००	०	०
०३-२०८०/०२/३१	घलेल केशबाङ्ग घुम्ती मोटरबाटो उपभोक्ता समिति	०१/ १९/ २०८१	०३/ १०/ २०८१	२२५०००	०	०
११-२०८१/०२/०२	घलेल केशबाङ्ग घुम्ती मोटरबाटो उपभोक्ता समिति	०१/ १९/ २०८१	०३/ १०/ २०८१	५१७०९२	०	०
०६-२०८०/०३/२२	घलेल केशबाङ्ग घुम्ती मोटरबाटो उपभोक्ता समिति	०१/ १९/ २०८१	०३/ १०/ २०८१	०	२२५०००	०
	जम्मा			१११७०९२	२२५०००	८९२०९२
४३२-२०८२/०३/१७	यान्चे भुनखोला कल्भर्ट निर्माण उपभोक्ता समिति	०२/ ०९/ २०८१	०३/ १०/ २०८१	२६०१६०	०	२६०१६०
	कुल जम्मा			**१३७७२५२**	**२२५०००**	**११५२२५२**

असुल गर्नुपर्ने	११,५२,२५२

३६ योजनाको रकम बढी भुक्तानी

सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम १२३ (१.ख) मा खरिद सम्झौता अनुसार सार्वजनिक निकायले रनिङ्ग बिल वा अन्य कुनै बिल बिजकको भुक्तानी गर्दा करारका शर्त बमोजिम प्राविधिक नापजाँच गरी नापी किताब (मेजरमेन्ट बुक) मा उल्लेख भएको वास्तविक कार्यसम्पादनको आधारमा भुक्तानी गर्नुपर्ने व्यवस्था रहेको छ । यस पालिकाले सडक बोर्ड, पालिका र उपभोक्ता समितिको साझेदारीमा घलेल केशबाङ्ग घुम्ती मोटरबाटो मर्मत कार्य मिति २०८१/०३/१० सम्ममा सम्पन्न गर्न पालिकाले रु.२२४८७६५/- भुक्तानी दिनेगरी लागत अनुमान रु.२४९८६२७/- को मिति २०८१/०१/१९ मा घलेल केशबाङ्ग घुम्ती मोटरबाटो उपभोक्ता समितिसँग सम्झौता भएकोमा कार्य सम्पन्न अनुसार कन्टेन्सजेन्सी कट्टा गरि पालिकाले रु.२१५८८१४/- भुक्तानी दिनुपर्नेमा देहाय अनुसार रु.३५१६६२०/- भुक्तानी गरेकोले बढी भुक्तानी भएको रु.१३५७८०६/- असुल गर्नुपर्ने रु..

गो.भौ.नं. र मिति	ब.उ.सि.नं.	योजना/उपभोक्ता समितिको नाम	भुक्तानी रकम
६-२०८०/०३/३२	बिबिध खर्च खाता पुँजीगत	घलेल केशबाङ्ग घुम्ती मोटरबाटो उपभोक्ता समिति	१४४३७५०
०७-२०८०/०६/०८	गाउँपालिका पुँजीगत	घलेल केशबाङ्ग घुम्ती मोटरबाटो उपभोक्ता समिति	१९००००
४९-२०८१/०३/२१	प्रकोप ब्यबस्थापन कोष	घलेल केशबाङ्ग घुम्ती मोटरबाटो उपभोक्ता समिति	१४३९२०
०७-२०८१/०६/११	गाउँपालिका पुँजीगत	घलेल केशबाङ्ग घुम्ती मोटरबाटो उपभोक्ता समिति	६७०१२१
०३-२०८१/०५/२५	बिबिध खर्च खाता पुँजीगत	घलेल केशबाङ्ग घुम्ती मोटरबाटो उपभोक्ता समिति	१०६८८२९
		जम्मा	**३५१६६२०**

असुल गर्नुपर्ने	१३,५७,८०६

३७ **उपभोक्ता समिति मार्फत सञ्चालित योजना र पेश्की**

सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६४ को दफा ४४ मा मितव्ययीता, गुणस्तरीयता वा दिगोपना अभिवृद्धि हुने भएमा वा परियोजनाको मूख्य उद्देश्य नै रोजगारीको श्रृजना गर्ने र लाभग्राही समुदायलाई सहभागी गराउने भएमा मात्र त्यस्तो आयोजना उपभोक्ता समिति मार्फत सञ्चालन गराउन सकिने उल्लेख छ । साथै सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ६ (१) मा सार्बजनिक निकायले खरिदको लागी आबश्यक बजेट ब्यबस्था नभई खरिद कारबाही शुरु गर्नुहुँदैन भन्ने प्राबधान रहेको छ । उपभोक्ता समिति गठन सञ्चालन तथा ब्यबस्थापन कार्यविधि, २०७८ को बुँदा नम्बर ११ (३) मा उपभोक्ता समिति मार्फत सञ्चालित आयोजनाको लागि पेश्की उपलब्ध गराईनेछैन भन्ने ब्यबस्था रहेको छ । गण्डकी प्रदेश आर्थिक कार्यबिधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७९ को नियम ३७ (छ) मा अधिकार प्राप्त अधिकारीले उपलब्ध श्रोत साधन तथा सम्पत्तिको समुचित उपयोग भएको र सम्पत्ति हानी नोक्सानी नहुने गरी सम्भार तथा संरक्षणको उचित व्यवस्था गरेको सुनिश्चित भएर मात्र खर्च लेख्नु पर्ने व्यवस्था रहेको छ । यस पालिकाबाट यो वर्ष उपभोक्ता समिति मार्फत २७७ वटा योजना सञ्चालन गरी रु.८७७२६५४०/- भुक्तानी गरेको छ । उपभोक्ता समिति मार्फत सञ्चालित योजनाहरु मध्ये केहि योजनाहरु सोही आर्थिक वर्षमै सम्पादन गर्नेगरी अबधि तोकेर उपभोक्ता समितिसँग सम्झौता भएतापनि सम्झौतामा तोकिएको अबधि भन्दा दुइसय प्रतिशत भन्दा बढी अबधि पछि मात्र सम्पादन भएका र चालु वर्षमा उपभोक्ता समितबाट सम्पदित कामको भुक्तानी दिन बाँकी रकम आगामी वर्षमा दायित्व सारेर समेत भुक्तानी दिने गरेको छ । यसरी चालु आर्थिक वर्षमा सम्पादन गर्ने गरि अबधि तोकेर सम्झौता भएका योजनाहरु सो आर्थिक वर्षमा सम्पादन नगरी पछिल्ला वर्षहरुमा सम्पादन गर्दा चालु आर्थिक वर्षको दायित्व आगामी वर्षमा सर्दै जाने र सम्बन्धित वर्षका चालु योजना सञ्चालनमा समेत असर पर्ने देखिन्छ । यसरी सञ्चालित योजनाहरुमा सम्झौता गर्दाका बखत नैं उपभोक्ता समितिलाई पेश्की दिने र चालु वर्षमा दिएको पेश्की पछिल्ला आर्थिक वर्षहरुमा फर्स्यौट गर्दै जाने गरेको समेत पाईएको छ । उपभोक्ता समितिमार्फत योजना सञ्चालन गर्दा कुनै धरौटी तथा बैंक ग्यारेन्टी राख्ने कानूनी ब्यबस्था नरहेका कारण कुनै ग्यारेन्टी नराखी पेश्की दिएर लामो समयसम्म फर्स्यौट नगर्दा पेश्की समेत जोखिममा पर्ने देखियो । अत: स्रोत सुनिश्चित भएपछि मात्र योजना सम्झौता गर्ने र सम्झौतामा तोकिएको अबधिमै योजना सम्पादन गरेर आगामी वर्षमा दायित्व सार्ने तथा पेश्की भुक्तानी दिएर लामो समयसम्म फर्स्यौट बाँकी राख्ने परिपाटिको अन्त्य गर्नुपर्दछ । यसका केही उदाहरुणहरु देहाय अनुसार रहेका छन्:

गो.भौ.नं. र मिति	योजना/उपभोक्ता समितिको नाम	सम्झौता मिति	कार्यसम्पन्न गर्नुपर्ने मिति	पेश्की भुक्तानी	पेश्की फस्यौंट	पेश्की बाँकी
३९४-२०८०/०२/०३	घलेल केशबाङ्ग घुम्ती मोटरबाटो उपभोक्ता समिति	०१/ १९/ २०८१	०३/ १०/ २०८१	३७५०००	०	०
०३-२०८०/०२/३१	घलेल केशबाङ्ग घुम्ती मोटरबाटो उपभोक्ता समिति	०१/ १९/ २०८१	०३/ १०/ २०८१	२२५०००	०	०
११-२०८१/०२/०२	घलेल केशबाङ्ग घुम्ती मोटरबाटो उपभोक्ता समिति	०१/ १९/ २०८१	०३/ १०/ २०८१	५१७०९२	०	०
०६-२०८०/०३/२२	घलेल केशबाङ्ग घुम्ती मोटरबाटो उपभोक्ता समिति	०१/ १९/ २०८१	०३/ १०/ २०८१	०	२२५०००	०
	जम्मा			१११७०९२	२२५०००	८९२०९२
४३२-२०८२/०३/१७	यान्चे भुनखोला कल्भर्ट निर्माण उपभोक्ता समिति	०२/ ०९/ २०८१	०३/ १०/ २०८१	२६०१६०	०	२६०१६०
	कुल जम्मा			**१३७७२५२**	**२२५०००**	**११५२२५२**

३८ उपभोक्ता समिति मार्फत सरकारी भवन निर्माण कार्य

सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६४ को दफा ४४ मा मितव्ययीता, गुणस्तरीयता वा दिगोपना अभिवृद्धि हुने भएमा वा परियोजनाको मूख्य उद्देश्य नै रोजगारीको श्रृजना गर्ने र लाभग्राही समुदायलाई सहभागी गराउने भएमा मात्र त्यस्तो आयोजना उपभोक्ता समिति मार्फत सञ्चालन गराउन सकिने उल्लेख छ । साथै सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ९७ अनुसार उपभोक्ता समिति वा लाभग्राही समुदायबाट कार्य गराउन सकिने व्यवस्था छ । यस पालिकाले यो वर्ष पालिका पुँजीगतबाट देहाय अनुसारका सरकारी भवन निर्माण सम्बन्धी कार्य उपभोक्ता समिति मार्फत गरी रु.१९४९७५/- भुक्तानी गरेर उपभोक्ता प्रत्यक्ष रुपमा सहभागी नहुने र उक्त कार्यबाट हुने लाभ हानीमा उपभोक्ताले सहभागिता जनाउनु नपर्ने कार्यमा पनि उपभोक्ता समिति मार्फत कार्य गराएको छ । यसरी उपभोक्ता प्रत्यक्ष रुपमा सहभागी नहुने कार्यमा उपभोक्ता समिति मार्फत कार्य गराएर रु.१९४९७५/- भुक्तानी गरेको अनियमित देखिएको रु.

गो भौ नं.र मिति	योजनाको नाम	भुक्तानी रकम
४-२०८२/०१/११	वडा नम्बर ५ को भवन निर्माण उपभोक्ता समिति	९४९७५
१४२-२०८१/११/०२	पशुसेवा केन्द्र मर्मत तथा रंगरोगन उपभोक्ता समिति	१०००००
	जम्मा	**१९४९७५**

अनियमित भएको	१,९४,९७५

३९ फरक निर्माण सामाग्रीको प्रयोग

गण्डकी प्रदेश आर्थिक कार्यबिधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली २०७९ को नियम ३७ (छ) मा अधिकार प्राप्त अधिकारीले उपलब्ध श्रोत साधन तथा सम्पत्तिको समुचित उपयोग भएको र सम्पत्ति हानी नोक्सानी नहुने गरी सम्भार तथा संरक्षणको उचित व्यवस्था गरेको सुनिश्चित भएर मात्र खर्च लेख्नु पर्ने व्यवस्था रहेको छ । त्यसैगरी सोही नियमावलीको नियम ३६ (९) मा जिम्मेबार ब्यक्तिले सरकारी रकमको खर्च लेख्नु अघि त्यस्तो रकम खर्च गर्न वा भुक्तानी दिन आवश्यक बिल भर्पाई र कागजात संलग्न भए वा नभएको तथा संलग्न कागजात अनुसार भुक्तानी दिन रीत पुगे वा नपुगेको जाँच गर्नुपर्ने ब्यबस्था रहेको छ । यस पालिकाले यो वर्ष उपभोक्ता समिति मार्फत सञ्चालित देहाय अनुसारका योजनाहरु मध्ये केहिको लागत अनुमान तयार गर्दा पिसिसि कार्यमा प्रयोग हुने ढुङ्गा गिटी बालुवा जस्ता निर्माण सामाग्रीहरु खरिद गरेर उपभोक्ता समितिले आफै मिक्स गरी प्रयोग गर्ने जनाई सोही अनुसारको मूल्य कायम राखेर लागत अनुमान स्वीकृत गरेतापनि यस्ता योजनाहरुको रनिङ्ग बिल तथा कार्य सम्पन्न प्रतिबेदनसाथ सम्लग्न प्रमाण कागजात

परीक्षण गर्दा पिसिसि कार्यमा प्रयोग हुने ढुङ्गा गिटी बालुवा जस्ता निर्माण सामाग्रीहरु खरिद नगरी पोखरा महानगपालिका वडा नम्बर २५ हेम्जामा रहेको Hemja RMC Private Limited (606705028) बाट Readymix Mixed Concrete खरिद गरेको बिजक पेश गरि योजनाको पिसिसि कार्यमा उद्योगमा तयार गरेको तयारी सामाग्री योजनामा प्रयोग गरेको छ भने कतिपय योजनाको लागत अनुमानमा नैं Readymix Mixed Concrete प्रयोग गर्ने जनाएतापनि कार्यसम्पन्नमा निर्माण सामाग्री खरिद गरेर मिक्स गरि तयार गरेर प्रयोग गरेको नापी किताव पेश गरेको छ । सोही प्रकृतिका केहि योजनामा भने लागत अनुमान र कार्य सम्पन्नमा Readymix Mixed Concrete प्रयोग गरेको ब्यहोराको कागजात पेश गरेको छ । यसरी अन्यत्र उद्योगमा तयार भएको Readymix Mixed Concrete मा प्रयोग हुने ढुङ्गा गिटी बालुवा सिमेन्ट लगायतका कच्चा पदार्थको लागत अनुमान तथा सम्झौतामा तोके अनुसारको गुणस्तर कायम भए नभएको सम्बन्धमा व्यहोरा खुल्ने कागजात समेत संलग्न नगरेकोले Readymix Mixed Concrete तयार गर्ने उद्योगले प्रयोग गरेको सामाग्रीको गुणस्तर सम्बन्धमा एकिन हुन सकिएन । उद्योगमा तयार गरिएको Readymix Mixed Concrete लाई तयार गरेको निश्चित अबधि सम्ममा निर्माण स्थलमा पुर्याएर ढलान कार्यमा प्रयोग नगरिएमा ढलान कार्यको स्ट्रेङ्थ नमिल्ने र निर्माण कार्यको गुणस्तर समेत कायम हुन सक्ने देखिंदैन भने Readymix Mixed Concrete तयार भएको स्थानबाट Readymix Mixed Concrete प्रयोग हुने साईटको दुरी अनुसार समाग्रीको प्रयोग गरिसक्नुपर्ने समयका सम्बन्धमा नम्स तथा मापदण्ड खुल्ने गरी कुनै प्राविधिक पुष्ट्याईं समेत पेश गरेको छैन । पोखरा महानरपालिकाको हेम्जामा रहेको उद्योगमा तयारी भएको Readymix Mixed Concrete लाई यसपालिकाको टाढाका स्थानमा समेत सञ्चालन गरिने योजनाहरुमा पुर्याएर ढलान कार्यमा प्रयोग गर्दा समय बढी लाग्ने भई सञ्चालित योजनाको पिसिसि कार्यमा प्रयोग हुने Readymix Mixed Concrete को ढुवानी अबधिमा नैं गुणस्तर ह्रास हुने र त्यस्तो सामाग्री प्रयोग गरि निर्माण गरिएको संरचना समेत कमजोर हुन सक्ने देखिन्छ । योजना सञ्चालन भएको स्थान, दुरी, योजनाको प्रकृति तथा अन्यत्र उद्योगमा तयार भएको Readymix Mixed Concrete को गुणस्तर सम्बन्धमा प्राविधिक पुष्टयाईं लिएर मात्र Readymix Mixed Concrete प्रयोग गर्नुपर्दछ । अत: उपभोक्ता समितिबाट सञ्चालित देहायका योजनाहरुको पिसिसि कार्यमा अन्यत्र तयार गरेको Readymix Mixed Concrete प्रयोगका सम्बन्धमा Readymix Mixed Concrete तयार भएको स्थान र योजना सञ्चालन साईट बिचको दुरी अनुसार ढुवानी गर्दा लाग्ने समयका कारण गुणस्तरमा पर्ने असरका सम्बन्धमा कुनै प्राविधिक पुष्ट्याईं समेत नलिई निर्माण स्थलभन्दा अन्यत्र तयार (Mix) भएको निर्माण सामाग्री प्रयोग गरेको जनाई खर्च लेखेको रकम रु.३१६९५२६/- नियमित गर्नुपर्ने रु..

गो.भौ.नं.र मिति	योजनाको नाम	लागत अनुमानको विवरण	रेडिमिक्स कङ्क्रिटको परिमाण (घन मिटर)	रेडिमिक्समा भुक्तानी भएको रकम
३३९-२०८२/०२/१८	माझटोल मोटरबाटो स्तरोन्नती उ.स.	तयारी सामाग्री (रेडिमिक्स) प्रयोग गर्ने	७७	१०००६१५
५३०-२०८२/०३/२५	लुम्रे कुईबाङ सैतिघाट घलेल हुँदै लुम्रे सडक उ.स.	पिसिसिकार्यको लागि सामाग्री खरिद गरि साईटमै मिक्स तयार गर्ने	६१	७९८७१९
२४०-२०८१/१२/२९	सिमपधेरा कुवा देखि झाक्रीथानसम्म मोटरबाटो स्तरोन्नती उ.स.	पिसिसिकार्यको लागि सामाग्री खरिद गरि साईटमै मिक्स तयार गर्ने	२६	३४३५८७
४३३-२०८२/०३/१७	यान्चे भुनखोला कल्भर्ट निर्माण उ.स.	पिसिसिकार्यको लागि सामाग्री खरिद गरि साईटमै मिक्स तयार गर्ने	३५	४५४८२५
५२४-२०८२/०३/२५	रुम्जा सरिपाखा मोटरबाटो स्तरोन्नती उ.स.	पिसिसिकार्यको लागि सामाग्री खरिद गरि साईटमै मिक्स तयार गर्ने	४४	५७१७८०
			कुल जम्मा	**३१६९५२६**

अनियमित भएको	३१,६९,५२६

४० **श्रमिकको ज्याला**

आर्थिक कार्यबिधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७ को नियम ४१ (छ) मा अधिकार प्राप्त अधिकारीले उपलब्ध श्रोत साधन तथा सम्पत्तिको समुचित उपयोग भएको र सम्पत्ति हानी नोक्सानी नहुने गरी सम्भार तथा संरक्षणको उचित व्यवस्था गरेको

सुनिश्चित भएर मात्र खर्च लेख्नु पर्ने व्यवस्था रहेको छ । त्यसैगरी सोही नियमावलीको नियम ३९ (१०) मा जिम्मेबार ब्यक्तिले सरकारी रकमको खर्च लेख्नु अघि त्यस्तो रकम खर्च गर्न वा भुक्तानी दिन आवश्यक बिल, भर्पाई र कागजात संलग्न भए वा नभएको तथा संलग्न कागजात अनुसार भुक्तानी दिन रीत पुगे वा नपुगेको जाँच गर्नुपर्ने ब्यबस्था रहेको छ । पालिकाले यो वर्ष लागत अनुमान रु.५३४३८१/- रहेको पातले कोनीबाट कोटगाउँसम्म बाटो स्तरोन्नती उपभोक्ता समितिलाई कार्यसम्पन्न पेश भए अनुसार पालिकाले ब्यहोर्ने रकम रु.५०००००/- भुक्तानी गरेकोमा उपभोक्ता समितिले पेश गरेका बिल भर्पाई तथा कागजात परीक्षण गर्दा कामको लागत अनुमान अनुसार Skilled and Unskilled श्रमिकको ज्यालामा रु.४०१६९१/- खर्च लेख्नु पर्नेमा रु.४३००००/- खर्च लेखेकोले लागत अनुमानमा भन्दा रु.२८३०९/- फरक ज्याला खर्च लेखेको अनियमित देखिएको रु.

अनियमित भएको	२८,३०९

४१ आनुपातिक कट्टी नगरेको

सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ९७ (२) मा उपभोक्ता समिति मार्फत काम गराउँदा लागत अनुमानमा रहेको मूल्य अभिवृद्धी कर, ओभरहेड, कन्टिन्जेन्सी र जनसहभागिताको अंश कट्टा गरेर मात्र भुक्तानी दिनुपर्ने व्यवस्था छ । पालिकाले यो वर्ष नगरपालिका पुँजीगतबाट देहायका उपभोक्ता समिति मार्फत देहाय अनुसारका योजनाहरु सञ्चालन गर्दा कार्य सम्पन्न अनुसार आनुपातिक कट्टि गरेर मात्र भुक्तानी गर्नुपर्नेमा देहाय अनुसार रु.८०७२०/- बढी भुक्तानी गरेको सम्बन्धित उपभोक्ता समितिबाट असुल गर्नुपर्ने रु..

गो.भौ.नं./ मिति	योजनाको नाम/उपभोक्ता समिति	लागत अनुमान	पालिकाले तिर्ने अंश	कार्य सम्पन्न	पालिकाले दिनुपर्ने (कन्टेन्जेन्सी कट्टा गरेर)	पालिकाले दिएको	बढी भुक्तानी
५-२०८१/०५/२७	चर्य देखि गौरीटोलसम्मको पैदलमार्ग निर्माण उपभोक्ता समिति	२१३३२८	२०००००	२०४६११	१८४१५५	१९३५००	९३४५
६६-२०८१/०९/२५	पाध्रे धारेखाने सामुदायिक भवन निर्माण उपभोक्ता समिति	२६४०२२	२५००००	२६१०९६	२४७२२९	२५००००	२७७०
७२-२०८१/०९/२९	सूर्यमुखि गेटबाट तलजाने बाटो निर्माण सपभोक्ता समिति	२११५४०	२०००००	२०५५८१	१९४३६६	२०००००	५६३३
१९१-२०८१/११/२७	देबी मन्दिर देखि सिढी बाटो तथा शौचालय निर्माण उपभोक्ता समिति	२६४८९९	२५००००	२३५४२५	२२२२००	२३५४२५	१३२२५
३२-२०८१/०९/०७	वडा भित्रको मोटरबाटो सरसफाई उपभोक्ता समिति	१०५६४३०	१००००००	१०४५७०४	९५०२५३	१००००००	४९७४७
				जम्मा			**८०७२०**

असुल गर्नुपर्ने	८०,७२०

४२ उपभोक्ता समिति मार्फत सञ्चालित योजनाको म्याद थप

गण्डकी प्रदेश आर्थिक कार्यबिधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली २०७९ को नियम ३७ (छ) मा अधिकार प्राप्त अधिकारीले उपलब्ध श्रोत साधन तथा सम्पत्तिको समुचित उपयोग भएको र सम्पत्ति हानी नोक्सानी नहुने गरी सम्भार तथा संरक्षणको उचित व्यवस्था गरेको सुनिश्चित भएर मात्र खर्च लेख्नु पर्ने व्यवस्था रहेको छ । यस पालिकाले देहाय अनुसारका योजनाहरु उपभोक्ता समिति मार्फत सञ्चालन गर्न देहाय अनुसारको मितिमा सम्झौता गरेकोमा समयमा कार्य समपन्न हुन नसकी शुरु संझौताको म्याद सकिएको मितिबाट १२०० प्रतिशत भन्दा बढी म्याद थप गरेर पनि तोकिएको लागत अनुमान भन्दा कममा कार्यसम्पन्न गरेर योजना फरफारक गरेको छ । उपभोक्ता समित मार्फत सञ्चालित योजनाको संझौतामा म्याद थपको सर्त नहुने, यस्ता योजनामा कार्य सम्पादन जमानत समेत नराखिने साथै यस्ता योजनाहरु एक आर्थिक वर्षमा समाप्त नभएमा अर्को आर्थिक वर्षमा बजेटको समेत सुनिश्चितता नहुने कारण एक आर्थिक वर्षमा सम्झौता भएको योजना सोही आर्थिक वर्षमा समाप्त गर्नुपर्ने र अर्को आर्थिक वर्षमा दायित्व सार्न मिल्ने देखिंदैन । यस पालिकाले देहाय अनुसारका उपभोक्ता समिति मार्फत सञ्चालित योजनमा संझौता मितिमा तोकिएको अबधि भित्र कार्य सम्पन्न नगरेको

तर कुनै मनासिव कारण बेगर संझौतामा तोकिएको म्याद भन्दा १२०० प्रतिशत सम्म बढी अबधिको म्याद थप गरेर अगामी आर्थिक वर्षमा समेत ब्ययभार पर्नेगरी कार्य गराएको छ । यसरी समयमा काम सम्पन्न गर्न नसक्ने गरी उपभोक्ता समिति गठन गरेर योजना सम्झौता गर्ने साथै कुनै आकस्मिक र मनासिव कारण बेगर अस्वाभाविक रुपमा १२०० प्रतिशत बढी म्याद थप गरेर पेश्की समेत भुक्तानी दिने कर्मचारी तथा पदाधिकारीलाई जिम्मेबार बनाई समयमा कार्यसम्पन्न गर्न सक्ने उपभोक्ता समितिलाई मात्र आगामी दिनमा योजना सञ्चालन दिनु पर्दछ । यसरी अस्वाभाविक रुपमा म्याद थप गरेर योजना लम्याएका कारण पालिकालाई भौतिक तथा बित्तीय जोखिम भए नभएको र थप ब्ययभार परे नपरेको सम्बन्धमा पालिकाले एकिन गरी यस्तो कार्यमा संलग्न पदाधिकारी कर्मचारी तथा उपभोक्ता समितिलाई समेत जिम्मेबार बनाउनु पर्दछ । मागका आधारमा योजना छनौट तथा श्रोतको सुनिश्चितता गरी समयमै कार्य सम्पन्न हुने निश्चित भएपछि मात्र योजना सञ्चालन गर्नु गराउनु पर्दछ । यस सम्बन्धी केहि उदाहरणहरु देहाय अनुसार रहेका छन्

योजना/ उपभोक्ता समितिको नाम	लागत अनुमान	सम्झौता मिति	काम सक्नुपर्ने मिति	जम्मा अबधि	म्याद थप मिति	म्याद थप (सम्म)	म्याद थप अबधि	कार्यसम्पन्न रकम
यान्चे भुनखोला कल्भर्ट निर्माण उपभोक्ता समिति	१२७७१६५	२०८१/०२/०९	२०८१/०३/१०	१ महिना	२०८१/०३/०७	२०८२/०३/१०	१२ महिना	१२६८२२२
सिदिङ्ग बाटो स्तरोन्नती उपभोक्ता समिति	१४३१२३०	२०८१/०२/१८	२०८१/०३/१५	२७ दिन	२०८१/०३/०७	२०८२/०३/२३	१२ महिना	१०८५०००
							जम्मा	**२२२०४८४**

४३ उपभोक्ता समिति मार्फत सञ्चालित योजनाको पहिचान

पालिकाले उपभोक्ता समिति मार्फत सञ्चालन योजनाहरुमध्ये कतिपय योजनाहरु वहुवर्षिय समेत हुने गरेका छन् । उपभोक्ता समिति मार्फत सञ्चालित योजनाको पहिचान हुनेगरी कुनै संकेत नम्बर दिने गरेको पाइएन । उपभोक्ता समितिको नाम मात्र राखेर योजना सम्झौता गरेकोमा एउटै नामका धेरै योजना हुने तथा एउटै नामको योजना प्रत्येक वर्ष सञ्चालन हुने साथै एउटै नामको योजना वहुवर्षिय रुपमा समेत सञ्चालन हुने तर योजनाको संकेत नम्बर नराख्दा एउटै योजनाको क्रियाकलाप नम्बर प्रत्येक वर्ष फरक पर्ने कारण योजना पहिचान गर्न नसकिने अवस्था देखियो । अत : उपभोक्ता समिति मार्फत सञ्चालित योजनाको पहिचान खुल्नेगरी संकेत राख्दा योजना पहिचान गर्न थप सहज हुने देखिन्छ ।

४४ आयोजना हस्तान्तरण

सार्बजनिक खरिद नियमाबली, २०६४ को नियम ९७(१२) बमोजिम निर्माण कार्य सम्पन्न भएपछि सार्वजनिक निकायले सोको रेखदेख, मर्मत सम्भार गर्ने जिम्मेवारी समेत तोकी आयोजनाको स्वामित्व उपभोक्ता समिति वा लाभग्राही समुदायलाई नै हस्तान्तरण गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । यो बर्ष उपभोक्ता समितिबाट रु.87726540/- खर्च गरी २७७ वटा आयोजनाहरु सम्पन्न गरेकोमा नियमाबलीको व्यबस्था बमोजिम हस्तान्तरण गरेको छैन । जसबाट सम्पन्न आयोजना मर्मत, रेखदेख तथा उचित संरक्षण हुन नसकी लगानी खेर जानसक्ने देखिन्छ । अत: सबै सम्पन्न आयोजनाहरु सम्बन्धित उपभोक्ता समितिलाई समयमै हस्तान्तरण गरि उचित रेखदेख तथा मर्मत सम्भार हुने व्यवस्था गर्नुपर्दछ ।

४५ मोटरबाटो मर्मत सरसफाई र स्तरोन्नति

सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ को दफा ८(१) मा उपभोक्ता समिति वा लाभग्राही समूह सहभागी गराई निर्माण कार्यको खरिद गर्न सक्ने र दफा ४४ अनुसार उपभोक्ता समिति वा लाभग्राही समुदायबाट निर्माण कार्य गराउँदा वा सो सम्बन्धी सेवा प्राप्त गर्दा मितव्ययिता, गुणस्तरीयता वा दिगोपना अभिवृदि हुने भएमा वा परियोजनाको मुख्य उद्देश्य नै रोजगारीको सृजना गर्ने र लाभग्राही समुदायलाई सहभागी गराउने भएमा समिति वा लाभग्राही समुदायलाई तोकिएबमोजिम कार्यविधि पूरा गरी त्यस्तो कार्य गर्न वा सेवा लिन सकिने व्यवस्था रहेको छ । त्यस्तै सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ९७ को उपनियम (९) मा उपभोक्ता समिति वा लाभग्राही समुदायबाट सञ्चालित निर्माण कार्यमा लोडर, ऐक्साभेटर, डोजर, ग्रेडर, विटुमिन डिस्ट्रीब्युटर, विटुमिन ब्वाइलर जस्ता हेभी मेसिनहरू प्रयोग गर्न नपाइने तर लागत अनुमान तयार गर्दाको समयमा हेभी मेशिन प्रयोग गर्नुपर्ने जटिल प्रकृतिको कार्यमा प्राविधिकको

सिफारिसमा सार्वजनिक निकायबाट सहमति लिएर मात्र मेशिन प्रयोग गर्न सकिने व्यवस्था रहेको छ । सोही नियमावलीको नियम ९७ को उपनियम (१०) मा उपभोक्ता समिति वा लाभग्राही समुदायले पाएको काम आफैले सम्पन्न गर्नुपर्ने र कुनै निर्माण व्यवसायी वा सब-कन्ट्रयाक्टरबाट गराउन नहुने व्यवस्था रहेको छ । यस पालिकाले गाउँपालिका प्रकोप व्यवस्थापन कोषबाट उपभोक्ता समिति मार्फत देहाय अनुसारका योजना सञ्चालन गर्दा उपभोक्ता समितिले कुनै पनि कार्य नगरी योजनाको शत प्रतिशत काम डोजर/एक्साभेटर प्रयोग गरेको बिजक पेश गरेको आधारमा रु.१७८३२६०/- भुक्तानी गरेको छ । यस्ता योजनाहरू उपभोक्ता समिति मार्फत सञ्चालन गरेको जनाएतापनि स्थानीय स्तरमा कुनै रोजगारी सिर्जना भएको र स्थानीय स्रोत साधनको समेत उपयोग भएको देखिएन । अत: यस्ता योजना सञ्चालनमा उभोक्ता समिति संलग्न हुनुपर्ने उपादेयिता समेत नदेखिँदा यस्ता किसिमका योजनाहरू सञ्चालन गर्दा सार्वजनिक खरिद कानूनमा भएको व्यवस्था अनुसार खरिद प्रक्रियाको अवलम्बन गरी प्रतिस्पर्धाबाट निर्माण व्यवसायी छनौट गरेर न्यून लागतमा सञ्चालन गर्नु उपयुक्त हुने देखिन्छ । उपभोक्ता समिति मार्फत सञ्चालन गरिएको तर योजनाको काममा शत प्रतिशत काम डोजर/एक्साभेटर प्रयोग गरेको बिल पेश गरी बिल बमोजिमको रकम भुक्तानी गरेको नियमसम्मत नदेखिएको रु.

गोश्वारा भौचर नं र मिति	योजनाकोनाम	लागतअनुमान (रु.)	कार्यसम्पन्न रकम (रु.)	कन्टिन्जेन्सीकटाई भुक्तानी (रु.)	निर्माणव्यवसायी कम्पनीको बिल रकम (रु.)	निर्माणव्यवसायी कम्पनी
२८-२०८१/८/१८	वडा नं १ भित्रको माटो मर्मत उपभोक्ता समिति	१४५६१५.८२	१४६३१०.३२	१३१५२०	१४६३१०.३२	बाइनरी स्पेस सोलुसन (६१०४५२१८१)
३०-२०८१/८/२६	वडा नं ५ मा बाटो सरसफाई उपभोक्ता समिति	१८४९००.७६	१८५२१५.७६	१६८०००	९९५८२.४७	बाइनरी स्पेस सोलुसन (६१०४५२१८१)
					८५३१४.४३	बाटुलेचौर कन्सट्रक्सन एण्ड सप्लायर्स प्रा.लि. (६०९८९६२२६)
३२-२०८१/९/७	वडा नं ९ को भित्रको मोटरबाटो सरसफाई योजना उ स	१०५६४३०.९३	१०४५७०४.७२	१००००००	११०००१३.९५	बाटुलेचौर कन्सट्रक्सन एण्ड सप्लायर्स प्रा.लि. (६०९८९६२२६)
३६-२०८१/१२/६	वडा नं ६ को मोटरबाटो सरसफाई तथा पहिरो पन्छाउने काम योजनाउपभोक्ता समिति	१२०७६५.७४	१२१०९१.३	१०९४४०	१२१३९०	रक एण्ड सोइल कन्सट्रक्सन प्रा.लि. (६०६५८१५८७)
३७-२०८१/१२/१४	वडा नं २ सडक सरसफाई मर्मत योजना उपभोक्ता समिति	२६४०१५.२८	२६४२६३.९५	२४००००	२६४५४२.९८	रेजु कन्सट्रक्सन प्रा.लि. (६०६८१७३०३)
३९-२०८१/१२/२१	सरीपाखा मिर्सा रुम्जा मोटरबाटो मर्मत उपभोक्ता समिति	१५४४३८.०५	१५४९२४.२	१३४३००	१५४४३७.६	बाटुलेचौर कन्सट्रक्सन एण्ड सप्लायर्स प्रा.लि. (६०९८९६२२६)
जम्मा				**१७८३२६०**		

अनियमित भएको	१७,८३,२६०

४६ **निर्माण व्यवसायीमार्फत कार्य** (27-2081-08-27):

सार्वजनिक खरिद नियमावली¸ २०६४ को नियम ९७(१०) मा उपभोक्ता समितिले पाएको काम आफैले सम्पन्न गर्नुपर्ने र कुनै निर्माण व्यवसायी वा सब-कन्ट्र्याक्टरबाट गराउन नसकिने व्यवस्था छ । पालिकाले ढाव पुल लस्तिखोला डाँडा सुन्दर बस्ती भुजेल टोल बाटो मर्मतका लागि उपभोक्ता समितिसँग Roadway excavation, PCC M15 तथा गिट्टी बिछ्याउने समेतका कार्यका लागि रु.१५२३३८.७३ को लागत अनुमान तयार गरेकोमा उपभोक्ता समितिबाट रु.१५३५७४.८२ समेतको कार्य सम्पन्न पेस भई कन्टिन्जेन्सी बाहेक रु.१३७२८०/- भुक्तानी गरेको छ। तर उपभोक्ता समिति आफैले उक्त कार्य नगरी निर्माण व्यवसायी बाइनरी स्पेस सोलुसन (६१०४५२१८१) बाट गराएको उक्त निर्माण व्यवसायीको रु.१४२०२३.३६ को बिल समावेश गरेको छ । उपभोक्ता समितिले गर्ने गरी सम्झौता भएको कार्यमा करिब ९३ प्रतिशत भन्दा बढी कार्य निर्माण व्यवसायीबाट गराएको देखिएबाट स्थानीय स्तरमा रोजगारी सिर्जना नभएको तथा योजना सञ्चालनमा उपभोक्ता प्रत्यक्ष रूपमा संलग्न समेत नभएको कार्यमा भुक्तानी भएको रकम नियमसम्मत नदेखिएको रु.

अनियमित भएको	१,३७,२८०

४७ **गाई अनुदान कार्यक्रम**

पालिकाले गाउँपालिका चालु खर्च शीर्षकको गो.भौ.नं. ७४५-२०८२/०३/२५ बाट गाई अनुदान कार्यक्रम अन्तर्गत ३ जना किसानहरुलाई ५० प्रतिशत अनुदान वापत रु.३०००००/- भुक्तानी गरेको छ । यस सम्बन्धमा देखिएका व्यहोरा निम्नानुसार छन्:

४७.१ **गाईको पहिचान र लगत** : गण्डकी प्रदेशको आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायीत्व नियमावली, २०७९ को नियम ३६ (५) मा जिम्मेबार ब्यक्तिले सरकारी रकमको खर्च लेख्नु अघि त्यस्तो रकम खर्च गर्न वा भुक्तानी दिन आवश्यक बिल, भर्पाई र कागजात संलग्न भए वा नभएको तथा संलग्न कागजात अनुसार भुक्तानी दिन रीत पुगे वा नपुगेको जाँच गर्नुपर्ने ब्यबस्था रहेको छ । पालिकाले ५० प्रतिशत अनुदानमा निम्नानुसार तीन किसानलाई ६ वटा गाई खरिद गरी पेश गरेको रु.६०००००/- बिलको आधारमा रु.३०००००/- भुक्तानी गरेको छ । किसानले खरिद गरेको बिल अनुसार ६ वटा गाई मध्ये ३ वटा होलिस्टिन र ३ वटा जर्सी गाई खरिद गरेको देखिएकोमा खरिद गरिएका गाई होलिस्टिन र जर्सी जातकै हुन भनी सम्बन्धित पशु प्राविधिकले प्रमाणित गरेको देखिएन । त्यसैगरी अनुदानमा उपलब्ध गराएका गाईहरुको पहिचान खुल्ने गरि फरक नम्बर/कोड/संकेत सहितको ट्यागको ब्यबस्था गरि सो ट्याग नम्बर अनुसार पशुहरुको लगत राखेर अनुदानको उपयोगिता सम्बन्धमा नियमित अनुगमन गर्नुपर्नेमा गाईहरुको पहिचान खुल्ने ट्याग दिएर लगत राख्ने गरेको देखिएन । जसले गर्दा किसानसँग भएका गाईहरु अन्य संस्थाले अनुदान दिएका वा विगत वर्षको अनुदानबाट खरिद भएका वा किसान आफैसँग भएका वा पालिकाले यस वर्ष दिएको अनुदानबाट खरिद भएका हुन एकिन हुने आधार देखिएन । अनुदानमा उपलब्ध गाईहरुको पहिचान खुल्ने ट्याग नम्बर दिएर लगत राख्ने व्यवस्था गरी पालिकाले अनुदानमा उपलब्ध गराएका गाई किसान आफैले पालेर दुध उत्पादन र विक्रीबाट आय आर्जन गरे नगरेको साथै खरिद भएका गाईको परिचय खुल्ने ट्याग दिएर सो ट्याग अनुसारको प्रकार सम्बन्धमा स्पष्ट व्यहोरा खुल्ने गरी अनुगमन गरेर प्रतिवदन तयार गर्ने गरेको पाईएन । अत: पालिकाले उपलब्ध गराएको अनुदानको अबस्था सम्बन्धमा अनुगमन गरी अनुदानको प्रभावकारीता सम्बन्धमा प्रतिवेदन तयार गर्नुपर्दछ ।

किसानको नाम	गाई बिक्री गर्ने फर्मको नाम	गाईको जात	संख्या	बिल अनुसारको रकम	भुक्तानी रकम
सेर बहादुर गुरुङ्ग	गोमा कृषि फर्म (११९०९८५६७)	होलिस्टिन	२	२०००००	१०००००
सितल परियार	गोमा कृषि फर्म (११९०९८५६७)	जर्सी	२	२०००००	१०००००
वि माया पुन	गोमा कृषि फर्म (११९०९८५६७)	होलिष्टि १,जर्सी १	२	२०००००	१०००००
			जम्मा	**६०००००**	**३०००००**

४७.२ **कृषक छनौट** : अनुदान उपलब्ध गराउने कृषकहरुको जानकारीको लागी सार्वजनिक सूचना जारी गरिने पालिकाले जनाएतापनि निवेदन परेका कृषकहरुमध्ये के कस्तो मापदण्ड तयार गरी के आधारमा किसान छनौट भएको हो सो सम्बन्धमा स्पष्ट हुने विवरण तथा कागजात

पेश गरेको छैन । अत: पालिकाले अनुदान उपलब्ध गराउन किसान छनौट गर्दा स्पष्ट मापदण्ड बनाई सोही मापदण्डका आधारमा किसान छनौट गरेर अनुदानको उच्चतम उपयोग हुनेगरी मात्र अनुदान उपलब्ध गराउनुपर्दछ ।

४७.३ **गाईको उमेर** : अनुदानमा उपलब्ध गराईने गाई कति उमेरको हुनुपर्ने सो सम्बन्धी मापदण्ड तयार गरेको छैन । यसरी उमेर हद नतोकेर पशु खरिद गर्दा बढी उमेर भएका कारण दुध उत्पादन क्षमतामा कमी भै अनुदानबाट खरिद भएका गाईबाट उच्चतम लाभ लिन सक्ने अबस्था देखिंदैन । यस सम्बन्धमा पशुका बिज्ञहरुसँगको परामर्शका आधारमा अनुदान उपलब्ध गराइने गाईको निश्चित उमेर समेत तोक्नु पर्ने देखिन्छ ।

४७.४ **वीमा :** पालिकाले अनुदान उपलब्ध गराएर किसानले खरिद गरेका गाईको आर्थिक सुरक्षाको ग्यारेन्टीका साथै संक्रामक रोग तथा अन्य रोग, दुर्घटना, प्राकृतिक विपत्ति, चोरी जस्ता जोखिमबाट गाईको सुरक्षा गर्न अनिवार्य विमा गर्नुपर्दछ । पालिकाले अनुदानबाट माथि उल्लेखित ३ जना किसानलाई ५० प्रतिशत अनुदानमा ६ वटा गाईको रु.३०००००/- उपलब्ध गराएर खरिद गरेका गाईको वीमा गरेको पाइएन । खरिद गरिएका पशुधनको अनिवार्य वीमा गरेको प्रमाण सम्लग्न गरेर मात्र अनुदान उपलब्ध गराउने तर्फ पालिकाले ध्यान दिनुपर्दछ ।

४८ **पाइप खरिद र जडान**

गण्डकी प्रदेश आर्थिक कार्यबिधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली २०७९ को नियम ३७ (छ) मा अधिकार प्राप्त अधिकारीले उपलब्ध श्रोत साधन तथा सम्पत्तिको समुचित उपयोग भएको र सम्पत्ति हानी नोक्सानी नहुने गरी सम्भार तथा संरक्षणको उचित व्यवस्था गरेको सुनिश्चित भएर मात्र खर्च लेख्नु पर्ने व्यवस्था रहेको छ । त्यसैगरी सोही नियमावलीको नियम ३६ (९) मा जिम्मेबार ब्यक्तिले सरकारी रकमको खर्च लेख्नु अघि त्यस्तो रकम खर्च गर्न वा भुक्तानी दिन आवश्यक बिल भर्पाई र कागजात संलग्न भए वा नभएको तथा संलग्न कागजात अनुसार भुक्तानी दिन रीत पुगे वा नपुगेको जाँच गर्नुपर्ने ब्यबस्था रहेको छ । पालिकाले देहाय अनुसार शीर्षकबाट देहाय अनुसार रु.१८०९१३/- को पाइप खरिद गरेकोमा पाइप जडान गरेको प्रतिवेदन पेश नगरेकोले खरिद भएका पाईप जडानको प्रमाण पेशगर्नुपर्ने रु..

व.उ.शि.नं.	**गो.भौ.नं. र मिति**	**पाइप र फिटिङ्गसको विवरण**	**परिमाण (मिटर)**	**आपुर्तिकर्ता**	**रकम**
पालिका पुँजीगत	४६७-२०८२/०३/२३	50 MM PN6- HDPE Pipe	१००	रानिबन ट्रेड सप्लायर्स (६१२३२९०५४)	११६३९
पालिका पुँजीगत	४६७-२०८२/०३/२३	32 MM PN10- HDPE Pipe	२००	रानिबन ट्रेड सप्लायर्स (६१२३२९०५४)	१४६९०
पालिका पुँजीगत	४६७-२०८२/०३/२३	25 MM PN12.5- HDPE Pipe	१०००	रानिबन ट्रेड सप्लायर्स (६१२३२९०५४)	५४२४०
पालिका पुँजीगत	४६७-२०८२/०३/२३	20 MM PN16- HDPE Pipe	२४००	रानिबन ट्रेड सप्लायर्स (६१२३२९०५४)	१००३४४
				जम्मा	**१८०९१३**

प्रमाण पेश नगरेको	१,८०,९१३

४९ **ग्याविन जाली खरिद र जडान** (40-2082-02-18):

आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७ को नियम ४१ मा अधिकार प्राप्त अधिकारीले सरकारी रकम खर्च गर्दा उपलब्ध स्रोत साधन र सम्पत्तिको समुचित उपयोग सुनिश्चित हुने गरी खर्च गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । त्यस्तै गण्डकी प्रदेश आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७९ को नियम ८६ (५) मा कार्यालयले आवश्यकता भन्दा बढी हुने गरी सम्पत्ति

तथा जिन्सी मालसामान खरिद गर्नु गराउनु नहुने व्यवस्था छ । पालिकाले यस वर्ष विपद व्यवस्थापनतर्फ मुस्ताङ जि.आई. वायर इण्डष्ट्रिज एण्ड सप्लायर्स प्रा.लि. (६०३५१९६४२) बाट २x१x१ साईजका २५८ थान (२८३८ वर्ग मिटर) तारजाली (Machine made gabion box) प्रतिथान रु.२८५८.९ (प्रति वर्ग मि. रु.२५९.९) का दरले खरिद गरी रु.७३७५९६.२० भुक्तानी गरेकोमा उक्त तारजाली जडान गरी प्रयोगमा ल्याएको प्राविधिक प्रतिवेदन पेश गर्नुपर्ने रु.

प्रमाण पेश नगरेको	७,३७,५९६

५० **बिल भर्पाई बेगरको खर्च** (518-2082-03-25):

गण्डकी प्रदेश आर्थिक कार्यबिधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली , २०७९ को नियम ३७ (छ) मा अधिकार प्राप्त अधिकारीले उपलब्ध श्रोत साधन तथा सम्पत्तिको समुचित उपयोग भएको र सम्पत्ति हानी नोक्सानी नहुने गरी सम्भार तथा संरक्षणको उचित व्यवस्था गरेको सुनिश्चित भएर मात्र खर्च लेख्नु पर्ने व्यवस्था रहेको छ । त्यसैगरी सोही नियमावलीको नियम ३६ (९) मा जिम्मेबार ब्यक्तिले सरकारी रकमको खर्च लेख्नु अघि त्यस्तो रकम खर्च गर्न वा भुक्तानी दिन आवश्यक बिल भर्पाई र कागजात संलग्न भए वा नभएको तथा संलग्न कागजात अनुसार भुक्तानी दिन रीत पुगे वा नपुगेको जाँच गर्नुपर्ने ब्यबस्था रहेको छ । पालिकाले यो वर्ष पालिका पुँजीगतको गोश्वारा भौचर नम्बर ५१८ मिति २०८२/०३/२५ बाट Siddhi Binayek Consultancy and Builders (६०९७७९०४६) लाई रु.१८८३३१९/- भुक्तानी गरेकोमा सो खर्चको बिल भर्पाई पेश गरेको छैन । अत: उक्त निर्माण व्यवसायीलाई भुक्तानी भएको रु. रु.१८८३३१९/- को बिल भर्पाई पेश गर्नुपर्ने रु.

प्रमाण पेश नगरेको	१८,८३,३१९

५१ **निर्माण कार्य व्यवस्थापन**

पालिकाले आर्थिक वर्ष २०८१/०८२ मा ठेक्का र उपभोक्ता समिति मार्फत सम्पन्न गरेका योजनाहरुको विवरण देहाए बमोजिम रहेको छः

योजना संख्या	ठेक्का मार्फत		उपभोक्ता समिति मार्फत	
	संख्या	रकम	संख्या	रकम
२९१	१४	६८००३५७२	२७७	८७७२६५४०

यस आर्थिक वर्षमा पालिकाले सञ्चालन गरेका कुल २९१ योजनाहरुमध्ये ठेक्का मार्फत १४ वटा योजनामा रु.६८००३५७२/- लाख खर्च गरेको छ भने उपभोक्ता समिति मार्फत सञ्चालित २७७ योजनामा रु.८७७२६५४०/- गरी रु.१५५७३०११२/- खर्च गरेको छ । अर्थात योजनामा भएको खर्च मध्ये ४३.६६ प्रतिशत ठेक्का प्रक्रिया र ५६.३३ प्रतिशत रकम उपभोक्ता समिति मार्फत् खर्च गरेको देखिन्छ । पालिकाले निर्माण कार्य गर्दा प्रतिस्पर्धात्मक प्रणाली, निर्माण कार्यको गुणस्तर, सोको दिगोपना, उपभोक्ता समितिको क्षमता, निर्माण कार्यको प्रकृति लगायतका विषयहरुको समेत विचार गरी निर्माण कार्य सञ्चालन एवं व्यवस्थापन गर्नु पर्दछ ।

५२ **समीबगर पार्क निर्माण**

सरकारी जग्गा दर्ता, उपयोग तथा लिजमा उपलब्ध गराउने सम्बन्धी कार्यनीति, २०७९ को दफा (४)(१) मा नेपाल सरकारको नाममा रहेको कुनै सरकारी जग्गा अर्को सरकारी निकायलाई आवश्यक भएमा उपयोगको लागि दिन सकिने व्यवस्था रहेको छ । सोही कार्यनीतिको दफा (४)(२)(ग) मा स्थानीय तहलाई नेपाल सरकारको नाममा रहेको जग्गा आवश्यक भएमा कार्यपालिकाको निर्णय सहित सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालयको सिफारिस समावेश गरेर सम्बन्धित भूमिसुधार तथा मालपोत कार्यालयमा लेखि पठाउनु पर्ने, मालपोत कार्यालयले दफा (८) अनुसार आवश्यक छानबिन गरि जग्गा उपयोग गर्ने सिफारिसका लागि सिफारिस समितिमा पेश गर्नुपर्ने (दफ-३), सिफारिस समितिबाट सिफारिस भै आएमा मालपोत कार्यालयले भूमी व्यवस्थापन तथा अभिलेख विभागमा कागजात पठाउने (दफा-५), विभागले आवश्यक ठानेमा स्थलगत निरीक्षण समेत गरि जग्गा उपयोग गर्न दिने स्वीकृतिको लागी भूमी व्यवस्था, सहकारी तथा गरिबी निवारण मन्त्रालयमा पेश गर्ने (दफा-६), मन्त्रालयले सो उपर आवश्यक अध्ययन गर्दा जग्गा उपयोग गर्न दिन उपयुक्त देखिएमा प्रदेश सरकार र स्थानीय तह वा सो अन्तर्गतका सरकारी निकायहरुको हकमा स्वीकृतिको लागि नेपाल

सरकार मन्त्री परिषद् समक्ष पेश गर्ने (दफा-७), र नेपाल सरकार मन्त्री परिषद्ले प्रदेश सरकार र स्थानीय तह वा सो अन्तर्गतका सरकारी निकायहरुलाई जग्गा उपयोग गर्ने स्वीकृति दिन सक्ने (दफा-८), व्यवस्था रहेको छ । आर्थिक कार्यबिधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७ को नियम ४१ (छ) मा अधिकार प्राप्त अधिकारीले उपलब्ध श्रोत साधन तथा सम्पत्तिको समुचित उपयोग भएको र सम्पत्ति हानी नोक्सानी नहुने गरी सम्भार तथा संरक्षणको उचित व्यवस्था गरेको सुनिश्चित भएर मात्र खर्च लेख्नु पर्ने व्यवस्था रहेको छ । पालिकाले यो वर्ष संघीय सशर्तबाट पालिकाको समीबगर भन्ने ठाउँमा सार्बजनिक जमिनमा पर्याटकिय पुर्वाधार Samibagar Park Construction को संरचना तथा पुवार्धार निर्माण गर्न निर्माण व्यसायी BINARY SPACE SOLUTION PVT LTD, Pokhara-9, Kaski सँग ठेक्का नम्बर 10/NBC/CM/Works/2081/082 बाट मुअकर सहित रु.५०५०५५८/- रकमको संझौता गरेकोमा उक्त निर्माण कार्यको कार्यसम्पन्नका आधारमा रु.४७६७५३३/- भुक्तानी गरेको छ । उक्त पर्यटकीय पार्कमा पुर्वाधार निर्माणको कार्य तोकिए बमोजिम सम्पादन भएको सम्बन्धमा पालिका आस्वस्त हुनुपर्दछ । पालिकाले उक्त सार्वजनिक जमिनमा नेपाल सरकारको नामबाट यस पालिकाले जग्गा उपयोग गर्ने स्वीकृति लिएको छैन । पर्यटन पुर्बाधार निर्माण गरेको उक्त जमिनको क्षेत्रफल कति रहेको, उक्त जमिनमा पुर्वाधार निर्माण गर्दा के कति कारणले पर्यटकीय क्षेत्र हुने र के कारणले पुर्बाधार निर्माण गर्नुपर्ने, उक्त सरकारी जमिनमा पुर्वाधार निर्माण गर्दा उपभोक्ता समिति को हुने उपभोक्ता समिति के कसरी लाभान्वित हुने निर्माण भएको पर्यटकीय पुर्वाधारको कसले संरक्षण गर्ने सो सम्बन्धमा कुनै व्यहोरा खुलाएको छैन भने यस सम्बन्धनमा कुनै अध्ययन गरेर तयार गरेको प्रतिवेदन समेत पेश गरेको छैन । यसरी नेपाल सरकारको नाममा रहेको सार्वजनिक जमिन नेपाल सरकारसँग उपयोगको स्विकृती नलिईकन पालिकाले संरचना निर्माण गर्दा नेपाल सरकारले सोही स्थानमा आफ्ना केन्द्रीय योजनाहरु सञ्चालन गरेको खण्डमा र नेपाल सरकारले सो जमिन फरक प्रयोजनमा उपयोग गरेको खण्डमा पालिकाले सो स्थानमा संरचना निर्माणमा गरेको खर्च उपयोग बिहिन हुने देखिन्छ । अत: नेपाल सरकारको नाममा रहेको सार्वजनिक जग्गा उपयोग गर्न तोकिएको प्रक्रिया पुरा गरेर नेपाल सरकार मन्त्री परिषदबाट अनुमति वा स्वीकृति लिएर मात्र पालिकाले संरचना निर्माण गर्नुपर्दछ ।

५३ **दीर्घरोगी औषधी उपचार खर्च**

मृगौला प्रत्यारोपण गरेका¸ डायलाइसिस गरिरहेका¸ क्यान्सर रोगी र मेरुदण्ड पक्षघातका बिरामीलाई औषधी उपचार बापत खर्च उपलब्ध गराउने सम्बन्धी कार्यविधि¸ २०७८ को दफा २ग मा लक्षित समूहमा परेका औषधी उपचार गर्न नसक्ने गरिबीको परिचय पत्र वितरण गरेको जिल्लाको हकमा सो परिचय पत्रवाला तथा गरिबीको परिचय पत्र वितरण गरीनसकेको जिल्लाको हकमा विपन्न व्यक्ति वा स्थानीय तहबाट सिफारिस समिति गठन गरी पहिचान भएका विपन्न रहेको प्रमाणपत्र प्राप्त लाभग्राहीलाई दफा ३ बमोजिमका आवश्यक कागजात लिई मासिक पाँच हजार रुपैयाँको दरले लाभग्राहीको खातामा औषधी उपचार बापत खर्च दिने ब्यबस्था गरेको छ । यस पालिकाले लाभग्राहीहरूको निवेदन तथा चिकित्सकको सिफारिस समेतको आधारमा प्रति लाभग्राही रु.५०००/- का दरले जम्मा रु.५०३४१००/- निकासा गरेको छ । तर कार्यविधिमा उल्लेख भएबमोजिम पालिकाले लाभग्राही व्यक्ति गरिब वा विपन्न भन्ने यकिन गरेको छैन। यसबाट वास्तविक लाभग्राहीले उपचार बापत खर्च पाएको सम्बन्धमा विश्वस्त हुने आधार नभएकोले कार्यविधिमा भएको व्यवस्था अनुसार सिफारिस समितिले सिफारिस गरेको आधारमा मात्र यस्तो अनुदान दिने ब्यबस्था गर्नुपर्दछ ।

५४ **औषधी खरिद**

पालिकाले यस वर्ष बिरामीहरूको स्वास्थ्य उपचारको लागि संघीय सशर्त चालुतर्फ राम लक्ष्मण फार्मेसीबाट रु.८९१२९८/- को औषधी खरिद गरेको छ । सो सम्बन्धमा देखिएका बेहोराहरू देहाय अनुसार रहेका छन्:

- आपूर्ति हुने औषधी डव्लु.एच.ओ. GMP सर्टिफाइड हुनुपर्ने, औषधीको उत्पादन मिति, ब्याच नं. र म्याद समाप्त मिति उल्लेख गरी सम्बन्धित विषय विज्ञबाट मुचुल्का उठाई राख्ने नगरेको तथा उक्त औषधी बिक्रीको लागि होइन (निशुल्क वितरण) भनी खुलाएको प्रमाण समावेश भएको छैन।
- आपूर्ति भएका औषधी स्टोर दाखिला हुनुअघि स्पेसिफिकेशन अनुसार भए/नभएको नखुलाएको कारण औषधीको गुणस्तर र म्याद सम्बन्धमा यकिन गर्न सकिएन।

  पालिकाबाट प्राप्त विवरण अनुसार प्रदेश स्वास्थ आपूर्ति व्यवस्थापन केन्द्र तथा स्वास्थ सेवा विभागबाट आपूर्ति गरिएका औषधी मुल्य नखुलाई आपूर्ति गरिएको साथै म्याद भुक्तानी समय कम रहेका औषधी आपूर्ति गरिएको र मागको आधारमा आपूर्ति

नगरिएको कारण औषधीको मुल्य खुलाउन नसकिएको पालिकाले जनाएको छ । मौज्दातको अवस्था हेरेर मात्र औषधी आपूर्ति गर्नुपर्नेमा पालिकाले अधिकतम् मौज्दात (ASL) र न्यूनतम् मौज्दात (EOP) हुनुपर्ने परिमाण नखुलाएकोले औषधी खरिद र आवश्यकता बारे एकिन हुन सकिएन । पालिकाले औषधीको खरिद आपूर्ति दाखिला तथा खर्चको विवरण अद्यावधिक हुने गरी अभिलेख राख्ने तथा तोकिएको गुणस्तर अनुसारकै औषधी प्राप्त भए/नभएको एकिन गरी हस्तान्तरण तथा खरिद गरिएको औषधीको विवरण खुल्ने गरी अभिलेख राख्ने तथा आर्थिक वर्षको अन्त्यमा बाँकी रहेको औषधीहरू जिम्मेवारी सारी अभिलेख व्यवस्थित गर्नेतर्फ ध्यान दिनुपर्दछ।

५५ **ईन्धन खर्च**

नेपाल सरकार अर्थ मन्त्रालयद्वारा जारी सार्वजनिक खर्चमा मितव्ययिता र प्रभावकारिता कायम गर्ने सम्वन्धी नीतिगत मार्गदर्शन, २०७७ मा सवारी साधनको इन्धन, मर्मत खर्चमा एकरुपता ल्याउन निश्चित मापदण्ड बनाई कार्यान्वियनमा ल्याउनु पर्ने व्यवस्था रहेको छ । कार्यालयले यस वर्ष रु.३११२८१५/- इन्धन शिर्षकमा खर्च लेखेको छ। इन्धन खर्चको मापदण्ड तयार गरेको छैन । कार्यालयले उपलब्ध गराएको विवरण अनुसार पालिकामा मोटरसाइकल २९ थान, स्कुटर ६ थान, जीप २ थान र पिकअप भ्यान १ थान रहेकोमा सवारी साधन अनुसार वार्षिक इन्धन खर्च र उपयोगको विवरण खुल्ने गरी स्पष्ट अभिलेख राखेको छैन । जसले गर्दा इन्धन खर्चमा पालिकाले मितव्ययिता अपनाएको छ भन्ने सम्बन्धमा स्पष्ट हुन सकिएन । इन्धन खर्चलाई मितव्ययी बनाउन स्पष्ट मापदण्ड बनाई खर्च लेख्नेतर्फ कार्यालयले ध्यान दिनुपर्ने देखिन्छ ।

५६ **भ्रमण खर्च**

भ्रमण खर्च नियमावली, २०६४ को नियम १८(१) मा भ्रमणमा खटिने पदाधिकारीले दैनिक भत्ता तथा भ्रमण खर्चको बिलसँग भ्रमण प्रतिवेदन पेश गर्नु पर्ने व्यवस्था छ । त्यसैगरी सोही नियमावलीको नियम २१ मा भ्रमणमा खटिने कर्मचारीले भ्रमण प्रारम्भ गरेपछि सम्बन्धित कार्यालयले भ्रमण अभलेख राख्नु पर्ने व्यवस्था छ । पालिकाले यस वर्ष पदाधिकारी तथा कर्मचारीको लागि भ्रमण खर्च शीर्षकबाट रु.२६६०६३२/- लेखेकोमा नियमावलीमा भएको व्यवस्था अनुरुप अधिकांश कर्मचारी तथा पदाधिकारीले भ्रमण पश्चात भ्रमण प्रतवेदन पेश गरेका छैनन् । नियमावलीमा भएको व्यवस्थाको पालना गरी भ्रमण अभिलेख राखेर मात्र भ्रमण खर्च लेख्नेतर्फ कार्यालयले ध्यान पुर्याउनु पर्दछ ।

५७ **करार कर्मचारी**

यस सम्बन्धमा देखिएका व्यहोरा निम्नानुसार छन् :

५७.१ स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ८३ मा स्थानीय तहले आफ्नो अधिकार क्षेत्र र कार्यबोझको विश्लेषण गरी संगठन तथा व्यवस्थापन सर्भेक्षणको आधारमा स्थायी प्रकृतिको कामको र सेवा करारबाट लिईने कर्मचारीको दरबन्दी प्रस्ताव गर्नुपर्ने र अस्थायी दरबन्दी सृजना गर्न नसकिने व्यवस्था छ । पालिकाले विभिन्न पदमा कर्मचारीहरु करारमा राखी रु.११७७५८९१ /- खर्च लेखेको छ । त्यसैगरी सोही ऐनको दफा ८३(८) वमोजिम पालिकाले नगर प्रहरी, सवारी चालक, सयश, कार्यालय सहयोगी, प्लम्बर, इलेक्टीसियन, चौकिदार, मालि, बगैँचे लगायतका पदमा मात्र करारबाट सेवा लिन सकिने व्यवस्था गरेको छ । ती बाहेक अन्य पदमा प्रदेश लोकसेवा आयोगमा माग गरी स्थायी पदपूर्ति गर्नुपर्नेमा यस पालिकाले माथि उल्लेखित पद बाहेकको करारमा राख्न नमिल्नेमा ईन्जिनियर, असिस्टेन्ट सव इन्जिनियर, अमिन लगायतका पदमा करार नियुक्ति गरी रु.५५८८८५०/- खर्च गरेको देखियो । दरवन्दी यकिन गरी स्थायी पदपूर्ती गर्नेतर्फ ध्यान दिनुपर्दछ ।

५७.२ स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ८३ मा स्थानीय तहले आफ्नो अधिकार क्षेत्र र कार्यबोझको विश्लेषण गरी संगठन तथा व्यवस्थापन सर्भेक्षणको आधारमा स्थायी प्रकृतिको कामको र सेवा करारबाट लिईने कर्मचारीको दरबन्दी प्रस्ताव गर्नुपर्ने र अस्थायी दरबन्दी सृजना गर्न नसकिने व्यवस्था छ । पालिकाले दरबन्दी कायम निम्नानुसार पदमा कर्मचारी राखी वर्षभरिमा रु.४५१५४५२/- खर्च लेखेको छ । दरबन्दी भन्दा बढी निम्नानुसार पदमा करार नियुक्त गरी भुक्तानी भएको अनियमित देखिएको रु..

पद	संख्या	वार्षिक तलब भुक्तानी
अमिन	१	४३७७२६
सहायक चौथो (खेलकुद विकास)	१	४३७७२६
सहायक कम्प्यूटर अपरेटर चौथो	७	१५६८०००
फार्मेसी सहायक पाँचौं	१	२९६०००
अ.न.मी. चौथो	३	८८८०००
अ.हे.व. चौथो	३	८८८०००
	जम्मा	**४५१५४५२**

अनियमित भएको	४५,१५,४५२

५८ **वडा संचालन खर्च**

पालिकाले वडा कार्यालयको लागि बजेट विनियोजन गरी कार्यालय संचालन सम्बन्धि सामाग्री खरिद गरेको आधारमा यो वर्ष रु.4124267/- खर्च लेखेको छ । तर प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतबाट वडा सचिवलाई खर्चको अख्तियारी दिएको छैन । यस्तो अवस्थामा गाउँपालिका कार्यालयबाटै खर्च गर्ने व्यवस्था मिलाउनुपर्दछ । सरकारी सम्पत्तिको अभिलेख राख्ने प्रयोजनको लागि महालेखा नियन्त्रकको कार्यालयले सार्वजनिक सम्पत्ति व्यवस्थापन प्रणाली (PAMS) तयार गरी २०७८/७९ देखि अनिवार्य रुपमा प्रयोग गर्ने गरी लागु गरेको छ । आर्थिक वर्ष २०७८/७९ देखि जिन्सी अभिलेख म्यानुअल (रजिष्टर) मा राख्न मिल्दैन । पालिकाले वडा सञ्चालन खर्चको लागि वडा कार्यालयहरुबाट खरिद गरिएका कतिपय मसलन्द सामानहरु अझै पनि वडामा म्यानुअल नै दाखिला गरेको देखियो । सार्वजनिक सम्पत्ति व्यवस्थापन प्रणालीको पूर्ण रुपमा कार्यान्वियन गरी पालिकाको बजेटबाट खरिद भएका निन्सी सामाग्रीहरु अनिबार्य रुपमा सार्बजनिक सम्पति ब्यबस्थापन प्रणाली (PAMS) मा दाखिला गर्नु पर्दछ ।

५९ **म्यानुअल जिन्सी दाखिला**

आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७ को नियम ९५(१) मा कार्यालयमा रहेको र खरिद गरी वा नगरी कुनै प्रकारले हस्तान्तरण भई वा वस्तुगत सहायता वा अन्य कुनै प्रकारबाट प्राप्त हुन आएको सम्पति तथा जिन्सी मालसामानको विवरण र मूल्य समेत खुलाई सम्पति तथा जिन्सी कितावमा सात दिनभित्र आम्दानी बाँधी लगत अद्यावधिक गर्नु गराउनु पर्ने उल्लेख छ । सरकारी सम्पत्तिको अभिलेख राख्ने प्रयोजनको लागि महालेखा नियन्त्रकको कार्यालयले सार्वजनिक सम्पत्ति व्यवस्थापन प्रणाली (PAMS) तयार गरी २०७८/७९ देखि अनिवार्य रुपमा प्रयोग गर्ने गरी लागु गरेको छ । आर्थिक वर्ष २०७८/७९ देखि जिन्सी अभिलेख म्यानुअल (रजिष्टर) मा राख्न मिल्दैन । पालिकाले खरिद गरेका निम्नानुसार सामान PAMS मा प्रविष्ट नगरी म्यानुअल नै दाखिला गरेको देखियो । पालिकाले खरिद गरिएका सामानहरुको ब्राण्ड, मोलडल, स्पेसिफिकेसन, मूल्य, खरिद भएको मिति तथा हालमको अबस्था समेत खुलाई अनिवार्य रुपमा सार्वजनिक सम्पत्ति व्यवस्थापन प्रणाली (PAMS) मा दाखिला गरेर सोही प्रणाली मार्फत निकासा गर्ने व्यवस्था मिलाउनु पर्दछ । यसरी वडामार्फत खरिद गरि म्यानुअल दाखिला गरिएका केही जिन्सी सामाग्रीहरुको उदाहरण निम्नानुसार रहेको छ :

गो.भौ.नं.	सामानको विवरण	रकम
७०६-२०८२/०३/२५	सिलाई मेशीन ४ थान,ब्लटा मेशीन ८ थान	९९९२०
४४०-२०८२/०२/२२	क्रकेट बल,ब्याडमिन्टन,भलिवल नेट, फुटबल	५०१७२
७०४-२०८२/०३/२५	पंचे बाजा	९२६६०
१७८-२०८१/१०/११	विभिन्न मसलन्द सामान	८५२०
१७७-२०८१/१०/११	विभिन्न मसलन्द सामान	९३७२

६० **प्रोत्साहन भत्ता**

स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४ को दफा ८६ (१) बमोजिम स्थानीय सेवा गठन, संचालन व्यवस्थापन, सेवाका शर्त तथा सुविधा सम्बन्धी आधारभूत सिद्धान्त र मापदण्ड संघीय कानुन बमोजिम हुने, दफा ८६ (२) बमोजिम स्थानीय सेवाको गठन, संचालन तथा व्यवस्थापन सेवाको शर्त तथा सुबिधा सम्बन्धी अन्य व्यवस्था स्थानीय तहले बनाएको कानुन बमोजिम हुने व्यवस्था छ । त्यस्तै अर्थ मन्त्रालय कार्य सञ्चालन निर्देशिकाको परिच्छेद ७ को ७.४.१ बमोजिम अतिरिक्त समय र विदाको दिनमा काम गर्दा अर्थ मन्त्रालयबाट नर्म्स स्वीकृत गराई मात्र खाजा खाना वापतको रकम भुक्तानी दिनुपर्ने र ७.४.१ को (५) बमोजिम प्रोत्साहन भत्ता खुवाउन समेत अर्थ मन्त्रालयबाट स्वीकृति लिनुपर्ने व्यवस्था छ । यस पालिकाले कुनै कार्यबिधि नबनाएको अबस्थामा गाउँपालिकाबाट निर्णय गराई यो बर्ष विहान वेलुका र सार्वजनिक विदाको दिन खट्ने कर्मचारीहरु तथा फिल्डमा खटिएका प्राविधिकहरुको लागि प्रोत्साहन बापतको रकम रु.१२२८७९७/- खर्च लेखेको कारण आर्थिक व्ययभार बढ्न गएको देखिन्छ । पालिकाको आन्तरिक आय न्यून रहेको अबस्थामा यस प्रकारका खर्च गर्ने परिपाटीमा नियन्त्रण गर्नपर्दछ ।

६१ **तालिम खर्च** (34-2081-06-14):

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन,२०७४ को दफा ११ को ज (२०) मा गाउँपालिका तथा नगरपालिकाले माध्यमिक तहसम्मको शैक्षिक कार्यक्रमको समन्वय र नियमन गर्ने उल्लेख छ । शिक्षा नीति, २०७६ को बुँदा नं १०.९ ले माध्यमिक शिक्षाको रुपमा १२ कक्षासम्मको पठनपाठनलाई माध्यमिक शिक्षाको परिभाषामा राखेको देखिन्छ । त्यसैगरी शिक्षा तथा मानव श्रोत विकास केन्द्रले स्थानीय र प्रदेश तहमा ससर्त अनुदान एवं शिक्षा विकास तथा समन्वय ईकाइबाट कार्यान्वयन हुने कार्यक्रमसँग सम्बन्धित आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को लागि प्रकाशित कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यविधिले स्थानीय तहबाट सम्पादन हुने शैक्षिक क्रियाकलाप अन्तर्गत माध्यमिक तहसम्म तलव तथा विद्यालयका अन्य गतिविधिसँग सम्बन्धित क्रियाकलापमा खर्च गर्नसक्ने व्यवस्था गरेको छ । पालिकाले पृथ्वी नारायण क्याम्पसका उपप्राध्यापक महेश्वर पोख्रेललाई UNESCO र MGIP को साझेदारीमा श्रीलंकाको कोलोम्बोमा हुने Enhancing Teacher Capacity in Social and emotional Learning and Digital Pedagogy कार्यक्रममा सहभागी हुन जाँदाको निजको टिकट खर्च वापत पालिकाले रु.६३५००/- भुक्तानी गरेको छ । निज उपप्राध्यापकले पालिकामा पेश गरेको निवेदनमा सो कार्यक्रमको लागि कोलोम्बोमा जाने टिकट वापत पालिकाले रकम व्यहोरेमा “तालिम पश्चात पालिकामा आई शिक्षकहरुलाई निशुल्क तालिम दिने भनी निवेदन गरेकोले” टिकट खर्च वापत निजलाई रकम उपलब्ध गराउने भनि निर्णय गरेको भएपनि पालिकाले निजसँग सो अनुसारको सम्झौता समेत नगरी रकम भुक्तानी दिएको छ भने बैदेशिक तालिमबाट फर्केर निजले पालिका भित्रका विद्यालयका शिक्षकहरुलाई तालिम प्रदान गरेको व्यहोराको कागजात समेत पेश गरेको छैन । अत: स्पष्ट कानूनी आधार पेश गरि तोकिएका सर्त अनुसारको कार्य सम्पन्न भएको एकिन गरेर मात्र यस्तो खर्च भुक्तानी दिनु पर्दछ ।

६२ **बालिका बैंक खाता सञ्चालन**

पालिकाले बालिका बैंक खाता सञ्चालन कोष कार्यविधि, २०७९ तयार गरी गाउँपालिका भित्र स्थायी बसोबास गर्ने आमाबाबु बाट बालिकाको जन्म भएपश्चात गाउँपालिकाले तोकेको बैंकमा बालिकाको नाममा बैंक खाता खोल्नको लागि रु.५०००/- प्रदान गर्ने व्यवस्था गरेको छ । पालिकाले बालिका बैंक खाता संलनका लागि आर्थिक वर्ष २०८१/८२ मा निम्नानुसार ७० जना बालिकाको खाता सञ्चालनको लागि रु.३५००००/- खर्च लेखेको छ । कार्यविधिको बुँदा नं ५ (१) मा बालिकाको नाममा बैंक खाता सञ्चालन गर्न रकम

प्रदान गर्नको लागि गाउँपालिका उपाध्यक्षको संयोजकत्वमा एक संचालक समिति रहने व्यवस्था छ भने बुँदा ६ (घ) मा खाता सञ्चालनको लागि प्रदान गरिएको रकमको सदुपयोग भए वा नभएको सम्बन्धमा उक्त समितिले अनुगमन गर्ने वा गराउने उल्लेख छ । कार्यविधिमा व्यवस्था भए बमोजिम सञ्चालक समितिले खाता सञ्चालनको लागि प्रदान गरिएको रकमको सदुपयोग भए वा नभएको सम्बन्धमा अनुगमन गरी प्रतिवेदन तयार गरेको देखिएन । कार्यविधिमा व्यवस्था भए बमोजिम बालिका बैंक खाता संचालनको लागि खर्च लेखेको रकमको सदुपयोग भए/नभएको सम्बन्धमा अनुगमन गरी प्रतिवेदन तयार गर्नु पर्दछ ।

गो.भौ.नं.	बालिकाको संख्या	रकम	खाता खोलिएको बैंक
३०-२०८१/०६/१०	१५	७५०००	प्रभु बैंक लिमिटेड
११०-२०८१/०८/२०	१६	८००००	प्रभु बैंक लिमिटेड
१९२-२०८२/१०/२०	१५	७५०००	प्रभु बैंक लिमिटेड
२५४-२०८१/११/२७	१२	६००००	प्रभु बैंक लिमिटेड
४३२-२०८२/०२/१३	१२	६००००	प्रभु बैंक लिमिटेड
जम्मा	**७०**	**३५००००**	

पालिकाले तयार गरेको बालिका बैंक खाता सञ्चालनकोष सञ्चालन कार्यविधि, २०७९ मा बालिकाको खातामा जम्मा भएको रकम के-कुन कार्यमा खर्च गर्न पाउने र उक्त रकम कति समय पश्चात निकाल्न मिल्ने जस्ता कुरा उल्लेख गरेको छैन । जसले गर्दा पालिकाको उद्येश्य अनुरुप उक्त कार्यक्रममा भएको खर्चको सही सदुपयोग भए नभएको सम्बन्धमा पालिका एकिन हुनु पर्दछ ।

६३ **सि.सि. क्यामेरा जडान** (190-2081-10-18):

गण्डकी प्रदेशको आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायीत्व नियमावली, २०७९ को नियम ३६ (५) मा जिम्मेबार ब्यक्तिले सरकारी रकमको खर्च लेख्नु अघि त्यस्तो रकम खर्च गर्न वा भुक्तानी दिन आवश्यक बिल, भर्पाई र कागजात संलग्न भए वा नभएको तथा संलग्न कागजात अनुसार भुक्तानी दिन रीत पुगे वा नपुगेको जाँच गर्नुपर्ने ब्यबस्था रहेको छ । पालिकाले वडा नं. ८ का ७ वटा विद्यालयमा सिसि क्यामेरा जडान गरेको जनाई माण्डब्य आइ.टि ट्रेडर्स (१२३२६७०४५) लाई निम्नानुसार सामानको बिल सम्लग्न गरी रु.६९९२४/- भुक्तानी गरेकोमा खरिद गरेका सामान जिन्सी दाखिला गरेको छैन भने कुन कुन ७ वटा विद्यालयमा सिसि क्यामेरा जडान भएको हो सो खुल्ने जडान प्रतिवेदन समेत पेश गरेको छैन । खरिद गरिएका सिसि क्यामेरा जिन्सी खातामा दाखिला गरी सम्बन्धित विद्यालयमा जडान गरेको जडान प्रतिवेदन पेश गर्नुपर्ने रु....

सामानको नाम	परिमाण	रकम मू अ कर समेत
1P Camera	७ थान	३९५५०
2U Rack	७ थान	१९७७५
8 Port POE Swich	२ थान	१०५९९
	जम्मा	**६९९२४**

प्रमाण पेश नगरेको	६९,९२४

६४ **वडा अध्यक्ष कप** (203-2081-11-02):

गण्डकी प्रदेशको आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायीत्व नियमावली, २०७९ को नियम ३६ (५) मा जिम्मेबार ब्यक्तिले सरकारी रकमको खर्च लेख्नु अघि त्यस्तो रकम खर्च गर्न वा भुक्तानी दिन आवश्यक बिल, भर्पाई र कागजात संलग्न भए वा नभएको तथा संलग्न

कागजात अनुसार भुक्तानी दिन रीत पुगे वा नपुगेको जाँच गर्नुपर्ने ब्यबस्था रहेको छ । पालिकाले वडा नं २ को वडा अध्यक्ष कपका लागि दिएको पेश्की रु.६००००/- फछर्यौट सहितको रु.१९७२००/- खर्च लेखेकोमा रु.१८६०००/- को मात्र बिल भरपाई सम्लग्न रहेकोले नपुग रकम रु.११२००/- को बिल भरपाई पेश गर्नुपर्ने अन्यथा असुल गर्नुपर्ने रु...

प्रमाण पेश नगरेको	११,२००

६५ **डकुमेन्ट्री निर्माण** (483-2082-03-03):

सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम १२३(२) मा कुनै बिल बिजकको भुक्तानी लिनको लागि आपूर्तीकर्ता, निर्माण व्यवसायी, सेवा प्रदायक वा परामर्शदाताले खरिद सम्झौता वमोजिम आवश्यक पर्ने कागजात पेश गर्नुपर्ने उल्लेख छ । त्यसैगरी गण्डकी प्रदेशको आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायीत्व नियमावली, २०७९ को नियम ३६ (५) मा जिम्मेबार ब्यक्तिले सरकारी रकमको खर्च लेख्नु अघि त्यस्तो रकम खर्च गर्न वा भुक्तानी दिन आवश्यक बिल, भर्पाई र कागजात संलग्न भए वा नभएको तथा संलग्न कागजात अनुसार भुक्तानी दिन रीत पुगे वा नपुगेको जाँच गर्नुपर्ने ब्यबस्था रहेको छ । पालिकाले माछापुच्छ्रे गाउँपालिकाको कृषि, पर्यटन, धार्मिक चिनारी जस्ता विषय समावेश गरी डकुमेन्ट्री निर्माण वापत घुमन्ते प्रा.लि. काठमाण्डौलाई रु.४९७९९९/- भुक्तानी गरेको छ । घुमन्ते प्रा.लि. सँग भएको भएको सम्झौतामा डकुमेन्ट्री भिडियोको गुणस्तर 4K quality resolution को हुनुपर्ने उल्लेख छ भने पालिकाले घुमन्ते प्रा.लि. सँग गरेको सम्झौतामा भुक्तानी गर्नुपर्ने रकम उल्लेख गरेको छैन । यसरी सम्झौतामा भुक्तानी गर्नुपर्ने रकम उल्लेख नगरी भुक्तानी गरेको कार्यलाई नियमित मान्न सकिएन । पालिकाले उक्त डकुमेन्ट्री भिडियोको डिजिटल कपी सम्लग्न नगर्नुका साथै सम्झौतामा उल्लेख भए अनुसारको भिडियोको गुणस्तर कायम भए/नभएको सम्बन्धमा प्राविधिक परिक्षण समेत गरेको छैन । उक्त भिडियोको डिजिटल कपी प्राप्त गरेर पालिकाको सार्बजनिक सम्पत्ति ब्यबस्थापन प्रणाली (PAMS) मा दाखिला गरेको प्रमाण पेश गर्नुपर्ने रु.

प्रमाण पेश नगरेको	४,९७,९९९

६६ **विविध खर्च**

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ७३(६) मा आन्तरिक आयको परिधिभित्र रही औचित्यको आधारमा खर्च गर्नुपर्ने उल्लेख छ । पालिकाले यस वर्ष विविध खर्च शीर्षकबाट अतिथि सत्कार, खाना खाजा खर्च लगायत विभिन्न प्रयोजनमा रु.३०६२६७०/- खर्च लेखेको छ । जसमध्ये खाना खाजा अतिथि सत्कार तथा होटलबास खर्चमा रु.१७२८४२८/- खर्च गरेको छ । कार्यालयले उपलब्ध बजेटलाई कार्यक्रम बनाई उपलब्धीमुलक क्षेत्रमा खर्च गरेर यस्ता प्रकृतिका खर्चमा न्यूनीकरण गर्नुपर्दछ ।

६७ **Book Free Friday कार्यक्रम**

पालिका भित्रका विभिन्न विद्यालयहरुमा पठन पाठन बाहेकका अतिरिक्त सीपमूलक कार्यमा विद्यार्थीहरुलाई सरिक बनाउने गरी Book Free Friday कार्यक्रम अन्तर्गत पालिकाले आर्थिक वर्ष २०८१/०८२ मा विभिन्न विद्यालयहरुमा निम्नानुसार रु.९४५८०४/- अनुदान उपलब्ध गराएको छ ।

गो.भौ.नं.	विवरण	रकम
४५५-२०८२/०२/२९	श्री माछापुच्छ्रे माध्यमिक विद्यालय	९९२९९
५३६-२०८२/०३/१२	श्री माछापुच्छ्रे माध्यमिक विद्यालय	१९९१०
५३९-२०८२/०३/१५	श्री उदय माध्यमिक विद्यालय	२००००
५५७-२०८२/०३/१७	श्री गौरीशंकर मनिलाल माध्यमिक विद्यालय	२००००
५५९-२०८२/०३/१७	श्री मेघलाल आधारभूत विद्यालय	२००००
५६२-२०८२/०३/१७	श्री जनकल्याण आधारभूत विद्यालय	१००००
५६३-२०८२/०३/१७	श्री पृथ्वी नारायण माध्यमिक विद्यालय	२००००
५६६-२०८२/०३/१०	श्री भुमेश्वर माध्यमिक विद्यालय	१००००
५६७-२०८२/०३/१७	श्री शुक्ला गण्डकी माध्यमिक विद्यालय	२००००
५६८-२०८२/०३/१८	श्री माछापुच्छ्रे माध्यमिक विद्यालय	२००००
५७३-२०८२/०३/१८	श्री बराह माध्यमिक विद्यालय	२००००
६०९-२०८२/०३/२०	श्री भुमेश्वर आधारभूत विद्यालय	२००००
७४७-२०८२/०३/२५	विभिन्न विद्यालयमा शैक्षिक सामाग्री निर्माण तथा प्रदर्शनी वापत भुक्तानी	२१२८६०
७४८-२०८२/०३/२५	विभिन्न विद्यालयमा अभिभावक शिक्षा कार्यक्रम वापत भुक्तानी	३०८७३५
७५०-२०८२/०३/२५	श्री मेघराज आधारभुत विद्यालय	५००००
७५३-२०८२/०३/२५	श्री बराह माध्यमिक विद्यालय	७५०००
	जम्मा	**९४५८०४**

पालिकाले संचालनमा ल्याएको Book Free Friday कार्यक्रमको लागि कुनै कार्यविधि निर्माण गरेको छैन । कुनै विद्यालयमा विद्यार्थीलाई तरकारी खेती कार्यक्रम सञ्चालन गरेको छ भने कुनै विद्यालयमा हस्तकला, पेन्टिङ्ग लगायतका कार्यमा विद्यालयले रकम खर्च गरेको छ । त्यसैगरी कतिपय विद्यालयले शैक्षिक सामाग्री निर्माण तथा प्रदर्शनी र अभिभावक शिक्षा कार्यक्रममा समेत रकम खर्च गरेको देखिएको छ । कार्यक्रममा विनियोजन गरेको रकम के कसरी कुन प्रयोजनमा खर्च गर्ने, सो कार्यक्रमको उद्देश्य के-हो ? कार्यक्रमको प्रगति प्रतिवेदन कसरी गर्ने जस्ता विषयहरुको स्पष्ट ब्याख्या सहितको कार्यबिधि तयार नगरी पालिकाले कार्यक्रम बनाई बजेट खर्च गरेको नियमसम्मत नभएको रु..

अनियमित भएको	९,४५,८०४

६८ **वडा अनुदानका शिक्षक**

गाउँ पालिकाको मिति २०८१/१२/०३ गतेको निर्णयले वडा अनुदानमा करारमा नियुक्त गरिएका शिक्षकहरुको तलवभत्ता विद्यालयले आफ्नै श्रोतबाट व्यवस्थापन गर्नुपर्ने र गाउँपालिकाले वडा अनुदानका कुनै पनि शिक्षकहरुलाई तलव भत्ता निकासा नगर्ने निर्णय गरेको पाइयो । पालिकाले निम्नानुसार विद्यालयमा वडा अनुदानका शिक्षकहरुलाई रु.५१५७३२/- तलव भत्ता निकासा गरेको छ । गाउँपालिकाको निर्णय विपरित वडा अनुदानका शिक्षकहरुलाई निकासा भएको रकम अनियमित भएको रु..

गो.भौ.नं.	विद्यालयको नाम	चौमासिक	वडा अनुदानका शिक्षकहरुका लागि निकासा भएको रकम
१६७-२०८१/१०/०९	श्री सरस्वति आधारभूत विद्यालय	दोस्रो चौमासिक	१८२०००
	श्री हिमाली २ आधारभूत विद्यालय	दोस्रो चौमासिक	४६२००
३१८-२०८१/१२/२१	कृष्ण महादेव आधारभूत विद्यालय	तेस्रो चौमासिक	७८०००
	श्री सरस्वति आधारभूत विद्यालय	तेस्रो चौमासिक	७८०००
	श्री हिमाली २आधारभूत विद्यालय	तेस्रो चौमासिक	५३५३३
५७९-२०८२/०३/१८	श्री सरस्वती आधारभूत विद्यालय	चौथो त्रैमासिक	७८०००
		जम्मा	**५१५७३३**

अनियमित भएको	५,१५,७३३

६९ **सामुदायिक सिकाई केन्द्रमा सामाग्री उत्पादन तथा वितरण कार्यक्रम संचालन**

पालिकाले माछापुच्छ्रे गाउँपालिका वडा नं ३, घहचोकमा रहेको सिर्जना बहुउद्देश्यीय सामुदायिक सिकाई केन्द्रसँग साझेदारीमा झोला लगायत दैनिक प्रयोजनका सामाग्री उत्पादन तथा वितरण कार्यक्रम संचालनको लागि प्रस्तावित लागत रु.१५०००००/- को ५० प्रतिशत रकम रु.७५००००/- उक्त सिकाई केन्द्रलाई भुक्तानी गरेको छ । यस सम्बन्धमा देखिएका व्यहोरा निम्नानुसार छन् :

६९.१ सामुदायिक सिकाइ केन्द्रको सञ्चालन तथा व्यवस्थापन सम्बन्धी मापदण्ड, २०७८ को बुदा नं १७ मा सामुदायिक सिकाई केन्द्रले प्रत्येक वर्षमा गरेका कार्यक्रम र उपलब्धि, आगामी वर्षको कार्यक्रम, बजेट र गतिबिधि समावेश गरी वार्षिक प्रतिवेदन तयार गर्नुपर्ने व्यवस्था रहेको छ । सोही मापदण्डको बुदा नं १६ मा सामुदायिक सिकाइ केन्द्रको सम्पूर्ण आर्थिक कारोबार र चल अचल सम्पतिको वित्तीय गतिविधि, आम्दानी तथा खर्चको सम्पूर्ण विवरण देखिने गरी वित्तीय लेखापरीक्षण र कार्यक्रम कार्यान्यवन देखिने गरी सामाजिक परीक्षण गराउनु पर्ने उल्लेख छ । मापदण्डमा भएको व्यवस्था अनुसार उक्त सिकाईकेन्द्रले संचालन गरेका कार्यक्रमको लेखापरीक्षण गराई प्रतिवेदन पालिकामा पेश गरेको पाइएन । पालिकाबाट प्राप्त अनुदान रकमबाट संचालित कार्यक्रमको प्रगति प्रतिवेदन सहितको लेखापरीक्षण प्रतिवेदन पालिकामा पेश गर्नुपर्दछ ।

६९.२ (..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८३-१-१४** को निर्णयले रू **३६७,७५२** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

प्रमाण पेश नगरेको	०

७० **विद्यालय र विधार्थी संख्या**

पालिकाले तयार पारेको शैक्षिक सत्र २०८१ को विवरण अनुसार देखिएका व्यहोराहरु देहाय बमोजिम रहेका छन्:

क्र.सं.	विद्यालयको किसिम	विद्यालय संख्या	विधार्थी संख्या	प्रतिशत
१	सामुदायिक विद्यालय	३८	३५७७	७५.०२
२	संस्थागत विद्यालय	७	११९१	२४.९७
	जम्मा	**४५**	**४७६८**	

उपरोक्त विवरण अनुसार पालिकाको जम्मा विधार्थी संख्या ४७६८ रहेकोमा ७५.०२ प्रतिशत सामुदायिक विद्यालयमा र २४.९७ प्रतिशत संस्थागत विद्यालयमा अध्यनरत रहेको देखियो ।

७१ **सामुदायिक विद्यालयको दरबन्दी र पदपुर्ती**

आर्थिक वर्ष २०८१/०८२ मा पालिका भित्रका ४५ वटा सामुदायिक विद्यालयको शिक्षक दरबन्दी र पदपूर्तीको अवस्था देहाए बमोजिम रहेको छ:

विद्यालयको किसिम	दरबन्दी संख्या	स्थायी पदपूर्ती	पदपूर्ती मध्ये राहत/ करार	रिक्त दरबन्दी
सामुदायिक	२७५	२३३	४२	०

उक्त विवरण अनुसार पालिकामा जम्मा २७५ शिक्षक दरबन्दी रहेकोमा २३३ जना स्थायी पदपूर्ती र ४२ जना अस्थायी/राहत/करारमा नियुक्त गरी पदपूर्ती गरेको देखिन्छ । पालिकाले विद्यालय संख्याका आधारमा सिर्जना गरेका पदहरुमा स्थायी पदपूर्ती गरी सामुदायिक विद्यालयको शैक्षिक गुणस्तरमा सुधार गर्ने तर्फ ध्यान दिनुपर्ने देखिन्छ ।

७२ **शिक्षक विद्यार्थी अनुपात**

शिक्षा नियमावली, २०५९ अनुसार सामुदायिक विद्यालयमा शिक्षक विद्यार्थी अनुपात हिमाली भेगमा १:४० पहाडी भेगमा १:४५ र उपत्यका तथा तराई भेगमा १:५० रहने व्यवस्था छ । पालिकाबाट प्राप्त विवरण अनुसार आर्थिक वर्ष २०८१/०८२ मा विद्यार्थी शिक्षक अनुपातको अवस्था देहाय बमोजिम रहेको छ:

क्र.सं.	विद्यालयको नाम	शिक्षक संख्या	विद्यार्थी संख्या	विद्यार्थी शिक्षक अनुपात
१	श्री शारदा मा.वि.	१३	१८५	१:१४
२	श्री अन्नपूर्ण आ.वि.	७	४५	१:६
३	श्री हिमालय डाँफे प्रा.वि.	३	३५	१:११
४	श्री हिमाली प्रा.वि.	३	१३	१:४
५	श्री माछापुच्छ्रे मा.वि.	२१	६४८	१:३१
६	श्री कृष्णमहादेव आ. वि.	६	४१	१:७
७	श्री बाराही प्रा.वि.	३	५०	१:१७
८	श्री हिमालय तीनशिर प्रा.वि.	३	१९	१:६
९	श्री शुक्लागण्डकी मा.वि.	१६	१५७	१:१०
१०	श्री मेघराज आ.वि.	७	१२८	१:१८
११	श्री जनजागरण नमुना सामुदायीक आ.वि.	३	४६	१:१५
१२	श्री बालकल्याण प्रा.वि.	४	७४	१:१८
१३	श्री महेन्द्र मा.वि.	१६	२०७	१:१३
१४	श्री देउराली आ.वि.	७	८३	१:१२
१५	श्री जनजागरण सामुदायीक प्रा.वि.	४	६२	१:१५
१६	श्री जनकल्याण प्रा.वि.	३	४०	१:१३
१७	श्री निष्पक्ष मा.वि.	११	२०७	१:१८
१८	श्री माछापुच्छ्रे प्रा.वि.	३	१७	१:६
१९	श्री बराह मा.वि.	१६	२६४	१:१६
२०	श्री भुमेश्वर मा.वि.	१२	८६	१:७
२१	श्री जनकल्याण प्रा.वि.	३	६८	१:२२
२२	श्री कैलाश टेप्शुओ प्रा.वि.	३	२७	१:९
२३	श्री इन्द्रेणी प्रा.वि.	३	३३	१:११
२४	श्री भुमेश्वर आ.वि.	७	३६	१:५
२५	श्री उदय मा.वि.	१३	१२९	१:१०
२६	श्री पृथ्वीनारायण मा.वि.	१६	१९३	१:१२

२७	श्री ज्ञानोदय आ.वि.	३	२४	१:८
२८	श्री देउराली आ.वि.	३	२९	१:१०
२९	श्री जनप्रिय प्रा.वि.	३	१८	१:६
३०	श्री शहिद हरिप्रसाद आ.वि.	६	५४	१:९
३१	श्री बाराही आ.वि.	७	३८	१:५
३२	श्री बम बहादुर घलेल आ.वि.	७	७६	१:११
३३	श्री तारेबराह आ.वि.	८	७३	१:९
३४	श्री अन्नपूर्ण प्रा.वि.	३	३०	१:१०
३५	श्री जनता आ.वि.	३	१४	१:५
३६	श्री हिमगिरी आ.वि.	२	१६	१:८
३७	श्री गौरीशंकर मनीलाल मा.वि.	१६	१७०	१:११
३८	श्री सरस्वती आ.वि.	८	१४२	१:१८
	जम्मा	**२७५**	**३५७७**	**१:१३**

उपरोक्त विवरण अनुसार यस पालिकामा शिक्षक विद्यार्थी अनुपात १:१३ रहेको छ अर्थात यस पालिकामा १ जना शिक्षकले १३ जना विद्यार्थीहरुलाई पठन पाठन गराउनु पर्ने देखिन्छ । स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को अनुसूची १ को जिल्ला वर्गिकरणमा कास्की जिल्ला पहाडी जिल्लाको सूचीमा रहेको छ । शिक्षा नियमावली, २०५९ ले तोके अनुसार पहाडी भेगमा सामुदायिक विद्यालयमा १ जना शिक्षकले ४५ जना विद्यार्थीलाई पठन-पाठन गराउनुपर्ने गरी शिक्षकको दरबन्दी कायम हुनु पर्नेमा यस पालिकामा १ जना शिक्षकले औषतमा १३ जना विद्यार्थीलाई मात्र पठन पाठन गराएको देखियो जुन शिक्षा नियमावलीले तोकेको अनुपात भन्दा ज्यादै कम रहेको छ । पालिकाले विद्यार्थी संख्या अनुसार शिक्षकको दरबन्दी मिलान गर्नु पर्दछ ।

७३ **प्रति विद्यार्थी लागत**

पालिकाबाट प्राप्त विवरण अनुसार आर्थिक वर्ष २०८१/०८२ को प्रति विद्यार्थी लागत देहाय बमोजिम रहेको छ:

बजेट विवरण	बजेट रकम	खर्च रकम	विद्यार्थी संख्या	प्रति विद्यार्थी लागत
शिक्षा क्षेत्रको कुल बजेट	२२३७४२०००.००	२१५२३३०७७.००	३५७७.००	६०१७१.३९

उपरोक्त विवरण अनुसार पालिकाको सामुदायिक विद्यालयको प्रति विद्यार्थी लागत रु.६०१७१/- रहेको छ । शिक्षक विद्यार्थी अनुपात कम रहेकोले प्रति विद्यार्थी लागत बढी रहेको देखियो । अतः पालिकाले विद्यार्थी संख्या अनुसार शिक्षकको दरबन्दी मिलान गरेर प्रति विद्यार्थी लागत कम गर्न पहल गर्नुपर्दछ ।

७४ **शैक्षिक गुणस्तर**

पालिका अन्तर्गत रहेका विद्यालयहरुको २०८१ सालको एस.ई.ई.परीक्षामा जम्मा २७८ विधार्थीको सहभागी भएकोमा नतिजाका आधारमा सामुदायिक र संस्थागत विद्यालयको तुलना देहाय बमोजिम रहेको छ:

क्र.सं.	जिपिए	जम्मा विद्यार्थी	उत्तिर्ण विद्यार्थी संख्या		उत्तिर्ण प्रतिसत	
			संस्थागत	सामुदायिक	संस्थागत	सामुदायिक
१	३.६१-४.००	२४	१	२३	४	९६
२	३.२१-३.६०	५२	२	५०	४	९६

उल्लेखित तालिका अनुसार २७८ विधार्थीमध्ये ३.६१-४.०० जिपिए ल्याउने २३ जना र ३.२१-३.६० जिपिए ल्याउने ५० जना विधार्थी सामुदायिक विद्यालयबाट उत्तिर्ण भएको देखियो । पालिकाले सामुदायिक विद्यालयमा उच्च जिपिए ल्याउने विद्यार्थी संख्या बृद्धि गर्न सामुदायिक शिक्षा/विद्यालयको गुणस्तर सुधारमा थप ध्यान दिनुपर्ने देखिन्छ ।

७५ **संस्थागत विद्यालयको छात्रबृति र त्यसको अनुगमन**

पालिकाको शिक्षा ऐन २०७६ को दफा ४२ को उपदफा १ मा संस्थागत विद्यालयले विद्यालयमा भर्ना भएका कुल बिद्यार्थी संख्याको कम्तिमा दश प्रतिशतमा नघट्ने गरि तोकिए बमोजिम आर्थिक रुपमा बिपन्न अपाङ्गता भएकाहरु महिला दलित बिद्यार्थीहरुलाइ छात्रबृत्ति गराउनु पर्ने र त्यसको विवरण गाउँपालिका शिक्षा शाखामा उपलब्ध गराउनुपर्ने व्यवस्था भएकोमा सो को कार्यन्वयन भएको विवरण प्राप्त भएन । अतः ऐनमा तोकेको व्यवस्था अनुसार संस्थागत विद्यालयले छात्रबृति प्रदान गरे नगरेको पालिकाले अनुगमन गर्नुपर्दछ ।

७६ **विवरण अद्यावधिक**

शिक्षा नियमावली, २०५९ को परिच्छेद ३ नियम १६ (झ) मा शिक्षा सेवा आयोगबाट नियुक्ति वा बढुवाको लागि सिफारिस भई आएका शिक्षकलाई नियुक्त गर्ने, सामुदायिक तथा सरकारी विद्यालयमा कार्यरत शिक्षकको नोकरी तथा अन्य विवरण अभिलेख अद्यावधिक गरी राख्नुपर्ने व्यवस्था छ । तर पालिकाले सो बमोजिम शिक्षकको नियुक्ती, अवकास, राजिनामा तथा सरुवाको अभिलेख अद्यावधिक गरी राखेको देखिएन । अभिलेख अद्यावधिक नहुँदा शिक्षकको सरुवा, राजिनामा वा अवकाश पश्चातको तलब भत्ता भुक्तानी भए नभएको सम्बन्धमा भिडान गर्न नसकिने हुँदा नियमावलीको व्यवस्था बमोजिम अभिलेख अद्याविधक गर्नुपर्दछ ।

७७ **निशुल्क पाठ्यपुस्तक**

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८३-१-१४** को निर्णयले रू **१०,९२८** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८३-१-१४** को निर्णयले रू **५,१३४** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८३-१-१४** को निर्णयले रू **५,१०३** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८३-१-१४** को निर्णयले रू **३०,९३२** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८३-१-१४** को निर्णयले रू **१३,०६८** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८३-१-१४** को निर्णयले रू **१३,४४७** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८३-१-१४** को निर्णयले रू **६,६१७** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८३-१-१४** को निर्णयले रू **७,८७३** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८३-१-१४** को निर्णयले रू **१६,४२०** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

असुल गर्नुपर्ने	०

७८ **दिवा खाजा**

नेपाल सरकार शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालय¸ शिक्षा तथा मानव स्रोत विकास केन्द्र सानोठिमी भक्तपुरबाट जारी भएको कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यविधि २०८१/८२ को क्रियाकलाप नं.२.७.११.१ मा स्थानीय तह अन्तर्गत सञ्चालित सामुदायिक विद्यालयमा अध्ययनरत बालविकासदेखि कक्षा ५ सम्मका विद्यार्थीलाई दिवा खाजा प्राप्त गर्ने विद्यार्थी संख्या¸ विद्यार्थीको हाजिरी तथा प्रगति प्रतिवेदन समेतको आधारमा औषत रूपमा प्रतिविद्यार्थी वार्षिक रूपमा १८० दिनका दरले उपलब्ध भएसम्म स्थानीय उत्पादन समेतमा आधारित दिवा खाजाको व्यवस्था छ । यसरी दिवा खाजाबापत त्रैमासिक रूपमा रकम निकासा गर्ने र अगाडि निकासा गरिएको रकम सदुपयोग भएको सुनिश्चित गर्नुपर्ने समेत उल्लेख छ। पालिकाले विद्यालयबाट प्राप्त प्रमाणित विद्यार्थी हाजिरी विवरण समेतका आधारमा ३८ वटा सामुदायिक विद्यालयका विद्यार्थीका लागि संघीय सशर्ततर्फ प्रति विद्यार्थी प्रतिदिन रु.१५/- का दरले जम्मा रु.४७१५४८०/- निकासा गरेको छ। निकासा भएको रकम तोकिएको कार्यमा खर्च भए नभएको तथा दिवा खाजाको मापदण्ड, गुणस्तर र व्यवस्थापनका सम्बन्धमा पालिकाबाट अनुगमन गरी दिवा खाजा रकम निकासाको सही सदुपयोग भएको सुनिश्चित गर्नुपर्दछ।

७९ **सेनीटरी प्याड** (281-2082-03-31):

सेनीटरी प्याड (वितरण तथा व्यवस्थापन) कार्यविधि,२०७६ को दफा ३ मा स्थानीय तहले सामुदायिक विद्यालयमा अध्ययनरत छात्राहरूको EMIS प्रणालीबाट प्राप्त तथ्याङ्कसँग भिडाई प्रचलित कानुन बमोजिम तोकिएको गुणस्तरको सेनिटरी प्याड खरिद गर्नुपर्ने, दफा ४ मा पालिकाले खरिद गरेको सेनीटरी प्याड सुरक्षित किसिमले भण्डारण गरी गुणस्तरमा असर नपर्ने गरी व्यवस्थापन गर्ने र विद्यालयलाई त्रैमासिक/चौमासिक/अर्धवार्षिक रूपमा वितरण गर्ने, दफा ६ मा विद्यालयले प्राप्त सेनीटरी प्याड जिन्सीमा अभिलेख राख्नुपर्ने समेतको व्यवस्था व्यवस्था छ। त्यस्तै कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यविधि, २०८१ को क्रियाकलाप २.७.१३.२३ सामुदायिक विद्यालयका छात्राहरूलाई निःशुल्क सेनिटरी प्याड व्यवस्थापनका लागि प्रति विद्यार्थी अनुदानमा स्थानीय तहले विद्यालयबाट हुने सेनिटरी प्याडको वितरण र प्रयोगको अवस्थाको अनुगमन गर्ने तथा विद्यालयले सो कार्यमा भएका कार्यहरूको प्रतिवेदन तयार गरी गरी स्थानीय तहमा पठाउने व्यवस्था छ । पालिकाले लाइफ केयर सेनीटरी एण्ड न्याप्किन उद्योग एण्ड सप्लायर्ससँग रु.५७१८९१.२४ (मु.अ. कर समेत) मा १५७३२ प्याकेट सेनीटरी प्याड खरिद गरेको छ। यस सम्बन्धमा देखिएका बेहोरा निम्नानुसार छन्:

- खरिद गरिएका सेनीटरी प्याड तोकिएको स्पेशिफिकेशन,मापदण्ड र गुणस्तर अनुसार भए नभएको सम्बन्धमा परीक्षण गरेको प्रतिवेदन संलग्न गरेको छैन । सेनीटरी प्याड तोकिएको स्पेशिफिकेसन तथा गुणस्तर अनुसार नभएमा मानव स्वास्थ्यमा प्रत्यक्ष रूपमा नकारात्मक असर पर्ने हुँदा तोकिएको स्पेशिफिकेसन र गुणस्तरको भएको यकिन गर्नुपर्दछ।
- पालिकाले खरिद गरिएका सेनिटरी प्याडहरू गुणस्तरमा असर नपर्ने गरी विद्यालयमा भण्डारण क्षमता भए नभएको एकिन गरी विद्यालयलाई वितरण गर्नुपर्दछ।
- कार्यविधि बमोजिम पालिकाबाट विद्यालयमा सेनीटरी प्याडको वितरण तथा प्रयोगको अवस्थाको अनुगमन भएको नदेखिदा अनुगमनलाई प्रभावकारी बनाई सदुपयोगको सुनिश्चितता गर्नुपर्दछ ।

८० **छात्रवृत्ति (गैरआवासीय)**

कार्यक्रम कार्यन्वयन पुस्तिका २०८१/८२ को क्रियाकलाप नं ७.२.१.१ मा सार्वजनिक विद्यालमा अध्ययनरत विद्यार्थीहरूका लागि छात्रवृत्ति बापत अनुदान दिदा विद्यालयको मागको आधारमा तेस्रो त्रैमासिकमा विद्यालयहरूलाई अनुदान दिने र विद्यालयले शैक्षिक सत्र

सुरु भएको दुई महिना भित्र विद्यार्थीलाई वितरण गरी सक्नुपर्ने र स्थानीय तहले विद्यालयले छात्रवृत्ति वितरण गरेको भर्पाइ तथा समग्र कार्यक्रमको प्रभावकारिताको अनुगमन गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । पालिकाले गैर आवासिय छात्रवृत्ति बापत विभिन्न विद्यालयहरूलाई भौ.नं. र मिति १२३-२०८२/१/८ बाट रु.४३९८००/- निकासा गरेको छ। उक्त रकम सम्बन्धित विद्यार्थीले पाए नपाएको, दोहोरो परे नपरेको तथा छात्रवृत्तिको प्रभावकारिता सम्बन्धमा पालिकाले अनुगमन गरेको नदेखिदा अनुगमन गरी छात्रवृत्तिको रकमको सदुपयोग गरेको सुनिश्चित गर्नुपर्दछ।

८१ **बढी छात्रवृत्ति निकासा**

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८३-१-१४** को निर्णयले रू **४,२००** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८३-१-१४** को निर्णयले रू **५,८००** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८३-१-१४** को निर्णयले रू **३,८००** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८३-१-१४** को निर्णयले रू **२,०००** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८३-१-१४** को निर्णयले रू **६,४००** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८३-१-१४** को निर्णयले रू **२,४००** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८३-१-१४** को निर्णयले रू **१४,०००** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८३-१-१४** को निर्णयले रू **२,४००** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

असुल गर्नुपर्ने	०

८२ **सामाजिक सुरक्षा**

सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरण कार्यविधि, २०७७ ले सामाजिक सुरक्षा भत्ता प्राप्त गर्ने लाभग्राहीको नाम दर्ता र नविकरण, लगत कट्टा तोकिएको मिति भित्रै परिचयपत्र अनिवार्य रूपमा नवीकरण गरी सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरण गर्नुपर्ने, प्रत्येक वर्ष लगत अद्यावधिक गरी लाभग्राहीको संख्या यकिन गर्नुपर्ने, भत्ता वितरण गर्दा बैङ्क मार्फत गर्नुपर्ने, सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रमलाई प्रभावकारी रूपमा सञ्चालन गर्न नियमित रूपमा अनुगमन गर्नुपर्ने, केन्द्रिकृत सूचना प्रणालीमा प्रविष्टी गरी अद्यावधिक गर्ने जिम्मेवारी सम्बन्धित स्थानीय निकायको हुने व्यवस्था छ। यस सम्बन्धमा देखिएका बेहोरा निम्नानुसार छन्:

८२.१ **भत्ता वितरण** : सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरण कार्यविधि, २०७७ ले लाभग्राहीको नाम दर्ता र नवीकरण लगत कट्टा तोकिएको मिति भित्रै परिचयपत्र अनिवार्य रुपमा नवीकरण गरी सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरण गर्नुपर्ने, प्रत्येक बर्ष लगत अद्यावधिक गरी लाभग्राहीको संख्या यकिन गर्नुपर्ने, भत्ता वितरण गर्दा बैंक मार्फत गर्नुपर्ने, सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रमलाई प्रभावकारी रुपमा सञ्चलान गर्न नियमित रुपमा अनुगमन गर्नुपर्ने, केन्द्रीकृत सूचना प्रणालीमा प्रविष्टी गरी अद्यावधिक गर्ने जिम्मेवारी सामाजिक सुरक्षाको अख्तियारी पाउने सम्बन्धित स्थानीय निकायको हुने व्यवस्था गरेको छ । पालिकाले लाभग्राहीलाई सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरणमा यो वर्ष कूल

रु.179134407/- खर्च लेखेको छ । यसरी वितरण गरेको भत्ताका सम्बन्धमा लाभग्राहीहरुको वर्गिकरण अनुसारको तथ्यांक अद्यावधिक भएको र वितरण गरेको भत्ता यथार्थपरक भएको सम्बन्धमा पालिका एकिन हुनुपर्दछ ।

समुह/ त्रैमासिक	पहिलो त्रैमासिक		दोस्रो त्रैमासिक		तेस्रो त्रैमासिक		चौथो त्रैमासिक		[illegible]
	संख्या	रकम	संख्या	रकम	संख्या	रकम	संख्या	रकम	
अन्य जेष्ठ नागरिक भत्ता	२६४८	३१३८२३२०	२६७८	३१९६०९३३	२७०९	३२२४३४१२	२७३४	३२५६६८६४	१८
जेष्ठ नागरिक भत्ता (दलित)	४१३	३२२९२४०	४१६	३२७९७८०	४१६	३२९२५४८	४२१	३३००९७४	१
जेष्ठ नागरिक एकल महिला	२८१	२२३७९४७	२६८	२१३४८२७	२६१	२०७५८६४	२५८	२०४८२००	१
विधवा	३९०	३०८८२६०	४०२	३१७३३८०	४१३	३२५५८४०	४१८	३३३०२३७	१
पूर्ण अपाङ्गता भत्ता	१४७	१७४७८६९	१४५	१७३१२५६	१४४	१७१९६९०	१४५	१७२७६७०	८
अति अशक्त अपाङ्गता भत्ता	२४९	१५८५३६०	२५१	१५९३८७२	२५६	१६१०८९६	२५५	१६१९४०८	१
दलित बालबालिका	५१८	७९२९२८	५३३	८०५६९३	५२५	८०९५९६	५१६	७८९५४३	२
जम्मा	**४६४६**	**४४०६३९२४**	**४६९३**	**४४६७९७४१**	**४७२४**	**४५००७८४६**	**४४४७**	**४५३८२८९६**	**१८**

८२.२ **पारदर्शिता र अनुगमन तथा निरीक्षण** : कार्यविधिको दफा ३२ मा स्थानीय तहले लाभग्राहीको नाम दर्ता तथा नवीकरण प्रक्रिया, भत्ताको दर, प्राप्त हुने बैङ्क, लाभग्राहीले पुरा गर्नुपर्ने प्रक्रिया जस्ता जानकारी स्थानीय सामाजिक संघसंस्था, गैरसरकारी संस्था, सामाजिक परिचालनमा संलग्न संस्था समेतको सहयोग लिएर अनिवार्य रूपमा प्रचार-प्रसार गर्ने र भत्ता प्राप्त गर्ने लाभग्राहीहरूको नामावली सम्बन्धित स्थानीय तहको वेभसाइटमा राख्ने व्यवस्था गरेकोमा पालिकाले सोबमोजिम गरेको पाइएन । कार्यविधिमा उल्लिखित व्यवस्था पालना गरी सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रमको पारदर्शिता प्रवर्द्धन गर्नुपर्दछ । त्यसैगरी कार्यविधिको दफा २७ (३) अनुसार स्थानीय तहका अध्यक्ष/प्रमुख वा प्रमुख प्रशासकिय अधिकृतले भत्ता वितरण कार्य प्रक्रियाको निरीक्षण तथा अनुगमन गर्नुपर्ने व्यवस्था भएकोमा पालिकाले सो अनुसार गरेको नदेखिदा यसतर्फ ध्यान दिनुपर्दछ।

८२.३ **सार्वजनिक सुनुवाई :** कार्यविधिको दफा ३४ मा स्थानीय तह तथा वडा समितिले प्रचलित कानुन बमोजिम सार्वजनिक सुनुवाई गर्दा सामाजिक सुरक्षा भत्ता सम्बन्धी विषयलाई समेत समावेश गर्नुपर्ने र सार्वजनिक सुनुवाईबाट प्राप्त गुनासा तथा सुझाव मध्ये स्थानीय तहले आफूले सक्ने कुरा सम्बोधन गरी स्थानीय तहबाट सम्बोधन हुन नसक्ने गुनासा तथा सुझावहरू सम्बोधनका लागि स्थानीय तह, प्रदेश सरकार तथा नेपाल सरकारको सम्बन्धित निकायमा पठाउनुपर्ने व्यवस्था रहेकोमा सो बमोजिम गरेको नदेखिदा कार्यविधि बमोजिम सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरण सम्बन्धमा छलफल तथा प्रतिवेदन गर्नुपर्दछ।

८२.४

निष्कृय खाता तथा लगत कट्टा : कार्यविधिको दफा २३(५) अनुसार सामाजिक सुरक्षा खाता सञ्चालन गर्ने बैङ्कले खाताहरू मध्ये निष्कृय खाताको विवरण प्रत्येक श्रावण महिना भित्र दिनुपर्ने र कार्यविधिको दफा २६(३) अनुसार लाभग्राहीका सम्बन्धमा स्थानीय तहले आवश्यक छानबिन गरी कुनै लाभग्राहीको मृत्यु भएको वा कुनै कारणले भत्ता प्राप्त गर्न योग्य नभएको पाइएमा सम्बन्धित बैङ्कबाट लगत कट्टा हुने मितिसम्मको रकम सम्बन्धित हकवालालाई भुक्तान गरी सो मिति भन्दा पछिको रकम फिर्ता गर्नुपर्ने व्यवस्था छ। पालिकाले निष्कृय खाताको विवरण सम्बन्धित बैङ्बाट लिई लगत कट्टा भएको लाभग्राहीको लगत कट्टा पछिको सामाजिक सुरक्षा भत्ता निकासा भए नभएको साथै बैङ्कमा विगतको पार्किङ्ग एकाउन्टमा रकम भए नभएको सम्बन्धमा पत्राचार गरी बाँकी रहेको रकम फिर्ता लिई सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरणलाई यथार्थपरक बनाउनुपर्दछ ।

८२.५ **मृत्यु पश्चातको सामाजिक सुरक्षा भत्ता निकासा:** पालिकाबाट प्राप्त मृत्यु दर्ताको विवरण अनुसार नमुना परीक्षणको क्रममा देहाय बमोजिम लाभग्राहीहरूको सामाजिक सुरक्षा भत्ता निकासा परिक्षण गर्दा निजहरूको मृत्यु पश्चातको समेत सामाजिक सुरक्षा भत्ता निकासा भएको देखिएकोले सो यकिन गरी सम्बन्धित बैंकबाट फिर्ता लिई/असूल गरी संघीय सञ्चित कोषमा दाखिला गर्नुपर्ने रु.

नाम थर	मृत्यु भएको मिति	नागरिकता नं.	वडा नं	बाबुको नाम थर	निकासा भएको	निकासा हुनुपर्ने	बढी
गुमानसिं गुरुङ	१०/ २५/ २०८१	४६-०१-८१-०३५६४कास्की/ २०८१-०२-	१	सर्वनागुरुङ	३६०००	२७३३४	८६६६
नरसुवागुरुङ	०७/ ०२/ २०८१	४६-०१-८१-०८०७८कास्की/ २०८१-०४-	१	खम्बसिं गुरुङ	३६०००	१२२६७	२३७३३
धनशोभागुरुङ	०६/ १४/ २०८१	३११११कास्की/ २०५१-१२-	१	नन्दलाल गुरुङ	२४०००	९८६७	१४१३३
रुपातामाङ	१०/ ०९/ २०८१	४६-०१-७४-०१४८७कास्की/ २०७४-०२-	२	पन्जातामाङ	४८०००	२५२००	२२८००
धनप्रसाद गुरुङ	११/ २५/ २०८१	८६कास्की/ २०४१-१२-	२	ऐमानगुरुङ	४८०००	३१३३४	१६६६६
सुनारगुरुङ	०६/ २५/ २०८१	२१३कास्की/ २०४६-०२-	२	सार्किगुरुङ	४८०००	११३३४	३६६६६
खम्बसिं कामी सुनार	०६/ २५/ २०८१	४६१०१८-५१२कास्की/ २०६७-०४-	२	श्रीवनसुनार	४८०००	११३३४	३६६६६
रेवतिरमण पोखरेल	०२/ १६/ २०८२	गका१६७ कास्की/ २०४३-११-	३	उमानाथपोखरेल	४८०००	४२१३४	५८६६
रेवतीरग्मी	०८/ २७/ २०८१	४६-०१-७८-०३६०१कास्की/ --	४	मधुसरपराजुली	२४०००	१९६००	४४००
तिर्थबहादुर रानाभाट	११/ ०४/ २०८१	४६-०१-७३-०७३८८कास्की/ २०७३-०८-	४	दुर्गाबहादुर रानाभाट	३०६२१	२८५३४	२०८७
कालीसार्की	१२/ १४/ २०८१	१३८६७२कास्की/ २०६०-०५-	५	माइलासार्की	३६०००	३३८६७	२१३३
गंगाकुमारी घिमीरे	१०/ ०७/ २०८१	१८११कास्की/ २०४७-१०-	६	दिननाथपौडेल	४८०००	२४९३४	२३०६६
चन्द्रकला ढुंगाना	०९/ २३/ २०८१	४६-०१-८१-०४५४१कास्की/ २०८१-०३-	६	कुलानन्दपौडेल	४८०००	२३०६७	२४९३३
सन्तबहादुर सार्की	०७/ २०/ २०८१	४६-०१-८१-०४५४६कास्की/ २०८१-०३-	६	दलसिसार्की	४८०००	१४६६७	३३३३३
हर्कबहादुर नेपाली	१०/ २६/ २०८१	४६३०४२।२६४कास्की/ २०६३-१०-	६	धनविर सार्की	४८०००	२७४६७	२०५३३
डण्डपाणीगौतम	०६/ १३/ २०८१	४६-०१-८१-०७८०४कास्की/ २०८१-०३-	६	गणपतिगौतम	४८०००	९७३४	३८२६६
गोमाअधिकारी	०८/ ०१/ २०८१	४६-०१-८१-०६६६९कास्की/ २०८१-०३-	६	शिवलालपोखरेल	२४०००	१६१३४	७८६६
नैनासिङ् गूरुङ	०७/ ३०/ २०८१	४६-०१-७६-०३०२९कास्की/ २०७६-०४-	६	नरविरगुरुङ	४८०००	१६०००	३२०००
सन्तकुमारी कामी	११/ ०४/ २०८१	४६-०१-८१-०९३७६कास्की/ २०८१-०४-	६	सानाकामी	३६०००	२८५३४	७४६६
सौतिलीगुरुङ	१०/ १२/ २०८१	१०कास्की/ २०४३-०९-	७	काजिमानगुरुङ	३६०००	२५६००	१०४००
योगमायागौतम	०५/ ०६/ २०८१	३३०कास्की/ २०४३-०९-	९	भानुभक्तपौडेल	१२०००	४८००	७२००
हर्कसिङ कामी	०९/ १३/ २०८१	४६-०१-८१-११२४६कास्की/ २०८१-०५-	९	गजविरकामी	२४०००	२१७३४	२२६६
					जम्मा		**३८११४५**

असुल गर्नुपर्ने	३,८१,१४५

८३ **नदिजन्य पदार्थ उत्खननको राजश्व**

यस आर्थिक वर्षमा माछापुच्छ्रे गाउँपालिकाको आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को आय ठेक्काको लागी मर्दी दोभिल्ला नयाँपुलको १०७०९.०४ घनमिटर नदिजन्य पदार्थको लागी श्री त्रिपाठी ब्रदर्श कन्स्ट्रक्सन प्रा.ली. र यस पालिका बिच संझौता भई आय ठेक्का लागेकोमा संझौता अनुसारको राजश्व रकम प्राप्त गर्दा मूल्य अभिबृद्धि कर र अग्रिम आयकरको रकम रु.२४६८५४/- असुल गर्न छुट भएकोले छुट भएको राजश्व ढिला बुझाउँदा लाग्ने ब्याज समेत असुल गरी दाखिला गर्नुपर्ने रु..

असुल गर्नुपर्ने	२,४६,८५४

८४ **प्राकृतिक श्रोतको आय**

स्थनीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ को दफा ११ (२.घ.६) मा स्थानीय तहले आफ्नो क्षेत्रभित्रका ढुङ्गा, गिट्टी, बालूवा, माटो, काठ, दाउरा, जराजुरी, स्लेट, खरिढुङ्गा आदी प्राकृतिक एवं खानीजन्य बस्तुको बिक्री तथा निकासी शुल्क तथा दस्तुर संकलन गर्न सक्ने ब्यबस्था गरेको छ । त्यसैगरी अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को दफा ३ (३) मा स्थानीय तहले स्थानीय कानून बमोजिम अनुसूची १ मा उल्लेखित कर तथा गैरकर लगाउन र उठाउन पाउने व्यवस्था रहेको छ । सोही ऐनको अनुसूची ४ मा नेपाल सरकार, सम्बन्धित प्रदेश र सम्बन्धित स्थानीय तहबिच प्राकृतिक श्रोतको रोयल्टी बाँडफाँड सम्बन्धमा व्यवस्था गरेको छ । पालिकाले यो वर्ष प्राकृतिक श्रोतको उत्खनन् तथा संकलनको लागी IEE प्रतिवेदनबाट ४ वटा घाटबाट नदिजन्य श्रोत उत्खनन् गर्न अनुमति दिएकोमा यो वर्ष २ वटा घाटको आय ठेक्काबाट १३२६९.५३ घनमिटर नदिजन्य पदार्थको रु.३९०१३९०/- राजश्व संकलन गरेको पालिकाले जनाएको छ । पालिका भित्रका विकास निर्माण कार्यमा ढुँगा गिट्टी बालुवा लगायतका प्राकृतिक श्रोत समावेश गरी लागत अनुमान बनाउँदा त्यस्ता श्रोतको समेत लागत समावेश हुने तर पालिकाले प्राकृतिक श्रोतको उत्खनन् तथा प्रयोगमा कुनै राजश्व असुल नगर्नाले एकातर्फ पालिकाको आफ्नै क्षेत्र भित्रको प्राकृतिक श्रोतबाट हुने आन्तरिक आय गुमेको छ भने अर्को तर्फ आफ्नै पालिका भित्रको निर्माण कार्यमा आफ्नै पालिका भित्रको ढुँगा गिट्टी बालुवा लगायतका प्राकृतिक श्रोतमा मूल्य तिरेर खरिद गर्नु परेको छ । त्यसैगरी प्राकृतिक श्रोतको उत्खनन् तथा संकलनमा राजश्व असुल नगर्दा नेपाल सरकार तथा प्रदेश सरकारको समेत राजश्व बाँडफाँडबाट प्राप्त हुने आय गुमेको अबस्था छ । अत: यस पालिकाले आफ्नो क्षेत्रभित्रका प्राकृतिक श्रोतको उत्खनन् तथा संकलनमा समयमै आय ठेक्का लगाई राजश्व संकलन गर्नुपर्दछ ।

८५ **आय ठेक्का नलगाएको**

स्थानिय सरकार संचालन ऐन, २०७४ को दफा ६४ (च) मा पालिकाले आफ्नो क्षेत्र भित्रको वातावरणीय मूल्याङ्कन तथा प्रारम्भिक वातावरणिय परीक्षणबाट तोकिएको परिमाणमा ढुङ्गा, गिट्टी, वालुवा, विक्रीवापत प्राप्त रकम पालिकाले संचितकोषमा जम्मा गर्ने तथा गण्डकी प्रदेश सरकार ढुङ्गा, गिट्टी, वालुवा उत्खन्न संकलन, क्रसिङ र विक्री वितरण तथा क्रसर उद्योग स्थापना र सञ्चालनलाई व्यवस्थित गर्ने कार्यविधि, २०७५ मा सम्बन्धित स्थानिय तहले दोस्रो पक्षसँग ढुङ्गा, गिट्टि बालुवा, उत्खनन् ठेक्का सम्झौता गर्दा प्रदेश सरकारले तोकेको दरमा संझौता गरी सोही बमोजिम राजस्व संकलन गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । पालिकाले देहाय बमोजिम खोलाहरुको घाटबाट २७४५७ घ.मी. मा जम्मा परिमाणको ६६ प्रतिशतले वार्षिक उत्खनन् परिमाण १८१२१ घ.मि. को प्रति घनमिटर प्रदेश सरकारले तोकेको रु.३१७.८३२३ का दरले हुने रु.५७५९४३९/- वार्षिक रुपमा नदिजन्य उत्खनन् बाट राजश्व प्राप्त गर्न सकिने देखिन्छ । प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षणबाट नदीजन्य पदार्थ उत्खनन् गर्न मिल्ने जनाएका घाटहरुको समयमै आय ठेक्का नलगाउँदा एकतर्फ पालिकाको आन्तरिक आय गुमेको छ भने अर्को तर्फ उक्त घाटहरुबाट अनधिकृत रुपमा उत्खनन् तथा चोरी निकासी हुने सम्भाबना समेत रहन्छ । उक्त घाटहरुबाट आय ठेक्का नलगाएको साथै पालिकाले अमानतबाट समेत राजस्व संकलन नगरेको जनाएको छ । उक्त घाटहरुको आय ठेक्का लगाउन सूचना प्रकाशन गर्दा पनि कुनै निवदेन नपरेको कारण आय ठेक्का नलागेको पालिकाले जनाएको छ । पालिकाले समयमै ठेक्का लागाई राजस्व संकलन गर्नेतर्फ थप पहल गर्नुपर्ने देखिन्छ ।

सि.नं.	घाटको नाम	IEE बाट निकाल्नमिल्नेदेखिएको परीमाण(घन मिटर)	बार्षिक उत्खनन् परीमाण (६६ प्रतिशत)
१	ईदिखोला बडहरेनाक सानाखोर खोरामुख घाट	६०७६	४०१०
२	मर्दीखोला समिबगर घाट	२१३८१	१४१११
	जम्मा	**२७४५७**	**१८१२१**

८६ **राजश्व ब्यबस्थापन**

आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७ को नियम ५८ (६) मा कार्यालयमा नगद वा बैंक भौचरको रुपमा प्राप्त भएको राजश्व रकमको अनिबार्य रुपमा आम्दानी रसिद काटी सम्बन्धित खातामा आम्दानी जनाउनु पर्ने व्यवस्था रहेको छ । सोही नियमावलीको नियम नियम ५८ (६) मा नगदै बुझिलिएको राजश्व दैनिक रुपमा राजश्व खातामा जम्मा गरि बैंक दाखिला विवरणमा प्रबिष्ट गर्नु पर्ने व्यवस्था रहेको छ । कार्यालयले उपलब्ध गराएको आर्थिक विवरण अनुसार यस पालिकाको आन्तरिक आय यो वर्ष रु.१३५९७३९५/- रहेको छ । यस कार्यालयले आफ्नो अधिकार क्षेत्रभित्र रहेर पालिका र वडाहरुबाट कर, शुल्क, दण्ड, जरिवाना तथा रोयल्टी लगायतका क्षेत्रबाट राजश्व संकलन गर्ने गरेकोमा दहत्तर बहत्तरबाट प्राप्त हुने राजश्व विद्युत आपुर्ती अबरुद्ध भएको र आकस्मिक अबस्थामा संकलन गर्न छापिएका रसिद काट्ने गरेको र अन्य प्रयोजनमा सुत्र प्रणालीबाट रसिद प्रिन्ट गरी जारी गर्ने गरेको कार्यालयले जनाएको छ । कार्यालयले वडा कार्यालयहरुमा पठाएको राजश्व रसिदको विवरण पेश नगरेकोमा वडा कार्यालयहरुमा छापिएका रसिद प्रयोग नहुने र सुत्र प्रणालीबाट नैं राजश्व व्यवस्थापन हुने पालिकाले जनाएको छ । पालिकाले यो वर्ष नयाँ राजश्व रसिद नछापिएको र गत विगत वर्षमा छापिएको रसिदको मौज्दात बाँकी यो वर्ष प्रयोग गरिएको जनाएको छ । विगत वर्षमा के कति रसिद छापिएका थिए र के कति रसिद काटेर के कति राजश्व संकलन भएको हो सो सम्बन्धमा पालिकाले एकिन गर्नुपर्दछ । अत: कार्यालयले राजश्व संकलन गर्न छापिएका रसिद ठेलिहरुको मौज्दात एकिन गरेर नियन्त्रण खाता राखि प्रविष्टि गेरर मात्र रसिद ठेली उपलब्ध गराउनु पर्दछ भने संकलित राजश्व समयमै बैंक दाखिला गरी राजश्व ब्यबस्थापन कार्यलाई प्रभावकारी बनाउनुपर्दछ ।

अनुसूचीहरू

अनुसूची - १

आर्थिक कारोबारको स्थिति

आर्थिक बर्ष: २०८१/८२

कार्यालय र स्थान : माछापुच्छ्रे गाउँपालिका, कास्की , माछापुच्छ्रे गाउँपालिका , कास्की

पद	नाम	कार्यकाल सुरु मिति	कार्यकाल समाप्त मिति
कार्यालय प्रमुख	गोपी कृष्ण अर्याल	२०८०-६-१	२०८१-१२-१६
कार्यालय प्रमुख	Keshav Subedi	२०८१-१२-१७	हाल सम्म कार्यरत
लेखा प्रमुख	भोजराज बगाले	२०८१-४-२८	२०८२-०९-०९

बेरुजु वर्गीकरण:

असूल गर्नुपर्ने	अनियमित भएको	प्रमाणका कागजात पेश नभएको	जिम्मेवारी नसारेको	सोधभर्ना नलिएको	जम्मा पेश्की
३,३६९,२९९	११,५७६,२३९	७,२५३,०२०	०	०	७३५,३००
				प्रारम्भिक प्रतिवेदनबाट देखिएको बेरुजू रु.	२२,९३३,८५८
				प्रारम्भिक प्रतिवेदन उपर फछ्र्यौट गरी संपरीक्षण भएको रकम रु.	५१८,२७४
				संपरीक्षणबाट थप भएको बेरुजू रु.	०
				लेखापरीक्षण प्रतिवेदनमा कायम बेरुजू रु.	२२,४१५,५८४

स्थानीय तह :

गत बर्षको जिम्मेवारी		७८४३१९४५.११	
आम्दानी		खर्च	
संघीय सरकारबाट अनुदान	३५२८००५७४.७४	चालु खर्च	३६०४२८५२७.३२
प्रदेश सरकारबाट अनुदान	१८८२८९६८	पूँजीगत खर्च	१५३००३२४९.३
राजश्व बाँडफाँट	११०००८०४३.२४	वित्तीय/अन्य व्यवस्था	२०६८५९३४०.३८
आन्तरिक आय	१४८७१९२५.७९		
अन्य आय	२१३५९३९२८.६		
कुल आय	७१०१०३४४०.३७	कुल खर्च	७२०२९१११७.००
बाँकी मौज्दात		६८२४४२६८.४८	

अनुसूची - २

बेरूजु दफा २ सँग सम्बन्धित विवरण - अनुसूची - ३

स्थानीय संचीत कोष व्यवस्थापन प्रणाली (SUTRA) बाट तयार भएको प्राप्ति र भुक्तानीको एकिकृत वार्षिक प्रतिवेदन (म.ले.प.फा.नं. २७०)

विवरण	चालु आवको कारोबार	गत आ.ब. को कारोबार
कर	१२६९०५४९२.४७	१०३६८०६१३.४५
अनुदान	३८५२९२९९१.७४	३७३४३२१०३.३
अन्य राजस्व	१५८७६०९७.७३	४०८६०५५९.३२
विविध प्राप्ति	१७३९६१.	५४४१९३.
कुल जम्मा प्राप्ति	५२८२४८५४२.९४	५१८५१७४६९.०७
चालु		
	३७५२७५९७९.५८	३७७५४६७५७.९७
पारिश्रमिक / सुविधा	९१७०५८५३.२	७४७१३६२६.६
मालसामान तथा सेवाको उपयोग	८६२२००५३.८८	१०७०२६९८८.३७
सहायता (Subsidy)	०	८१४०००.
अनुदान	१८८३५५१६५.५	१८६६२४२३६.
सामाजिक सुरक्षा	७९१६७३९.	४४४९६५९.
अन्य खर्च	१०७८१६८.	३९१८२४८.
पूंजीगत	१५३०८७८८१.३	१६३१५१६१६.
भवन तथा संरचना	१२४६२०९५.	१६६३८३६९.
सवारी साधन,मेशिनरी औजार,फर्निचर्स तथा फिक्चर्स	५०७०७०७.	१००९२६६९.
अन्य पूँजीगत खर्च	०	९७०७५३.
सार्वजनिक निर्माण	१३४०५०९६२.३	१३४३६६५४५.
निर्मितसरचनाको सुधार खर्च	१२३६२७७.	१०८३२८०.
पूँजीगत सुधार खर्च	२६७८४०.	०
कुल जम्मा भुक्तानी	५२८३६३८६०.८८	५४०६९८३७३.९७
बचत /कमी (ग = क-ख)	-११५३१७.९४	-२२१८०९०४.९
धरौटी,आकस्मिक कोष लगायतका अन्य कोषको मौज्दातको थप/घट (+/-)	-१००७५६५८.६९	-७७३८४२३.२६
कट्टी रकम भुक्तानी/दाखिला गर्न बाकी	-३५३२२८.	-३६०३२.
यस आ.ब.को नगद तथा बैंक मौज्दात (बचत /(कमी)) (ङ = ग+घ)	-१०१९०९७६.६३	-२९९१९३२८.१६
गत आ.व.को नगद तथा बैंक मौज्दात	७८४३५२४५.११	१०८३५४५७३.२७
विनिमय नाफा/घाटा तथा अन्य समायोजन		
आ.व. अन्तको बाँकी नगद तथा बैंक मौज्दात (ज= ङ+च+छ)	६८२४४२६८.४८	७८४३५२४५.११

सुझाव

स्थानीय तहहरूद्वारा प्रदान गरिने सेवालाई छिटो, सरल, सुलभ र गुणस्तरीय बनाई स्थानीय जनताको जीवनस्तरमा सुधार ल्याउन यस स्थानीय तहले कानुन तथा नीति निर्माण, साधन स्रोतको प्रभावकारी परिचालन, विकास प्रशासन, राजस्व परिचालन, नियमित सेवा प्रवाह, आर्थिक प्रशासन लगायतका विषयमा तपसिल अनुसारका सुधार गर्नुपर्दछः

- वित्तीय हस्तान्तरण र राजस्व बाँडफाँटबाट प्राप्त हुने रकम सम्बन्धित मार्गदर्शनमा तोकिएबमोजिम विनियोजनमा कुशलता, कार्यान्वयनमा दक्षता र अपेक्षित नतिजा प्राप्त हुने गरी बजेट विनियोजन गरी समयमै पारित गर्नुपर्दछ।
- आन्तरिक आयका क्षेत्रहरू पहिचान गरी आन्तरिक आय वृद्धि गर्नुपर्दछ। कार्ययोजना तयार गरी विगतका आय बक्यौता असुल गर्ने व्यवस्था गर्नुपर्दछ।
- नेपालको संविधानको धारा ५९ को उपधारा ७ मा सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय तहको बजेट घाटा व्यवस्थापन तथा अन्य वित्तीय अनुशासन सम्बन्धी व्यवस्था संघीय कानुन बमोजिम हुने उल्लेख भएकोमा कतिपय प्रदेश र स्थानीय तहले यस सम्बन्धी कानुन निर्माण गर्दा संघीय कानुनसँग सामाञ्जस्यता कायम नगरेकोले यसमा सुधार हुनुपर्दछ ।
- स्थानीय तहका पदाधिकारी तथा सदस्यहरूको सुविधा सम्बन्धी ऐन अनुसार मात्र पदाधिकारीलाई तोकिएको सुविधा व्यवस्था गर्नुपर्दछ। निर्वाचित हुने पद बाहेक राज्यकोषबाट तलव सुविधा बेहोर्ने गरी नियुक्त हुने सबै पदमा योग्यता र मापदण्ड तोकिनुपर्दछ ।
- स्थानीय सेवा ऐन र नियम अनुसार सङ्गठन तथा व्यवस्थापन सर्वेक्षणको आधारमा सङ्गठन संरचना निर्माण गरी स्थायी पद सिर्जना, पद दर्ता र पदपूर्ति गरी कर्मचारी व्यवस्थापन गर्नुपर्दछ।
- भौगोलिक अवस्था, स्रोतको उपलब्धता, सेवा प्रवाहको अवस्थासमेतका आधारमा कानुन बमोजिम जनशक्ति व्यवस्थापन गर्नुपर्दछ । पदाधिकारी तथा कर्मचारीहरूको क्षमता विकास गरी कार्यसम्पादनमा प्रभावकारिता ल्याउन प्रशिक्षण तथा तालिमको व्यवस्था गर्नुपर्दछ।
- अनुदान दिने विषय, क्षेत्र, वर्ग, समूहबारे कानुनबाट नै स्पष्ट गरी अन्तिम प्रयोगकर्तालाई प्रत्यक्ष फाइदा पुग्ने तथा उत्पादन र उत्पादकत्वमा वृद्धि हुने गरी अनुदान प्रदान गर्नुपर्दछ । अति विपन्न र न्यून आय वर्गलाई सेवामा पहुँच दिन प्रदान गरिने सुविधा सोही वर्गमा पुगेको सुनिश्चित गर्न सो प्राप्त गर्नेको विवरण सार्वजनिकीकरण गर्नुपर्दछ ।
- व्यावसायिक प्रकृतिको संस्थाहरूलाई पुँजीगत अनुदान प्रदान गर्दा लाभग्राहीले प्राप्त गर्ने लाभको सुनिश्चितता हुनुपर्दछ । यस्ता संस्थाहरु विघटन भएमा बाँकी सम्पत्ति लगानीको अनुपातमा फिर्ता हुने सुनिश्चितता हुन पर्दछ। यस्तो निर्माण व्यक्तिगत स्वामित्व रहेको जग्गा वा सम्पत्तिमा गरिनु हुँदैन ।
- एउटै प्रकृतिको काममा समेत लागत अनुमान टुक्र्याई सोझै खरिद गर्ने, पूर्वानुमान गर्न सकिने अवस्थामा पनि लागत अनुमान यथार्थपरक तवरले तयार नगरी भेरिएसनबाट थप कार्य गराउने प्रवृत्तिमा नियन्त्रण गर्नुपर्दछ।

- खरिद सम्झौताको निर्धारित समयमा ठेक्काको काम सम्पन्न गर्नुपर्दछ। म्याद थप कार्यलाई वस्तुनिष्ठ र तथ्यमा आधारित बनाउनुपर्दछ।निर्माण व्यवसायी वा उपभोक्ताबाट भएको निर्माण कार्यको विस्तृत विवरण देखिने गरी तोकिएको ढाँचामा अभिलेख राख्नुपर्दछ।

- स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ७८(५) बमोजिम स्थानीय तहले सार्वजनिक सेवा प्रवाहलाई पारदर्शी, उत्तरदायी र जवाफदेही बनाउन सार्वजनिक तथा सामाजिक परीक्षण र सार्वजनिक सुनुवाइ गर्नुपर्दछ।

- स्थानीय तहले आन्तरिक आयको परिधिभित्र रही मापदण्डका आधारमा आर्थिक सहायता वितरण गरी प्राप्त गर्नेको नाम सार्वजनिक गर्नुपर्दछ। त्यसैगरी अनुत्पादक र वितरणमुखी कार्यक्रममा गरिने खर्च घटाउनुपर्दछ।

- आधारभूत तथा माध्यमिक तहका विद्यालयहरूमा प्रचलित नियमले तोकेअनुसार शिक्षक विद्यार्थी अनुपातको आधारमा शिक्षक संख्या कायम गरी बढी भएका शिक्षकहरू समायोजन गर्नुपर्दछ।

- एकीकृत शैक्षिक व्यवस्थापन सूचना प्रणालीमा रहेका विद्यार्थी संख्याको आधारमा दिवा खाजा, छात्रवृत्ति, पाठ्यपुस्तक र अन्य अनुदान रकम विद्यालयलाई निकासा दिनुपर्दछ ।

- बजेट तर्जुमा पूर्व नै अनुमान गर्न सकिने शीर्षकमा समेत अर्थ विविध वा अबण्डामा बजेट राख्ने र वर्षान्तमा रकमान्तर गरी खर्च गर्ने परिपाटी नियन्त्रण गर्नुपर्दछ।

- पूर्व तयारीका कार्य सम्पन्न भएका आयोजनामा मात्र बजेट विनियोजन गर्नुपर्दछ। स्रोतको सुनिश्चितताबेगरका कार्यक्रम/आयोजनामा आगामी वर्षको लागि दायित्व सिर्जना गरी भुक्तानी बाँकी राख्ने कार्यमा नियन्त्रण गर्नुपर्दछ।

- कार्यालय तथा अस्पताल भवन, सडक, सिँचाइ, खानेपानी जस्ता आयोजनाहरू कार्यान्वयन गर्दा स्पेसिफिकेशनले तोकेको संख्यामा निर्माण सामग्रीहरूको गुणस्तर परीक्षण गराउनुपर्दछ। साथै रनिङ्ग बिलसाथ गुणस्तर परीक्षण प्रतिवेदन संलग्न गरेर भुक्तानी दिनुपर्दछ।

- उपभोक्ता समितिबाट काम गराउँदा खरिद सम्झौतामा तोकिए बमोजिमको जनसहभागिताको अंश समितिबाट व्यहोर्ने गरी सम्झौता गरेकोमा कतिपय काममा सो अंश व्यहोरेको यकिन नगरी भुक्तानी दिएकोले सम्बन्धित कर्मचारीलाई जवाफदेही बनाउनुपर्दछ ।

- जटिल प्रविधि तथा उपकरणको प्रयोग हुने निर्माण कार्य र सामग्री खरिद गर्ने कार्य समेत उपभोक्ता समितिबाट गराएकोले सोमा नियन्त्रण हुनुपर्दछ ।

- कृषि, पशु, सहकारी संस्था लगायतलाई विभिन्न प्रयोजनमा अनुदान उपलब्ध गराउँदा किसानको सूचीकरण, वर्गीकरण, परिचयपत्रको व्यवस्था गरी तीनै तहको समन्वयमा दोहोरो नपर्ने व्यवस्था गर्दै एकीकृत विद्युतीय अभिलेख राखी वितरण गर्नुपर्दछ। नाफामूलक संस्थालाई अनुदान वितरण गर्नु हुँदैन।

- सहकारी तथा गरिबी सम्बन्धी व्यवस्थापन सूचना प्रणाली (कोपोमिस) तथा विद्यमान सहकारी ऐन तथा नियमको आधारमा सहकारी संस्थाहरूको सुपरिवेक्षण गरी उक्त ऐन नियम अनुसार सञ्चालन भए नभएको सुनिश्चित गर्नुपर्दछ।

- आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली कार्यविधि तयार गरी कार्यसम्पादनलाई मितव्ययी, पारदर्शी र व्यवस्थित गर्नुपर्दछ। अन्तिम लेखापरीक्षण अगावै आन्तरिक लेखापरीक्षण सम्पन्न गरी सोबाट देखिएका बेहोरा जिम्मेवार व्यक्तिले फस्यौंट गर्नुपर्दछ।
- वित्तीय अनुशासन कायम गर्न लेखापरीक्षण प्रतिवेदनको सार्वजनिकीकरण तथा बेरुजु फस्यौंटको कानुनी व्यवस्था एवं संयन्त्र तय गरिनुपर्दछ । लेखा समितिको कार्यसञ्चालन सम्बन्धी कानुन तर्जुमा गरी सो समितिलाई प्रभावकारी बनाई बेरुजु फस्यौंट कार्यलाई व्यवस्थित बनाउनुपर्दछ।
- सरकारी पेश्की बाँकी रहेकालाई सार्वजनिक पदमा नियुक्ति नगर्ने तथा निर्वाचित हुने पदको हकमा उम्मेदवार हुन वञ्चित गर्ने एवं म्याद नाघेको पेश्कीको विवरण सार्वजनिक निकायले आर्थिक वर्ष समाप्त भएको ७ दिनभित्र सार्वजनिकीकरण गर्ने कानुनी व्यवस्था हुनुपर्दछ ।
- सार्वजनिक पदमा रहेका व्यक्तिको नाममा असुल गर्नुपर्ने बेरुजु कायम रहेकोमा सो फस्यौंट नगरुञ्जेल वृत्ति विकासमा रोक्का गर्ने तथा नयाँ नियुक्ति नहुने कानुनी व्यवस्था गर्नुपर्दछ ।
- सार्वजनिक पदमा रहेका व्यक्तिको नाममा बेरुजु कायम भएमा सो व्यक्तिलाई उक्त बेरुजुबारे समयमै जानकारी गराउनुपर्ने र जानकारी नगराउने कर्मचारी उपर विभागीय कारबाही गर्ने कानुनी व्यवस्था गर्नुपर्दछ ।
- जिन्सी सामग्री, यन्त्र उपकरण तथा औजारहरु आवश्यकता र औचित्यका आधारमा खरिद गरी उपयोगको सुनिश्चितता हुनुपर्दछ ।मौज्दातमा रहेका यन्त्र, उपकरण र औजार मर्मत सम्भार गरी उपयोग हुन नसक्ने अवस्था एकीन गरेर मात्र खरिद गर्नुपर्दछ ।
- जुनसुकै तरिकाले प्राप्त गरेको जिन्सी एवं सार्वजनिक सम्पत्तिको अभिलेख अनिवार्य रूपमा सार्वजनिक सम्पत्ति व्यवस्थापन प्रणाली (पाम्स) मा अभिलेख राख्नुपर्दछ।
- सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ को दफा २९ अनुसार कार्यालयको जनशक्तिले गर्न नसक्ने कामको लागि मात्र परामर्श सेवा खरिद गरी परामर्शदाता माथिको निर्भरता कम गर्नु पर्दछ । तयार गरिएका विस्तृत आयोजना प्रतिवेदन लगायतका प्रतिवेदनहरू क्रमिक रुपले कार्यान्वयन गर्नुपर्दछ।
- सरकारी डिजिटल सेवाहरूको गुणस्तर, पहुँच र विश्वसनीयता बढाउन सेवा स्तर सम्झौतातथा गोपनीयता सम्झौता अनिवार्य गर्नुपर्दछ। एकै प्रकारको कामको लागि निकायगतरूपमा अलग - अलग सूचना प्रविधि प्रणाली खरिद गर्ने कार्यमा नियन्त्रण हुनुपर्दछ।
- सेवा प्रवाहको प्रभावकारिता लागि नागरिक सचेतना वृद्धि कार्यक्रम गर्नुका साथै नागरिकबाट पृष्ठपोषण प्राप्त गर्ने विधि अवलम्बन गर्नुपर्दछ। समयको उपलव्धता एवं सेवा खरिद गर्ने सामर्थ्य सहितको सेवा प्रवाह तय गरिनुपर्दछ ।
- सेवाग्राही समेतको योगदानमा आधारित रही विभिन्न कोषको स्थापना भएकोमा यस्ता कोषको रकम खर्च गर्दा सेवाग्राहीको हित संरक्षण भएको सुनिश्चितता हुनुपर्दछ ।
- संघ र प्रदेशबाट प्राप्त अनुदानमध्ये खर्च नभई वर्षान्तमा बाँकी रहेको मौज्दात आर्थिक वर्ष समाप्तिपश्चात् समेत फिर्ता हुँदा खर्चमा यथार्थता नदेखिएकोले सोमा सुधार गर्नुपर्दछ ।

- स्थानीय तहहरूमा रहेका भारी यन्त्र उपकरणहरू निःशुल्करूपमा समेत प्रयोग गरेको कारण ती उपकरणबाट प्राप्त आम्दानी भन्दा सञ्चालन खर्च बढी रहेको देखिन्छ। अतः यस्ता उपकरण प्रयोगको शुल्क तोकी प्रयोग गरेको लगबुकको आधारमा शुल्क असुल गर्ने व्यवस्था गर्नुपर्दछ।

- कतिपय कार्यसम्पन्न भइसकेका शीतभण्डारहरू प्राविधिकरुपले अधुरा भई सञ्चालन तथा उपयोग नभएको र निर्माणाधीन तथा निर्माण भइसकेका शीत भण्डारहरू गुणस्तरीय नदेखिएकोले यसमा सुधार गरी सञ्चालन गर्नुपर्दछ। स्थानीय आवश्यकता विश्लेषण गरी दिगो सञ्चालनको सुनिश्चितता गरेर मात्र शीतभण्डारहरू निर्माण गर्नुपर्दछ।

- आन्तरिक लेखापरीक्षण नुहने, भएकोमा प्रतिवेदन नदिने, प्रतिवेदनमा उल्लिखित बेहोरा कार्यान्वयन नहुने, आन्तरिक लेखापरीक्षकलाई फरक जिम्मेवारीमा खटाउने गरेकोले आन्तरिक लेखापरीक्षण प्रभावकारी देखिँदैन। आन्तरिक लेखापरीक्षणलाई प्रभावकारी बनाउनुपर्दछ।

- पालिकामा निर्माणाधीन आधारभूत अस्पताल र कार्यालय भवन समयमै निर्माण सम्पन्न गर्नुपर्दछ । पालिकामा सञ्चालित आधारभूत अस्पतालको कारोबारको लेखाङ्कन तथा प्रतिवेदन सुत्र प्रणाली बमोजिम गरी पालिकाको वित्तीय विवरणमा खुलासा गर्नुपर्दछ।

- प्रयोग हुने सुनिश्चत भएपछि मात्र सामाग्री खरिद गर्नुपर्दछ भने खरिद भएका सामाग्रीहरु अनिबार्यरुपमा सार्वजनिक सम्पती व्यवस्थापन प्रणाली (पाम्स) मा वर्गिकरण गरेर दाखिला गर्नुपर्दछ ।

- खरिद भएका औषधी तथा स्वास्थ्य सम्बन्धी उपकरणहरु विगतमा विद्युतीय लजिस्टिक व्यवस्थापन सूचना प्रमाणली (ई.एल.एम.आई.एस.) बाट ब्यबस्थापन हुनेगरेकोमा आर्थिक वर्ष २०८१/८२ देखि सार्वजनिक सम्पत्ति व्यवस्थापन प्रणाली (पाम्स)बाट ब्यबस्थापन गर्न अनियबार्य गरेकोमा ई.एल.एम.आई.एस. मा मौज्दात रहेका सबै औषधी तथा उपकरणहरु अनिवार्य रुपमा सार्वजनिक सम्पत्ति व्यवस्थापन प्रणालीमा जिम्मेबारी सार्नुपर्दछ ।

- कार्यालयकोआधिकारिक वेबसाईटमा कतिपय सूचना, जानकारी, तथ्याङ्क तथा फोटोहरु पुरानैरहने गरेकोमा अद्यावधिक गर्ने व्यवस्था गर्नुपर्दछ ।
- उपयोग हुने सुनिश्चित भएपछि मात्र सूचना प्रविधि प्रणाली (सफ्ट्वेयर) निर्माण गर्नुपर्दछ भने वेबमा आधारित सूचना प्रविधि प्रणाली (सफ्ट्वेयर) को सरकारी वेबसाईटबाट होस्टिङ्ग गर्ने ब्यबस्था गर्नुपर्दछ ।
- पुर्वाधार निर्माणकार्यको लागत अनुमान, नापी किताव, नापी बिल, तथाकार्यसम्पन्न प्रतिवेदनमा त्यस्तो विवरण तथा प्रतिवेदन तयार गर्ने तथा स्वीकृतगर्ने कर्मचारी तथा पदाधिकारीको नाम र पद खुलाउनेव्यवस्था गर्नुपर्दछ ।